

***Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Skalmierz***

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Wrzesień 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Metodyka opracowania diagnozy.....	4
2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność	6
3. Ludność i zachodzące procesy demograficzne	9
4. Gospodarka i rynek pracy	24
5. Środowisko naturalne i infrastruktura	39
6. Kultura i dziedzictwo kulturowe	51
7. Sport, rekreacja i turystyka.....	54
8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	56
9. Bezpieczeństwo publiczne	64
10. Polityka społeczna.....	67
11. Edukacja i wychowanie.....	75
12. Kapitał społeczny	79
13. Finanse samorządowe	86
14. Analiza SWOT	96
15. Podsumowanie i wnioski z Diagnozy	99
15.1. Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy	99
15. 2. Wyniki badania ankietowego.....	104
15.3 Wnioski z diagnozy	105
Spis wykresów.....	108
Spis tabel	110
Spis map	113
Spis rysunków	113

Wstęp

Wyzwania związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju, wpływają na konieczność opracowywania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami. Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju obszaru oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez gminy zadań.

Niniejsze opracowanie jest efektem gromadzenia i analizy danych na temat gminy i jej otoczenia. Jej celem jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, a także nazwanie głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań. Przedstawiono w nim potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Przedstawiona diagnoza stanowi punkt wyjścia oraz bazę do opracowania *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2022–2030*.

.

1. Metodyka opracowania diagnozy

W niniejszej diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do obszaru Gminy Skalbmierz, tj. Miasta i Gminy oraz obszaru wiejskiego, jak i jego otoczenia zewnętrznego – gmin sąsiadujących. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju obszaru Gminy Skalbmierz. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron gminy, a także jej potencjałów i problemów. To z kolei jest podstawą do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju. W ramach przeprowadzanej diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze polegające m.in. na analizie *desk research*, analizie tekstów i dokumentów programowych, analizie dokumentów prawnych, analizie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), danych publikowanych przez Monitor Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich, spotkania informacyjno-konsultacyjne w trybie stacjonarnym i online, warsztaty tematyczne, badania ankietowe (kwestionariusze ankiet), dyskusje panelowe.

W związku z powyższym, opracowanie przedstawia dane ilościowe w poszczególnych dziedzinach badawczych, uwzględniających:

- możliwie najbardziej aktualne dane statystyczne (z okresu 2015–2019) w ramach prowadzonej statystyki GUS dla Gminy Skalbmierz, średnich dla Polski, województwa świętokrzyskiego oraz gmin sąsiednich. Podczas tworzenia niniejszego opracowania nie były dostępne wszystkie dane za 2020 r, dlatego też odnoszono się najczęściej do 2019 r. Ważnym powodem jest również fakt pandemii COVID-19, przez którą rok 2020 był szczególny – pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, w związku z czym przedstawianie danych dla tego roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania gminy;
- dane zamieszczone w Monitorze Rozwoju Lokalnego – MRL System Analiz Samorządowych Związku Miast Polskich;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie;
- dane pozyskane od samorządu lokalnego oraz jednostek mu podległych;
- zapisy wybranych dokumentów planistycznych, programowych, badań, ewaluacji i innych: Polski, województwa świętokrzyskiego, gmin i/lub ich jednostek;

- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie.

Źródłem danych o charakterze jakościowym były:

- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców obszaru Gminy Skalmierz;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;
- wyniki prac warsztatowych przeprowadzone z grupami roboczymi;
- treści pozyskane od jednostki samorządowej oraz jednostek jej podległej;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie.

Do gmin sąsiadujących z Gminą Skalmierz, w odniesieniu do których porównano wybrane wskaźniki, należą: Miasto i Gmina Kazimierza Wielka, Miasto i Gmina Działoszyce, Gmina Czarnocin (województwo świętokrzyskie) oraz Gmina Pałecznicza i Gmina Raławice (województwo małopolskie).

Narzędziem pozwalającym na analizę sytuacji rozwojowej gminy był Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), który został przygotowany w ramach Systemu Analiz Samorządowych przez Związek Miast Polskich, w ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 i jest narzędziem pozwalającym na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym¹. Narzędzie to jest jednym z wielu wykorzystanych na potrzeby niniejszej diagnozy.

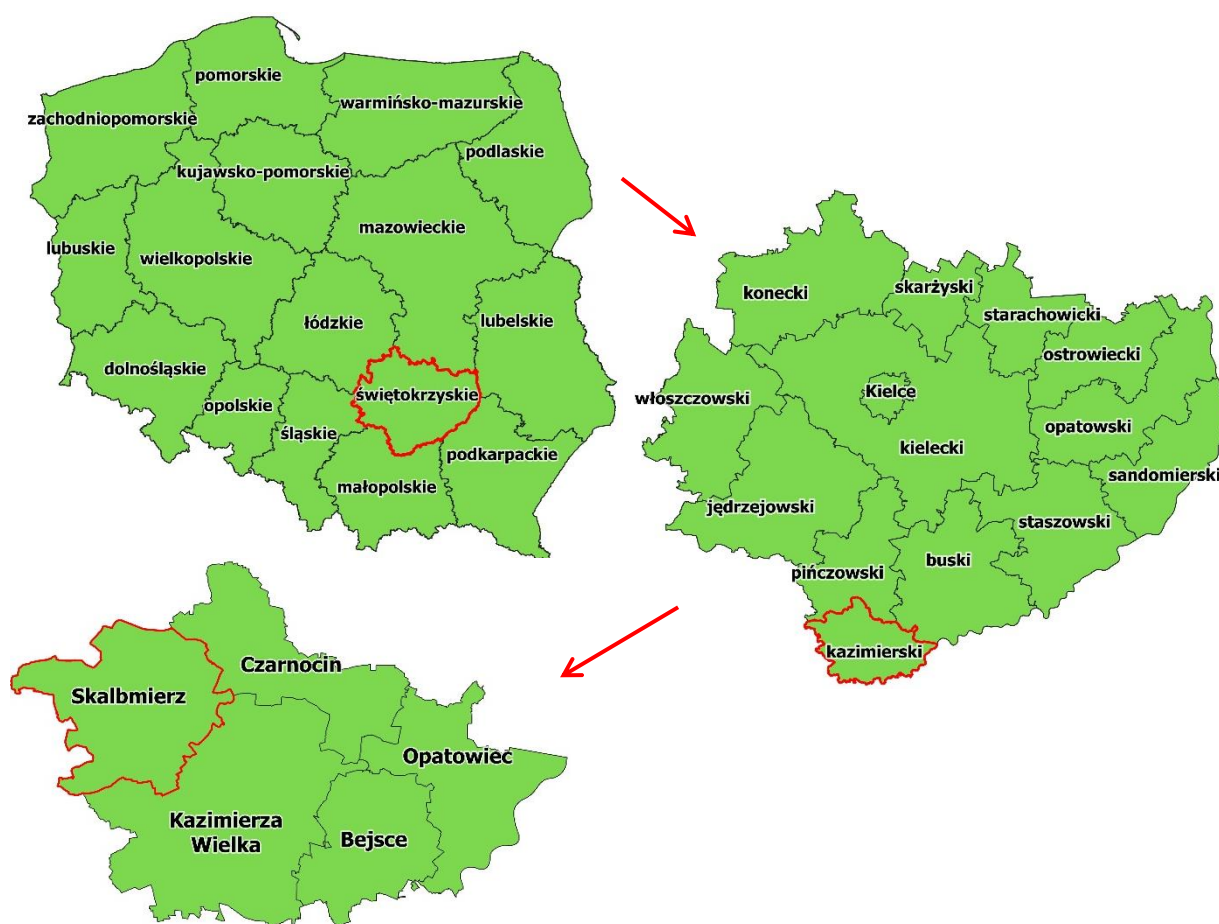
Miasto i Gmina Skalmierz należy w statystykach MRL do grupy porównawczej H3 *Gminy miejsko-wiejskie: Intensywne funkcja rolnicza* – w grupie znajduje się łącznie 111 jednostek samorządowych. Przynależność do grupy wykorzystano w ocenie sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej w Gminie Skalmierz.

¹ Strona internetowa Związku Miast Polskich: www.miasta.pl/aktualnosci/monitor-rozwoju-lokalnego-nowe-narzedzie-dla-miast, inf. z dnia 01.06.2021 r. (Związek Miast Polskich, 2021) (Związek Miast Polskich, 2021) (Bank danych lokalnych GUS, brak daty) (Bank danych lokalnych GUS, brak daty)

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

Gmina Skalbmierz położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, od strony południowej graniczy z województwem małopolskim. Pod względem podziału administracyjnego, gmina położona jest w powiecie kazimierskim, siedzibą gminy jest Miasto Skalbmierz. Gmina Skalbmierz graniczy z następującymi gminami: Kazimierza Wielka i Czarnocin (powiat kazimierski), Działoszyce (powiat pińczowski), Pałecznicza (powiat proszowski) oraz Raławice (powiat miechowski). Położenie gminy na mapie krajowej, wojewódzkiej i powiatowej przedstawiono na mapie 1.

Mapa 1 Położenie Gminy Skalbmierz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

Powierzchnia gminy wynosi 8 594 ha, z czego 713 ha to Miasto Skalbmierz. Skalbmierz jest drugą co do wielkości gminą w powiecie kazimierskim (największą powierzchnię zajmuje Gmina Kazimierza Wielka – 13 986 ha, 33,12% ogólnej powierzchni powiatu)².

² Bank danych lokalnych GUS, bdl.stat.gov.pl/BDL/start

Gminę tworzą 24 jednostki pomocnicze: Baranów, Bełzów, Bolowiec, Boszczynek, Drożejowice, Grodzonowice, Kobylniki, Kózki, Krępice, Małoszów, Podgaje, Przybenice, Rosiejów, Sielec-Biskupi, Sielec-Kolonia, Sietejów, Szarbia Zwierzyniecka, Szczekarzów, Tempoczków-Kolonia, Tempoczków-Rędziny, Topola, Zakrzów, Zakrzówek oraz Miasto Skalbmierz.

Gmina Skalbmierz leży na obszarze Wyżyny Małopolskiej w obrębie Niecki Nidziańskiej. Granicę miasta od strony północnej wyznacza rzeka Nidzica, która stanowi lewobrzeżny dopływ Wisły. Od strony południowej miasto otacza łańcuch niewielkich wzniesień, o nazwach: Łysa Góra, Jeruzal, Wzgórze Świętego Stanisława. Od strony wschodniej i zachodniej miasto graniczy z łąkami. Występujące na terenie gminy Skalbmierz gleby lessowo-czarnoziemne należą do najbardziej urodzajnych, co wraz z panującym łagodnym klimatem decyduje o charakterze rolniczym gminy³.

Gmina Skalbmierz położona jest pomiędzy dwoma dużymi szlakami komunikacyjnymi:

- drogą ekspresową S7, przebiegającą od Straszyna koło Gdańska przez Warszawę, do Rabki.
- drogą krajową nr 79 przebiegającą z centralnej, przez południowo-wschodnią, do południowej części kraju (z Warszawy do Bytomia).

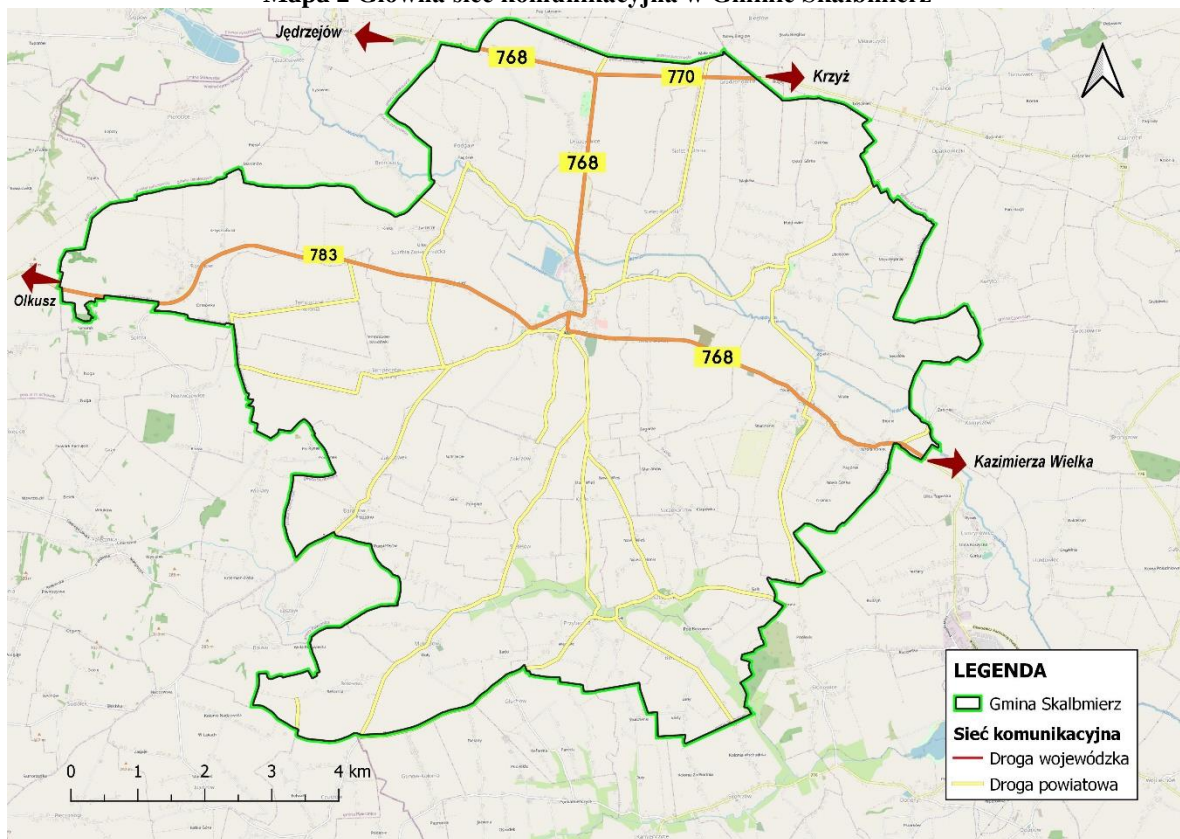
Główną drogą łączącą Gminę Skalbmierz z powyższymi szlakami komunikacyjnymi jest droga wojewódzka nr 768, która łączy drogę ekspresową S7 w Jędrzejowie z autostradą A4 i drogą krajową 94 w Brzesku⁴. Na mapie 2 przedstawiona została sieć komunikacyjna na obszarze Gminy Skalbmierz, na której uwzględniony został przebieg dróg wojewódzkich (kolor czerwony) oraz dróg powiatowych (kolor zielony). Natomiast na mapie 3 przedstawiono czas dojazdu z gminy do wybranych najbliższych ośrodków miejskich.

Przez obszar gminy nie przebiega żadna linia kolejowa, najbliższy port lotniczy znajduje się w Krakowie-Balicach) położony jest w odległości około 65 km od Miasta Skalbmierz.

³ Raport o stanie gminy za 2019 rok, maj 2020, Skalbmierz (Skalbmierz, 2020)

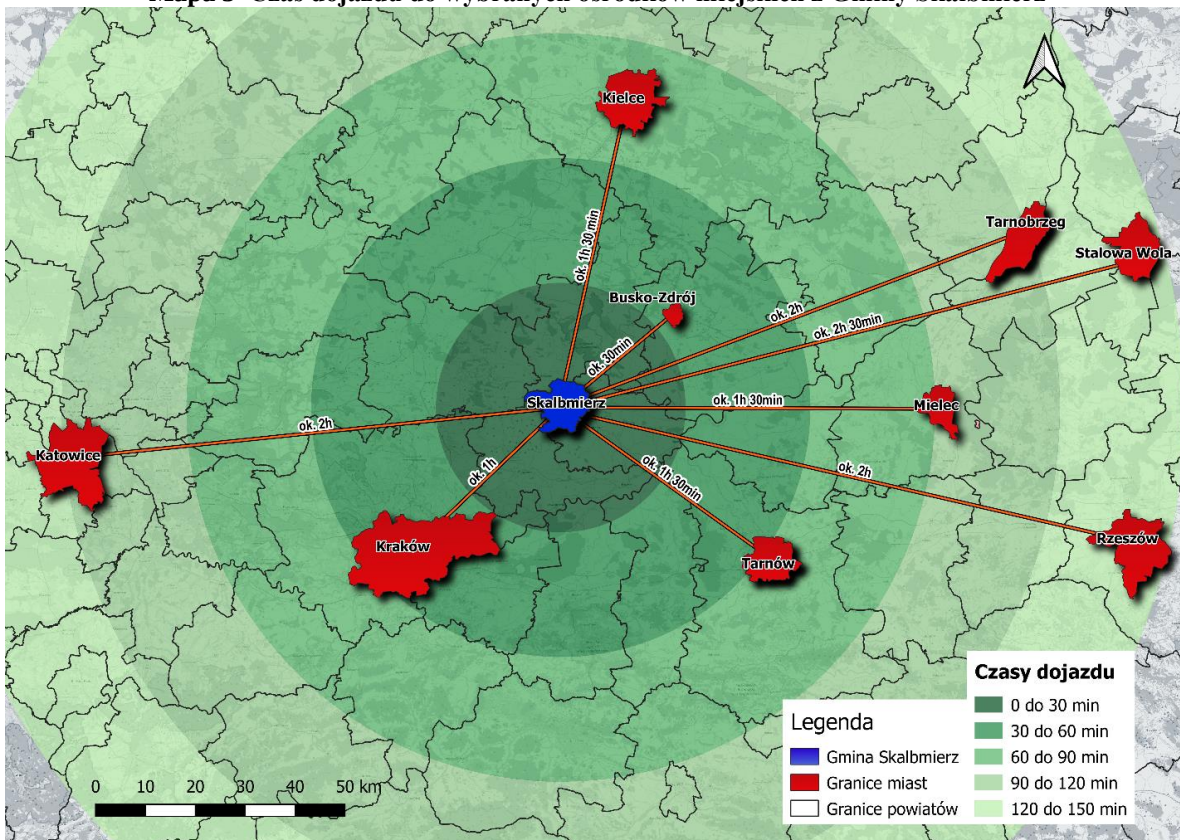
⁴ Portal internetowy Generalnej Dyrekcji Dróg i Autostrad, www.gov.pl/web/gddkia

Mapa 2 Główna sieć komunikacyjna w Gminie Skalbierz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

Mapa 3 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Skalbierz

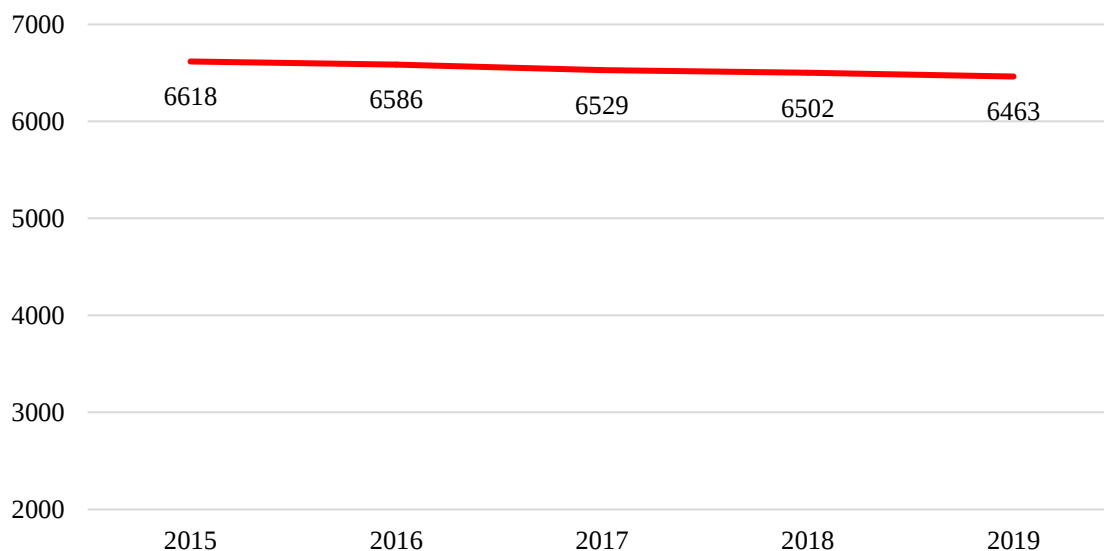

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

3. Ludność i zachodzące procesy demograficzne

Z danych GUS wynika, iż liczba osób zamieszkujących obszar Gminy Skalbmierz w roku 2019 wynosiła 6 463, z czego mężczyźni stanowili 3 241 a kobiety 3 222 osoby. Gęstość zaludnienia w gminie w 2019 roku wynosiła 75 os/km². Wskaźnik ten w układzie przestrzennym wskazuje pewne zróżnicowania. Największą gęstość zaludnienia poza Miastem Skalbmierz (179 os/km²) posiada wieś Topola (147 os/km²). Wysokimi wartościami wskaźnika charakteryzują się sołectwa: Sielec Kolonia (98 os/km²), Baranów (90 os/km²) i Boszczynek (90 os/km²). Najmniejszą gęstość zaludnienia posiadają wsie: Bolowiec i Zakrzówek (w obu 47 os/km²). Liczba ludności na obszarze Gminy Skalbmierz spada z roku na rok, w przeciągu ostatnich 4 lat liczba mieszkańców zmniejszyła się o 155 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2015 roku o 2,43% liczby osób ogółem, podczas gdy dla Polski spadek wynosił 0,14%, a dla województwa świętokrzyskiego 1,85%. W tabeli 1 przedstawione zostały dane ludnościowe dla Gminy Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski, natomiast na wykresie 1 przedstawiony został trend ludności dla Gminy Skalbmierz w latach 2015–2019.

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 1 Liczba ludności ogółem Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

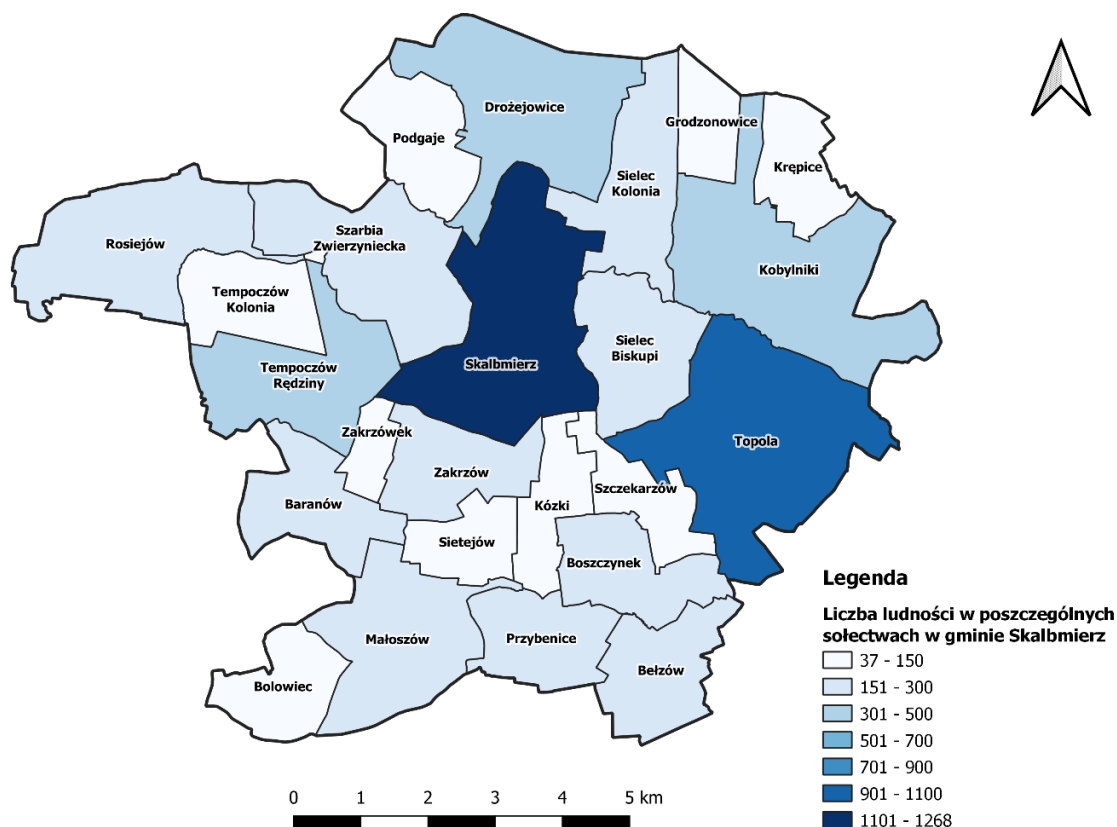
Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576
województwo świętokrzyskie	1 257 179	1 252 900	1 247 732	1 241 546	1 233 961
Miasto i Gmina Skalmierz	6618	6586	6529	6502	6463
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	16426	16379	16290	16210	16118
Miasto i Gmina Działoszyce	5143	5107	5033	4958	4900
Gmina Czarnocin	3879	3860	3834	3810	3758
Gmina Pałecznica	3670	3661	3602	3583	3568
Gmina Raławice	2456	2485	2496	2519	2508

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z przedstawionych danych w tabeli 1 i na wykresie 1 wynika, że liczba ludności na obszarze Gminy Skalmierz systematycznie spada, co jest tożsame z tendencją panującą zarówno w województwie świętokrzyskim jak i Polsce. Podobna sytuacja ma miejsce w porównywanych gminach, wyjątek stanowi Gmina Raławice (województwo małopolskie), gdzie na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba mieszkańców systematycznie wzrastała.

Na mapie 4 (kartogram) przedstawiona została liczba ludności w poszczególnych sołectwach gminy w roku 2019 – kolorystyka obrazuje natężenie liczby ludności. Najwięcej ludności zamieszkuje miejscowości, w których zlokalizowane są najważniejsze funkcje.

Mapa 4 Liczba ludności w sołectwach Gminy Skalmierz w roku 2019

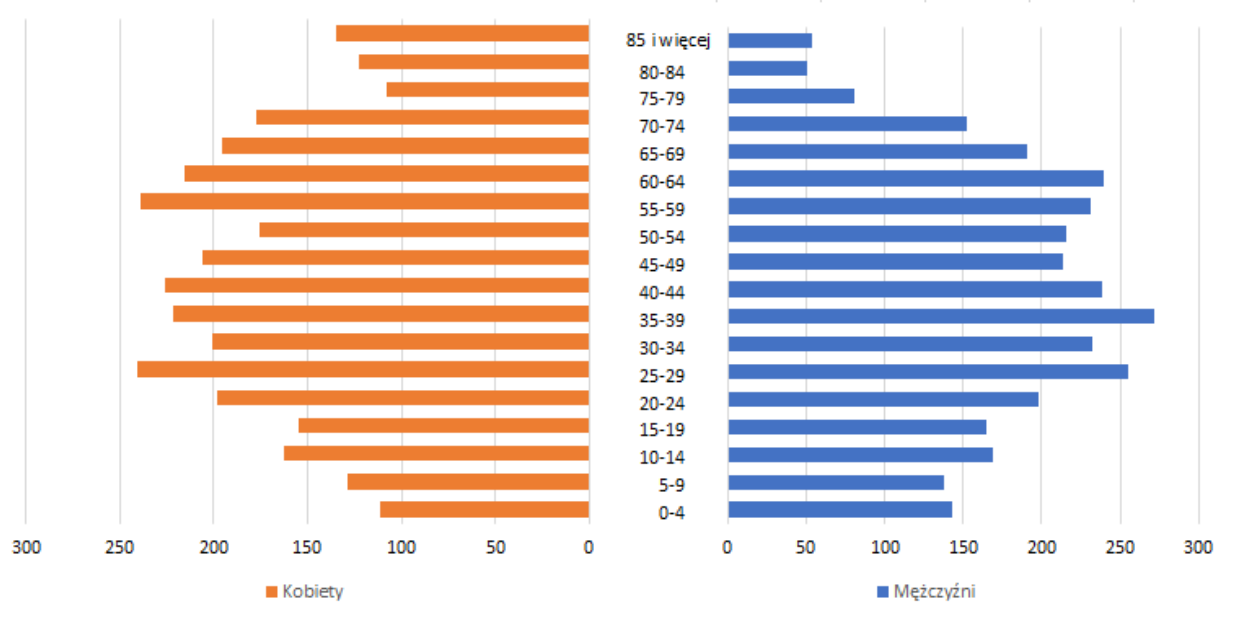

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz oraz danych GUS

Na wykresie 2 przedstawiona została struktura ludności wg poszczególnych grup wieku, tzw. *piramida wieku* dla Gminy Skalmierz, natomiast na wykresach 3 i 4 przedstawiono udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla roku 2019 w Gminie Skalmierz oraz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Z kolei w tabeli 2 przedstawiono powyższy wskaźnik od 2015 do 2019 roku.

Jak wynika z przedstawionych danych, Gminę Skalmierz charakteryzuje starzejące się społeczeństwo – udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2019 roku wyniósł 16,1%, a w wieku poprodukcyjnym 23%, podczas gdy dla Polski w wieku przedprodukcyjnym 18,1%, a w poprodukcyjnym 21,9%. W porównaniu do województwa świętokrzyskiego udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, jak i w wieku poprodukcyjnym – jest niższy. Gmina Skalmierz posiada najwyższy wskaźnik udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu do gmin sąsiednich z województwa świętokrzyskiego, gorzej jednak wypada w porównaniu do gmin województwa małopolskiego (gminy Raławice oraz Pałecznicza). Mniejsze różnice obserwujemy w strukturze ludności w wieku produkcyjnym, gdzie wskaźnik dla Gminy Skalmierz oraz dla gminy sąsiedniej Kazimierza Wielka w 2019 roku był równy 61%, tym samym był wyższy niż wartość dla Polski (60%) oraz województwa świętokrzyskiego (59,9%)

Wykres 2 Piramida wieku mieszkańców w roku 2019

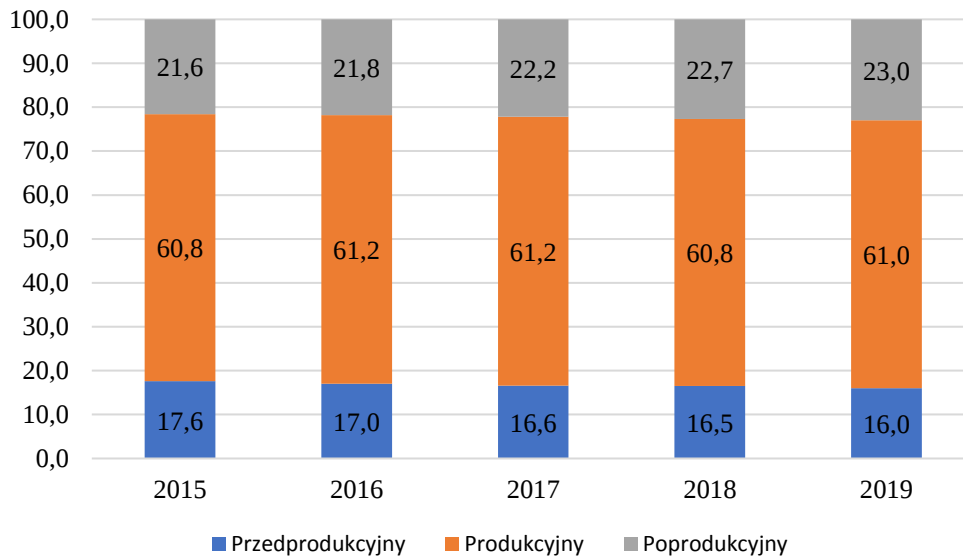
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	przedprodukcyjny					produkcyjny					poprodukcyjny				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	18,0	17,9	18,0	18,1	18,1	62,4	61,8	61,2	60,6	60,0	19,6	20,2	20,8	21,4	21,9
województwo świętokrzyskie	16,8	16,7	16,6	16,6	16,5	62,1	61,6	61,1	60,5	59,9	21,0	21,7	22,3	23,0	23,7
Miasto i Gmina Skalmierz	17,6	17,0	16,6	16,5	16,0	60,8	61,2	61,2	60,8	61,0	21,6	21,8	22,2	22,7	23,0
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	15,2	15,2	15,1	14,9	14,9	63,2	62,6	62,1	61,7	61,0	21,7	22,2	22,8	23,4	24,1
Miasto i Gmina Działoszyce	15,2	14,9	14,8	14,5	14,7	58,4	58,2	57,8	58,2	57,6	26,3	26,9	27,4	27,3	27,7
Gmina Czarnocin	14,5	14,0	14,0	14,0	14,1	63,7	63,2	62,8	61,8	61,1	21,8	22,7	23,2	24,3	24,9
Gmina Pałecznica	20,1	20,1	19,8	19,0	18,5	60,0	59,7	59,9	59,6	59,6	19,9	20,3	20,3	21,4	21,9
Gmina Raclawice	17,1	17,8	18,3	18,6	19,2	60,7	60,2	59,3	58,9	58,2	22,2	22,0	22,5	22,5	22,6

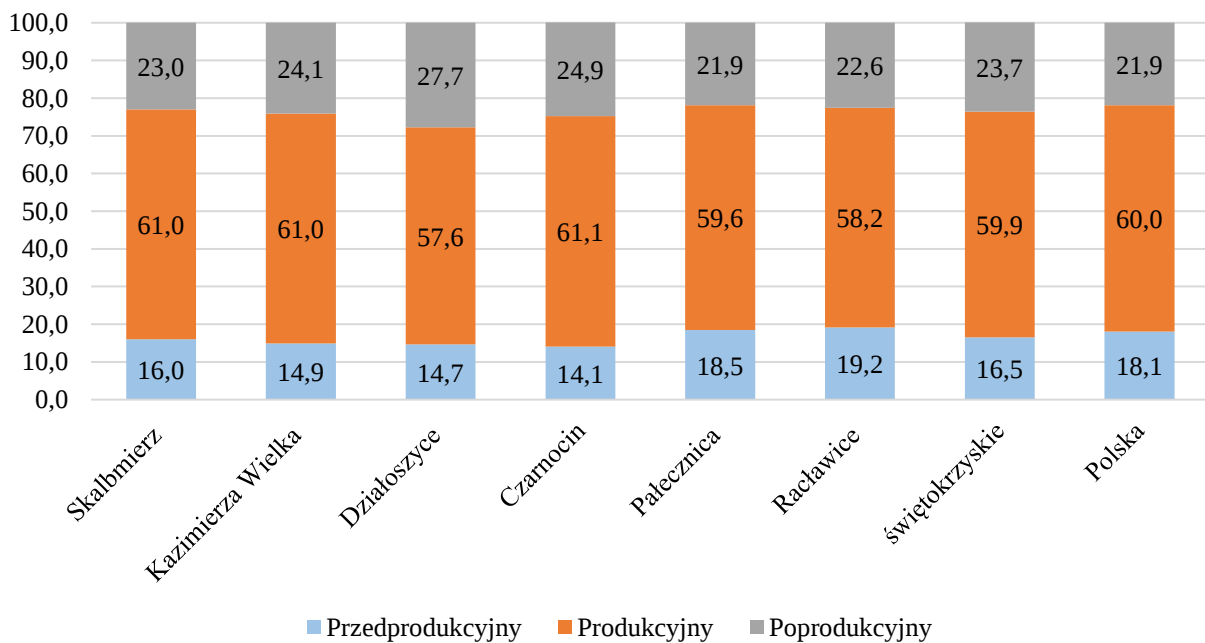
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Skalmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

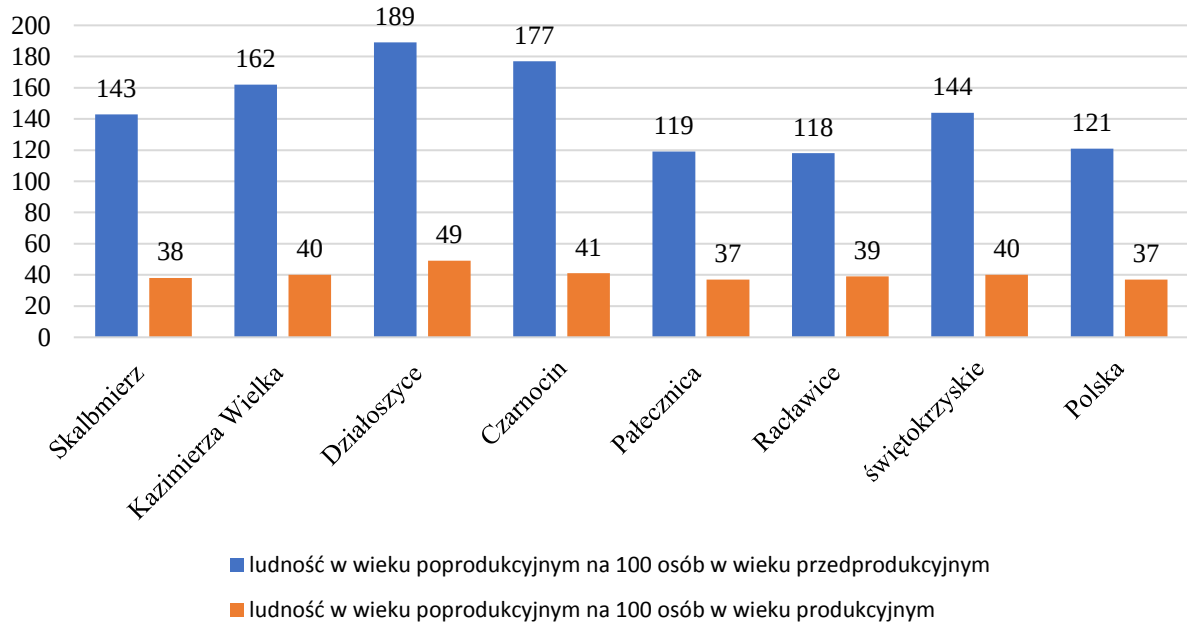
Potwierdzeniem starzejącego się społeczeństwa są również wskaźniki obciążenia demograficznego, do których należą: liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem. Wskaźniki te dla Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich oraz do województwa świętokrzyskiego i Polski przedstawiono w tabeli 3. Dodatkowo dwa pierwsze wskaźniki porównano z gminami sąsiednimi (wykres 5). Jak wynika z zaprezentowanych danych, w Gminie Skalmierz na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w 2019 roku przypadały 143 osoby w wieku poprodukcyjnym. W porównaniu do gmin sąsiednich wskaźnik ten nie był najwyższy, przybliżony do wartości wskaźnika w województwie świętokrzyskim (144), wyższy niż dla Polski (121). W przypadku liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Skalmierz liczba ta wyniosła 38 osób i była niższa od średniej wojewódzkiej (40) i wyższa od średniej dla Polski (37). Również wskaźnik starości (odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej) z roku na rok jest coraz wyższy w Gminie Skalmierz i w innych porównywanych jednostkach administracyjnych oraz w populacji ogółem był w 2019 roku wyższy niż w Polsce (18,1) i prawie równy wartości w województwie świętokrzyskim (19,7) – wyniósł 19,6. (tabela 3). Wartość wskaźnika dla gminy na przestrzeni lat 2015–2019 utrzymywała się powyżej średniej w grupie gmin podobnych (wykres 6).

Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	109	113	116	118	121	31	33	34	35	37	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1
województwo świętokrzyskie	125	130	134	139	144	34	35	37	38	40	17,2	17,8	18,4	19,0	19,7
Miasto i Gmina Skalmierz	123	129	133	137	143	36	36	36	37	38	18,3	18,6	18,9	19,3	19,6
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	143	146	151	157	162	34	36	37	38	40	17,8	18,3	18,9	19,5	20,3
Miasto i Gmina Działoszyce	173	181	185	189	189	45	46	47	47	48	22,0	22,5	23,2	23,2	23,8
Gmina Czarnocin	151	162	166	174	177	34	36	37	39	41	18,8	19,5	19,4	20,2	21
Gmina Pałecznicza	100	101	103	112	119	33	34	34	36	37	16,8	16,7	16,9	17,7	18,4
Gmina Raławice	130	123	123	121	118	37	37	38	38	39	18,5	18,4	18,6	19,1	19,4

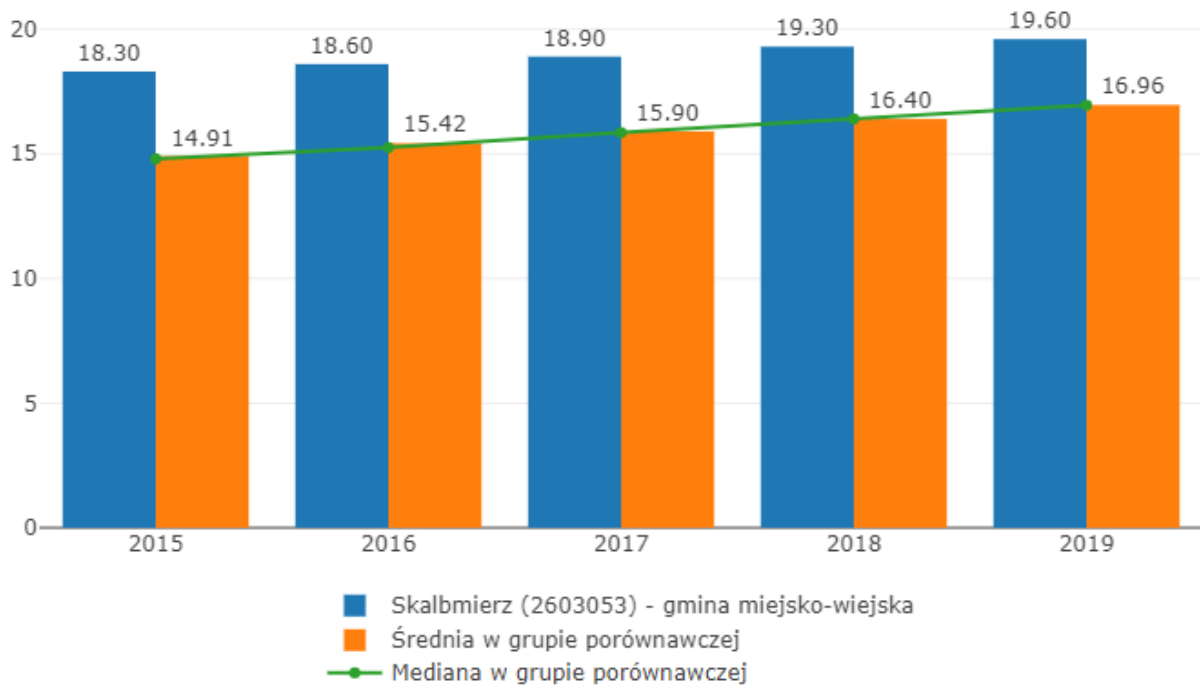
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

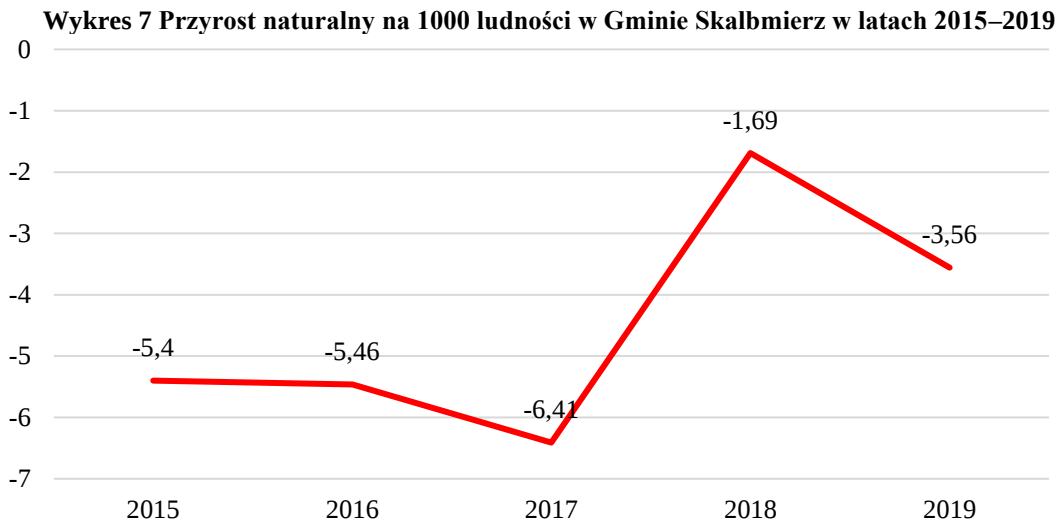
Wykres 6 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Skalmierz i w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl

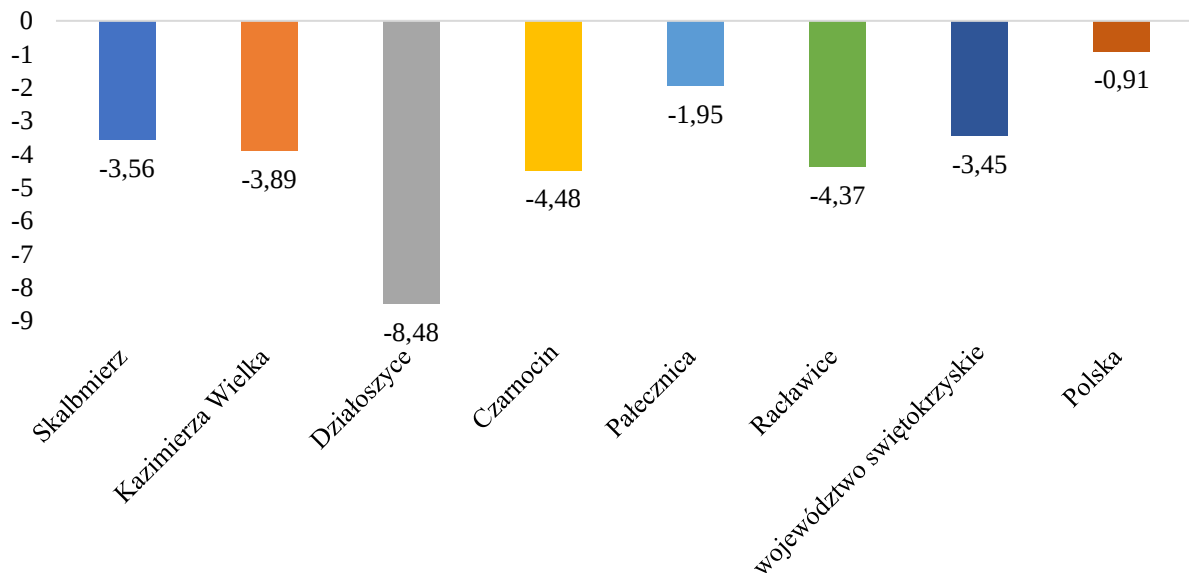
e

Wskaźnikiem obrazującym strukturę ludnościową jest również wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności. W Gminie Skalmierz przyrost naturalny jest na ujemnym poziomie (-3,56). Na wykresie 7 przedstawiony został trend dla Gminy Skalmierz w latach 2015–2019, a na wykresie 8 porównano Gminę Skalmierz do gmin sąsiednich, Polski oraz województwa świętokrzyskiego. Wskaźnik ten w 2019 roku wyniósł dla gminy -3,56 i był na zbliżonym poziomie jak dla województwa świętokrzyskiego (-3,45) i dużo niższym niż dla Polski (-0,91).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

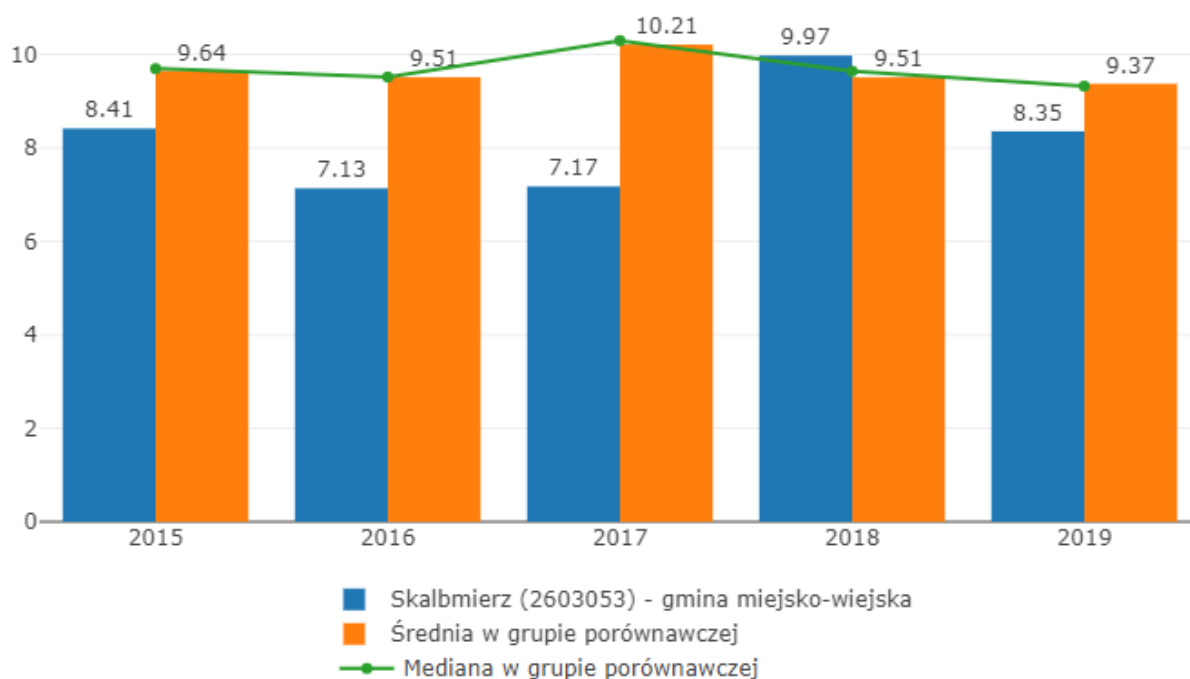
Wykres 8 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych komponentów ruchu naturalnego ludności, obok liczby zgonów i przyrostu naturalnego, jest liczba urodzeń. Na wykresie 9 przedstawiono wartości wskaźnika *urodzenia żywe na 1000 ludności* dla Gminy Skalbmierz i średnią w gminach podobnych w latach 2015–2019. Poniższy wykres wskazuje na niekorzystną sytuację w Gminie Skalbmierz w porównaniu do średniej w gminach podobnych w zakresie ilości urodzeń żywych – na przestrzeni lat gmina charakteryzowała się niższym wskaźnikiem urodzeń żywych. Jest to negatywne zjawisko, które w porównaniu z problem starzenia się społeczeństwa wpływa na niski potencjał demograficzny gminy.

Wykres 9 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Skalbmierz i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl

Wskaźnikiem, który w znacznym stopniu wpływa na liczbę mieszkańców jest saldo migracji, czyli różnica między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie.

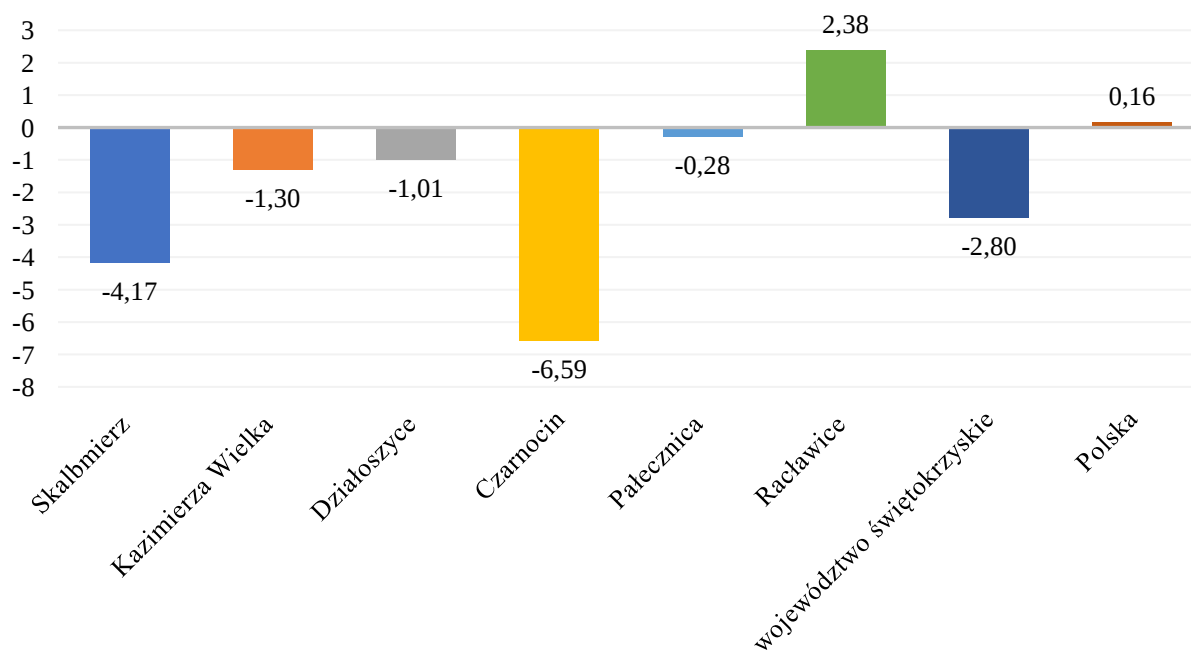
Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1000 ludności dla Gminy Skalbmierz w 2019 roku wynosiło -4,17, wskaźnik ten był dużo niższy niż średnia w województwie świętokrzyskim i w Polsce. Również w porównaniu do gmin sąsiednich wskaźnik ten wypada dla Gminy Skalbmierz niekorzystnie. Dane statystyczne przedstawione zostały w tabeli 4 oraz na wykresie 10.

Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	bd	0,04	0,04	0,09	0,16
województwo świętokrzyskie	bd	-1,39	-1,78	-1,97	-2,80
Miasto i Gmina Skalbmierz	bd⁵	-1,06	-2,6	-4,14	-4,17
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	bd	-1,10	0,06	-1,79	-1,30
Miasto i Gmina Działoszyce	bd	-2,34	-6,33	-0,4	-1,01
Gmina Czarnocin	bd	-1,04	0,0	-3,14	-6,59
Gmina Pałecznica	bd	-2,74	-0,55	-4,73	-0,28
Gmina Raclawice	bd	9,31	7,21	10,42	2,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 10 Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym gminy jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym, a mianowicie liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 000 mieszkańców. Wskaźniki te odzwierciedlają atrakcyjność osadniczą gminy. W Gminie Skalbmierz w 2019 roku liczba pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła 11 i była niższa niż średnia w Polsce (25) oraz średnia w województwie świętokrzyskim (24). Wskaźnik nowych

⁵ brak danych

budynków mieszkalnych na 1000 ludności w Gminie Skalmierz wynosił 1,1 i w porównaniu z badanym okresem od 2015–2019 wskaźnik ten wzrósł, lecz nadal był niższy niż średnia krajowa i wojewódzka. W tabelach 5 i 6 przedstawiono wskaźniki z zakresu mieszkalnictwa, a na wykresie 11 porównano średnią dla Gminy Skalmierz z gminami sąsiednimi oraz województwem świętokrzyskim i Polską w odniesieniu do wskaźnika: pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców.

Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1000 ludności					Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	3,8	4,3	4,6	4,8	5,4	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2
województwo świętokrzyskie	2,7	2,4	2,5	2,6	3,1	1,9	1,8	2,0	1,9	1,9
Miasto i Gmina Skalmierz	0,9	0,8	0,9	0,8	1,1	0,9	0,8	0,9	0,8	1,1
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	1,3	1,2	1	1,4	1,3	1,3	1,2	1,0	1,4	1,3
Miasto i Gmina Działoszyce	0,8	1,0	1,0	1,8	1,0	0,8	1,0	1,0	1,4	1,0
Gmina Czarnocin	0,0	0,3	1,0	0,0	1,1	0,0	0,3	1,0	0,0	1,1
Gmina Pałecznica	0,8	1,9	3,3	1,4	3,1	0,8	1,9	3,3	1,1	2,2
Gmina Raclawice	0,8	2,8	4,0	2,4	1,6	0,8	2,8	4,0	2,4	1,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

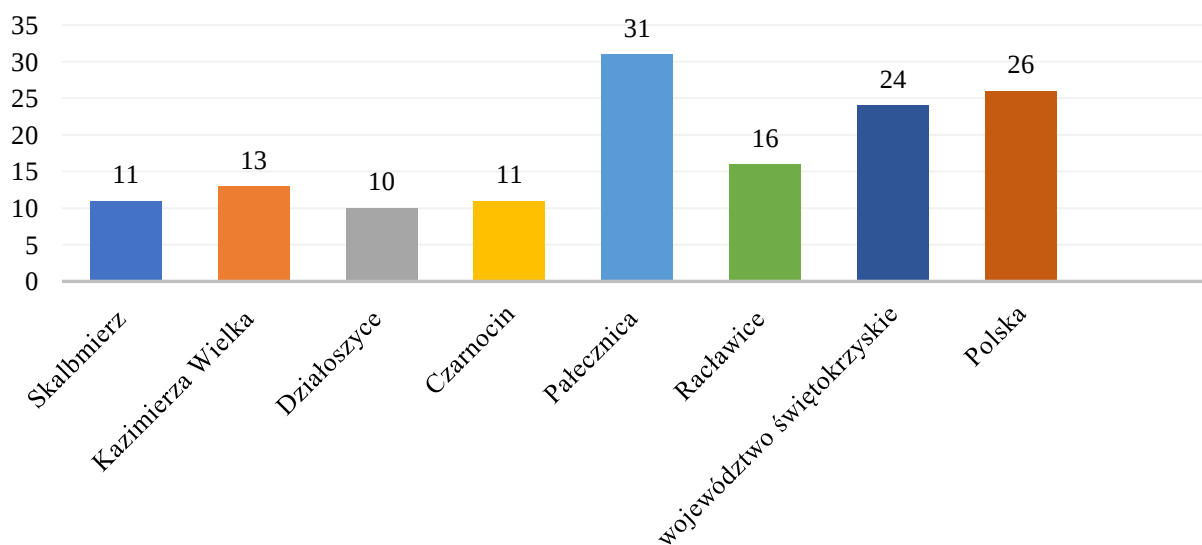
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców			Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym - budynki jednorodzinne na 10 000 mieszkańców		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Polska	25	26	bd ⁶	23	25	bd
województwo świętokrzyskie	24	24	bd	23	24	bd
Miasto i Gmina Skalmierz	8	11	bd	15	17	bd
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	14	13	bd	19	22	bd
Miasto i Gmina Działoszyce	18	10	bd	6	12	bd
Gmina Czarnocin	0	11	bd	18	21	bd
Gmina Pałecznica	14	31	bd	25	20	bd
Gmina Raclawice	24	16	bd	20	40	bd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁶ brak danych

Wykres 11 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców dla Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

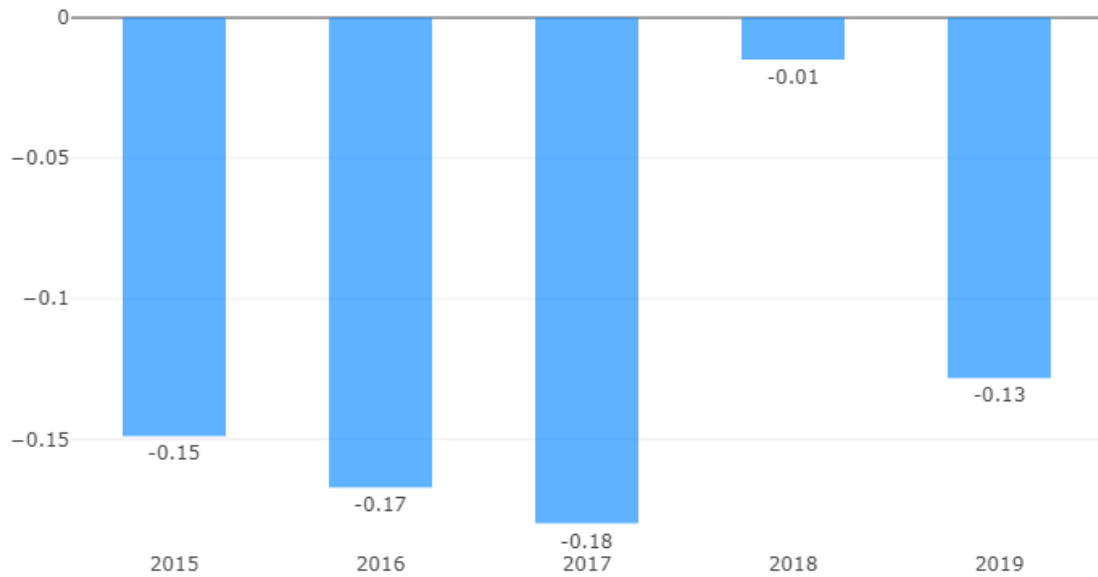

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Skalmierz wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż Gminę Skalmierz należy analizować w odniesieniu do jej grupy porównawczej, nie zaś gmin między sobą, bowiem MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą.

Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Na rysunku 1 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Skalmierz w wymiarze społecznym. W odniesieniu do swojej grupy porównawczej w Gminie Skalmierz, wskaźnik ten w okresie 2015–2019 utrzymywał się poniżej zera. W 2019 roku wskaźnik ten w porównaniu do roku poprzedniego znacznie spadł.

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – wymiar społeczny

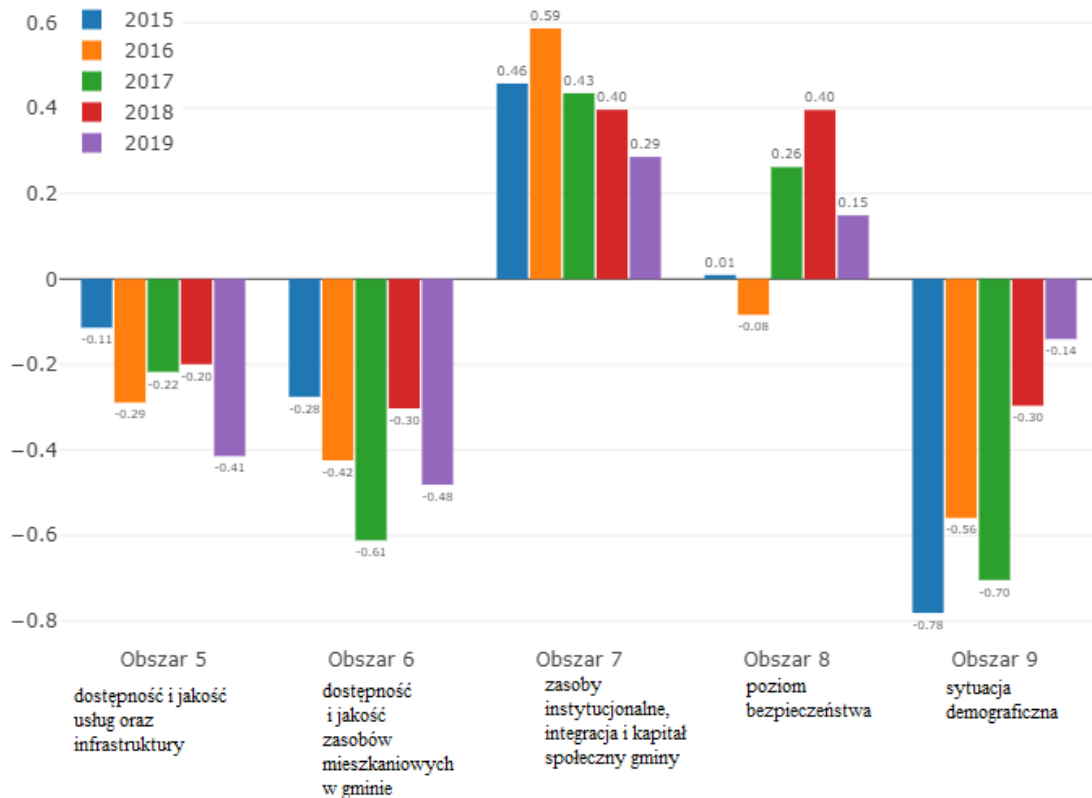
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym składa się 5 obszarów badawczych:

- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5),
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6),
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7),
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8),
- sytuacja demograficzna (Obszar 9).

Obszary te w Gminie Skalbmierz zostały przedstawione na rysunku 2. Jak wynika z przedstawionych wykresów słupkowych, Gmina Skalbmierz najlepiej wypada w obszarze 7, na który to składają się: zasoby instytucjonalne gminy, aktywność obywatelska mieszkańców, stopień integracji/rozwarstwienia społecznego oraz kondycja rodziny jako podstawowej struktury oparcia społecznego. Z kolei najsłabiej przedstawia się sytuacja w obszarze 9, na który składają się: liczba i struktura mieszkańców, przyrost naturalny, ruchy migracyjne, małżeństwa i rozwody.

Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny(obszary) w latach 2015–2019

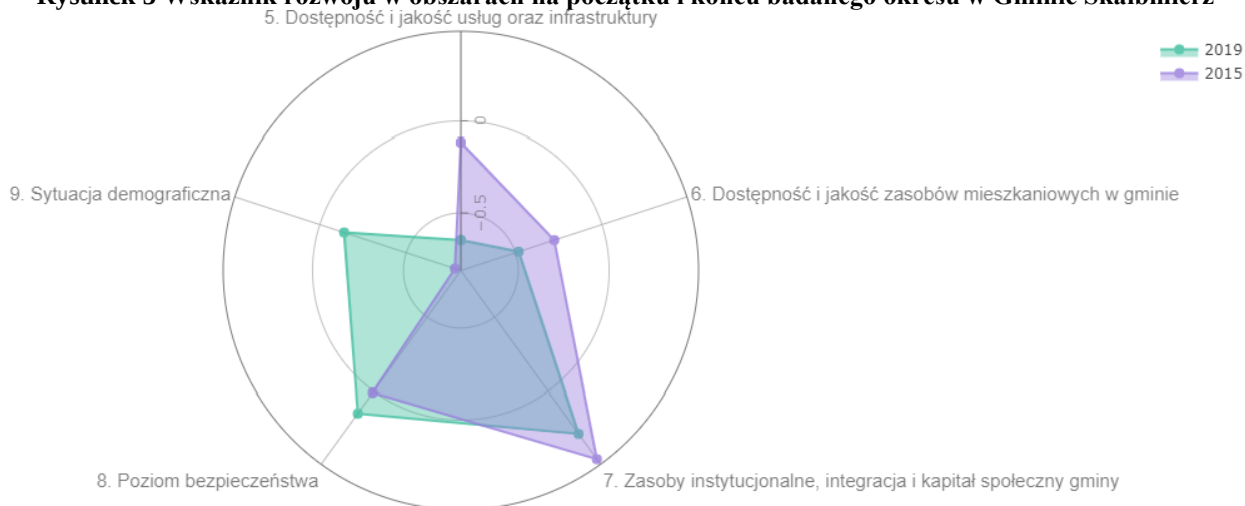

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość 0 oznacza grupę porównawczą w stosunku do danej gminy. Gdy wskaźniki przyjmują wartość dodatnią oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, jeśli ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

W przypadku Gminy Skalmierz (rysunek 3) lepiej niż w grupie porównawczej prezentują się obszary 7 i 8, gorzej zaś 5,6 i 9.

Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Skalbmierz

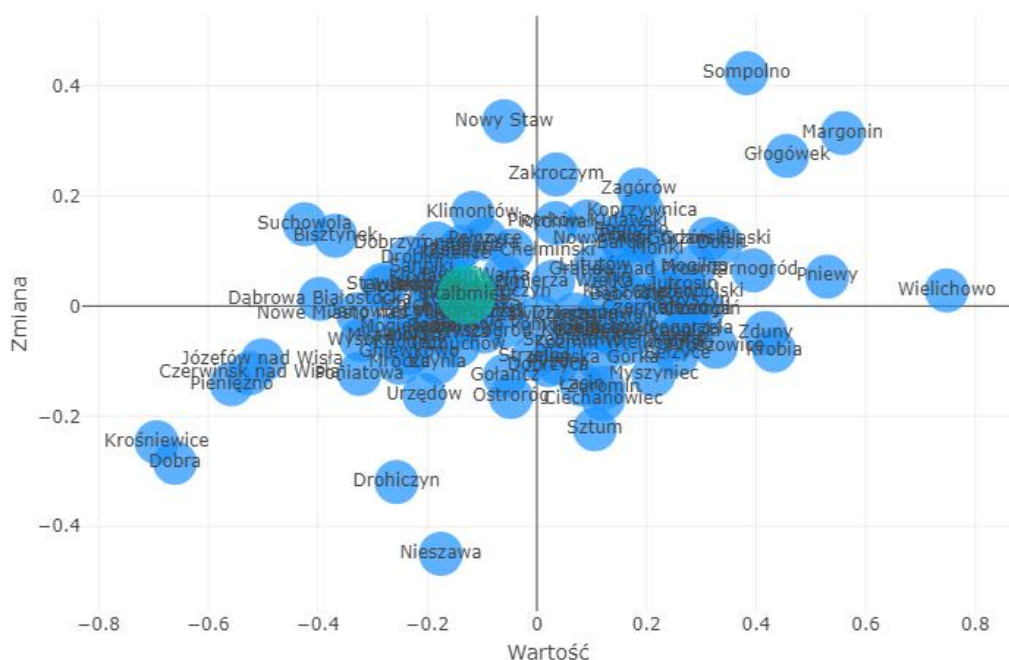

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na rysunku 4 zaprezentowane zostało położenie Gminy Skalbmierz w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, w grupie porównawczej, do której należy Gmina Skalbmierz, przynależy 111 jednostek samorządowych.

Gmina Skalbmierz w wymiarze społecznym lokuje się w II ćwiartce (współrzędna wartości jest ujemna, a współrzędna zmiany dodatnia), co oznacza, iż sytuacja gminy jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej, lecz w ciągu ostatnich pięciu lat uległa poprawie w stosunku do średniej dla grupy porównawczej – rozwija się szybciej niż w grupie porównawczej (następuje poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej). Reasumując – wskaźnik jest „gorszy” niż w grupie porównawczej, ale następuje zmiana na lepsze.

Rysunek 4 Pozycja Gminy Skalbmierz w grupie porównawczej – wymiar społeczny

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

4. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą na terenie gminy odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

W tabeli 7 przedstawiono wskaźniki gospodarcze w ujęciu pięcioletnim w porównaniu do różnych jednostek terytorialnych, następnie wybrane wskaźniki zobrazowano na wykresach, przedstawiono między innymi trendy dla poszczególnych wskaźników gospodarczych dla Gminy Skalmierz w latach 2015–2019 oraz porównanie do gmin sąsiadujących, województwa świętokrzyskiego i Polski.

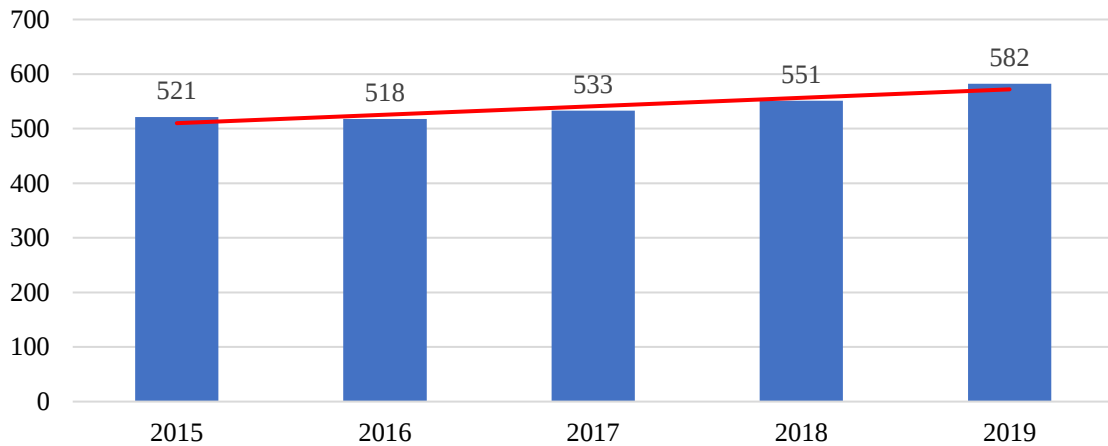
Na obszarze Gminy Skalmierz w 2019 roku zarejestrowanych w rejestrze REGON było łącznie 376 podmioty, co w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiło 582 podmioty. Wskaźnik ten z roku na rok się zwiększał, jednak w dalszym ciągu była to wielkość poniżej średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim (wykresy 12–13). W przypadku wskaźnika jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, wartość dla Gminy Skalmierz wynosiła 59 i była w 2019 roku znacząco niższa od średnich dla Polski i województwa świętokrzyskiego (wykresy 14–15). Wskaźnik podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym dla Gminy Skalmierz wyniósł w 2019 roku 96 i w porównaniu do gmin sąsiednich oraz średniej dla Polski (165) i dla województwa świętokrzyskiego (128) – jest to wskaźnik niski (wykresy 16–17). Wskaźnik podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym dla Gminy Skalmierz w 2019 roku wyniósł 95 i była to jedna z najniższych wartości wśród porównywanych gmin, średniej dla Polski (196) i dla województwa świętokrzyskiego (158) (wykresy 18–19). Wskaźnik osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców na przestrzeni lat 2015–2019 nieznacznie wzrósł, ale tak jak inne wskaźniki gospodarcze był niższy niż średnia w kraju i w województwie świętokrzyskim (wykresy 20–21).

Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	1 089	1 103	1 121	1 136	1 175	94	91	94	102	99	150	147	154	169	165	174	178	183	188	196	773	772	781	810	837
województwo świętokrzyskie	880	887	900	916	944	71	73	77	86	76	114	118	127	142	128	142	144	147	152	158	671	671	680	702	722
Miasto i Gmina Skalbmierz	521	518	533	551	582	36	33	53	75	59	60	55	88	124	96	86	85	87	91	95	393	384	400	414	424
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	594	579	594	611	642	40	38	47	49	57	64	60	76	79	94	94	93	96	99	105	415	397	406	423	451
Miasto i Gmina Działoszyce	509	511	546	561	561	41	29	44	68	40	70	51	76	118	71	87	88	95	96	98	377	376	409	422	422
Gmina Czarnocin	400	425	428	478	535	31	39	42	58	69	49	61	66	93	113	63	67	68	77	88	281	308	313	352	396
Gmina Pałecznica	700	721	752	809	849	73	74	77	114	73	123	124	130	192	122	117	121	126	136	143	559	574	597	617	653
Gmina Raclawice	729	716	741	782	821	37	45	56	92	95	60	74	95	155	164	120	119	125	133	141	562	551	577	619	646

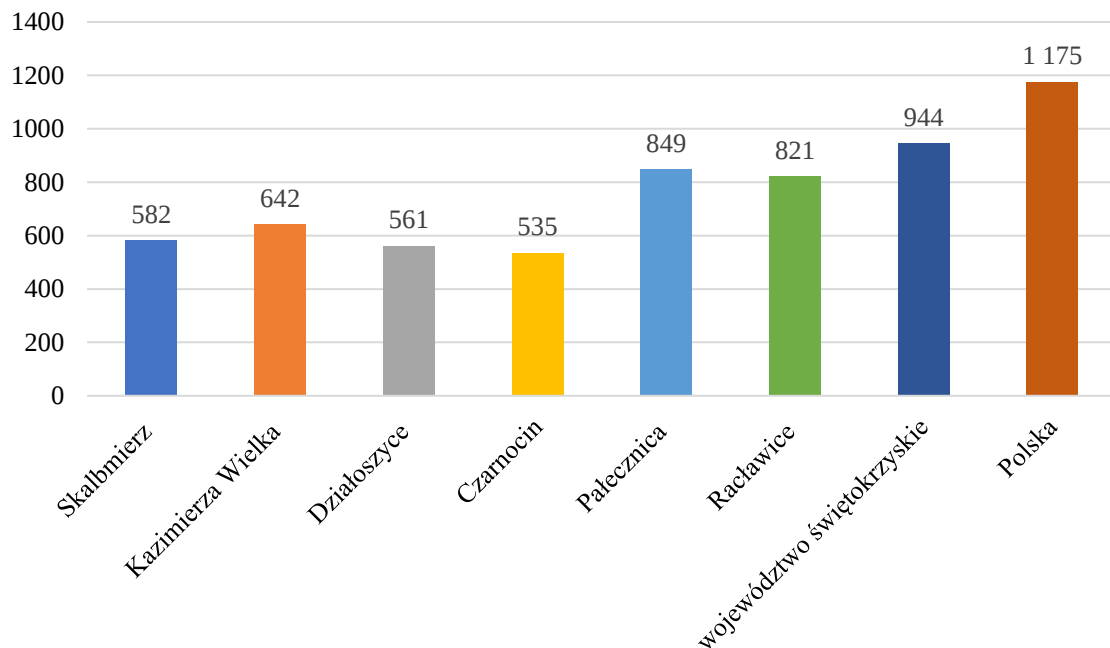
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Skalbierz w latach 2015–2019

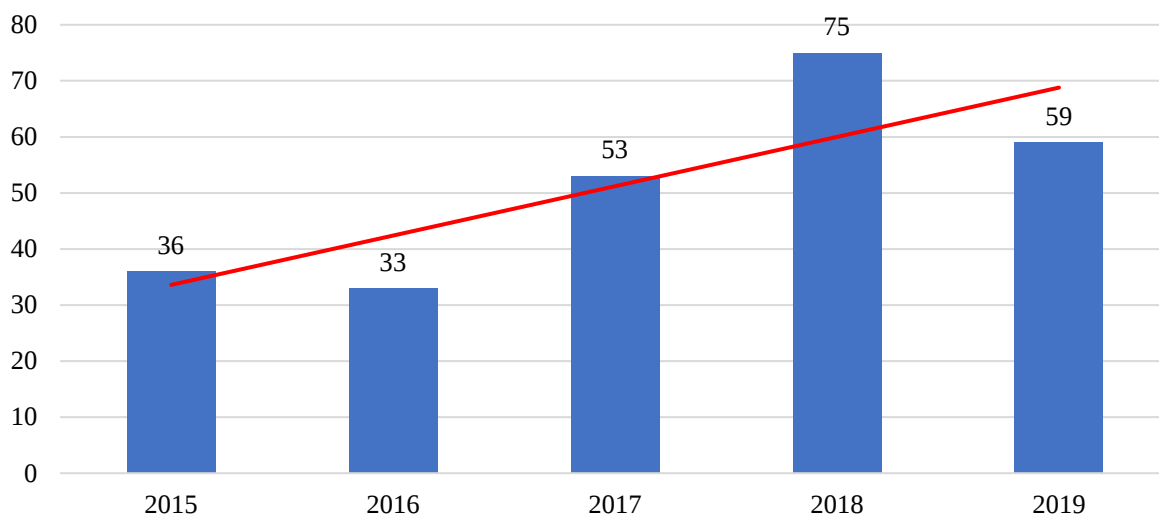
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

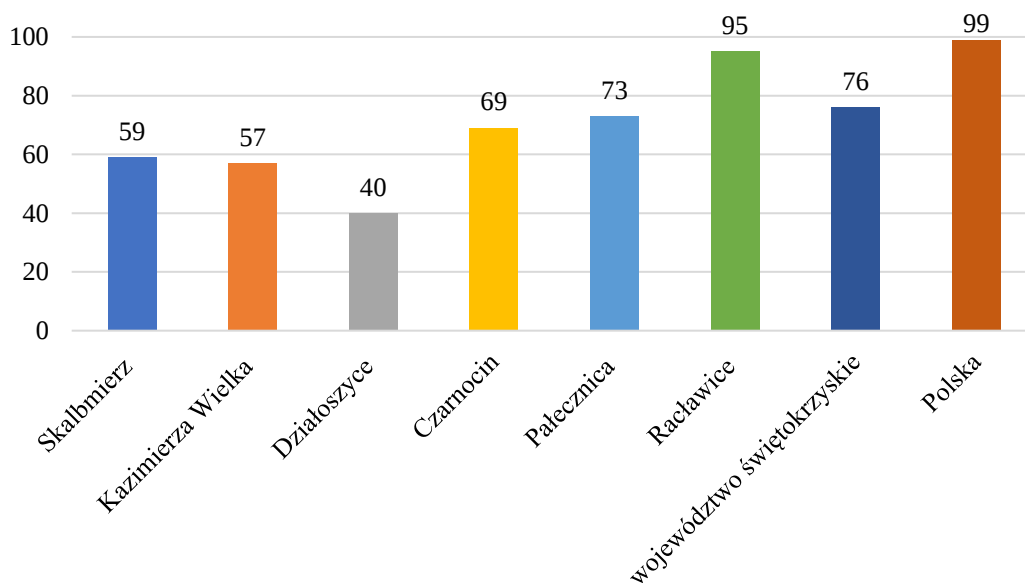
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 14 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalbierz

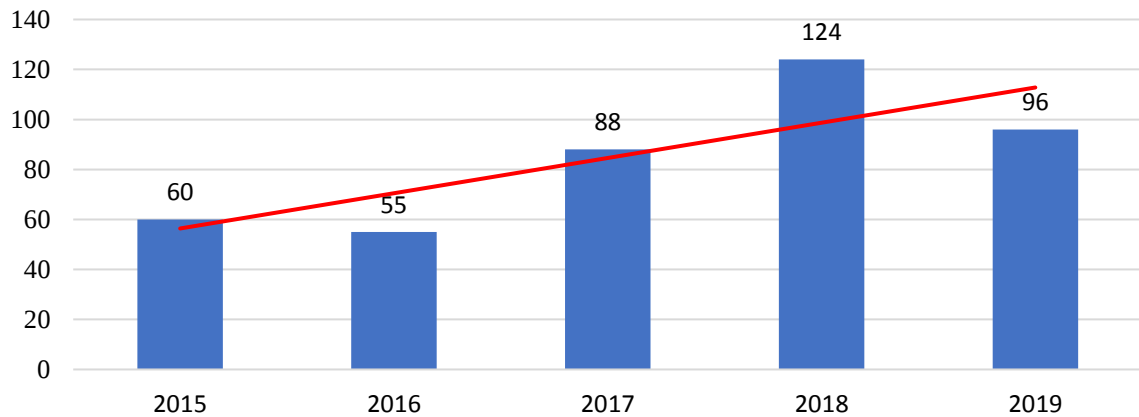
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 15 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

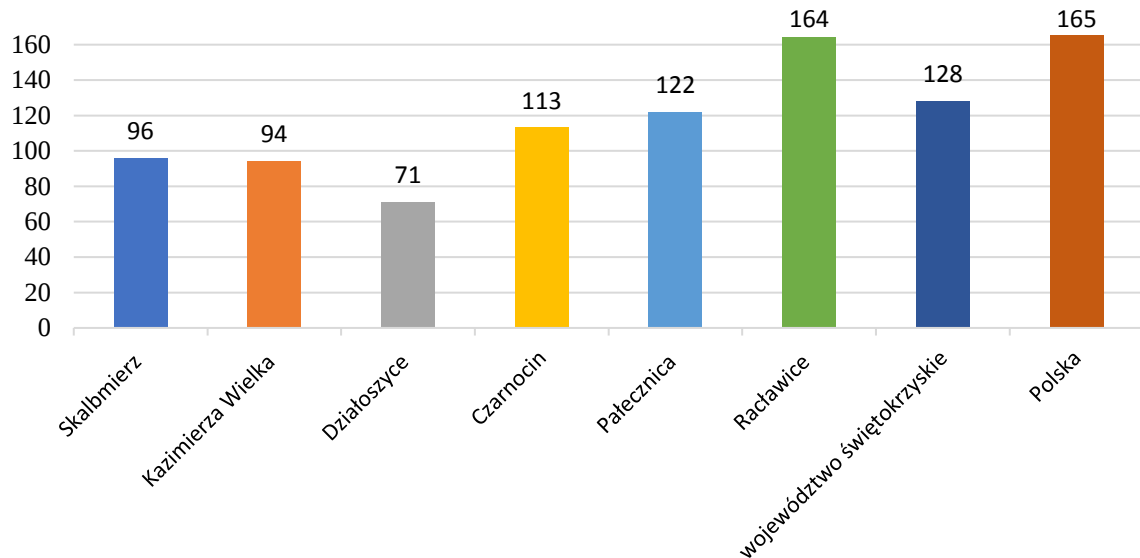
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 16 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Skalmierz w latach 2015–2019

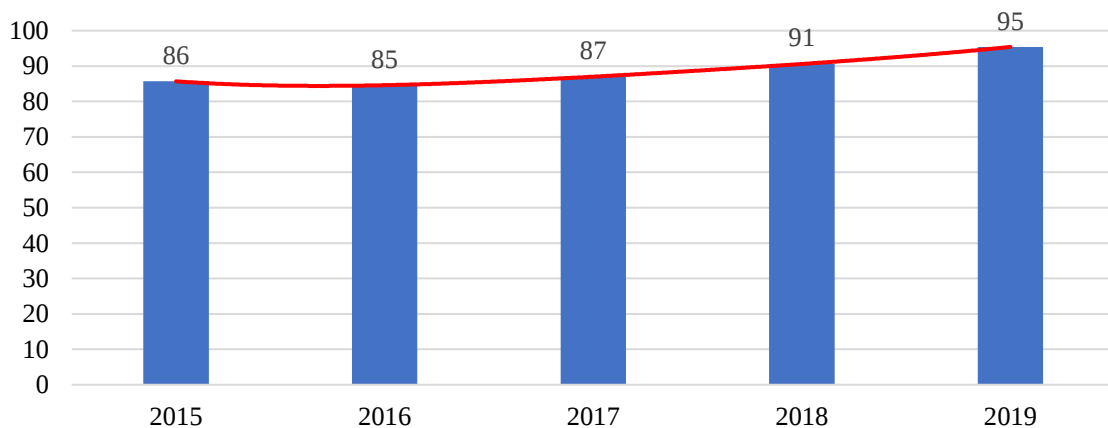
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 17 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

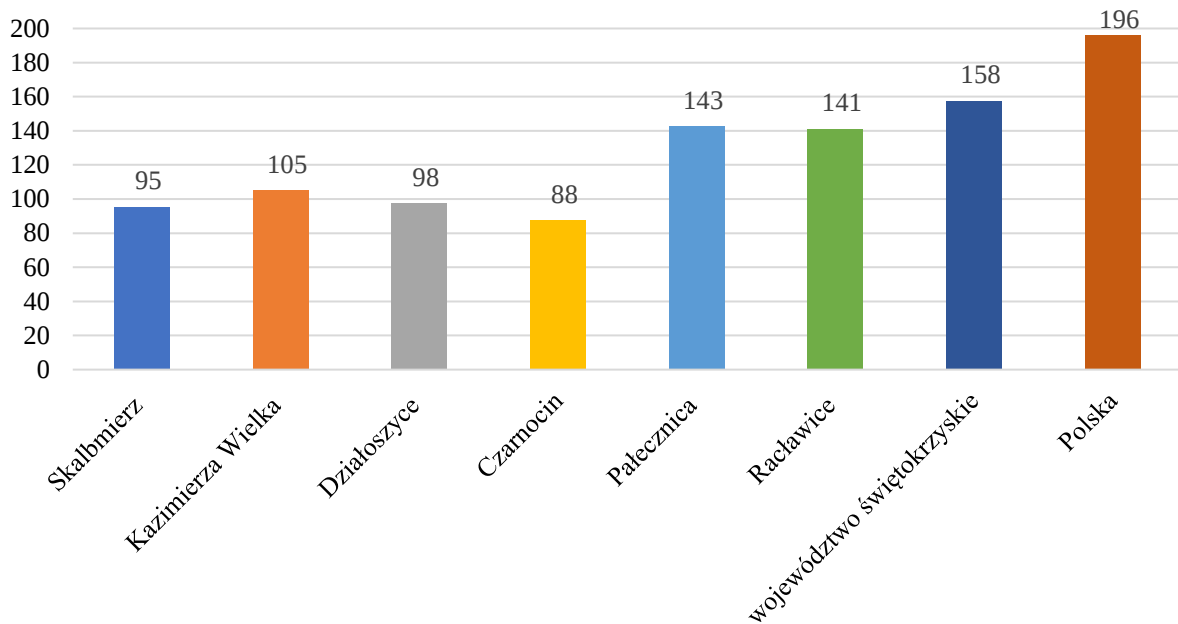
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 18 Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Skalmierz w latach 2015–2019

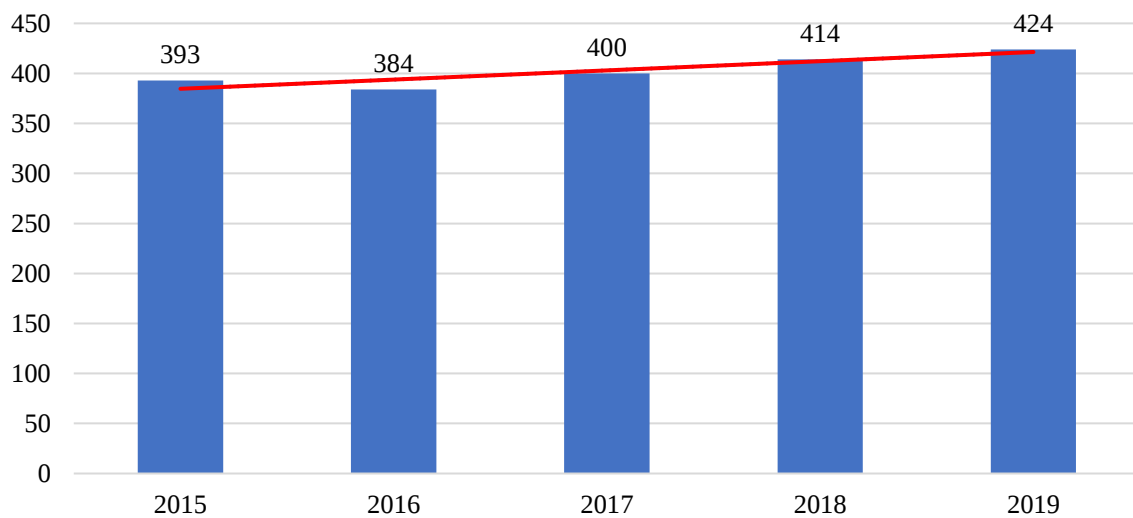
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 19 Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

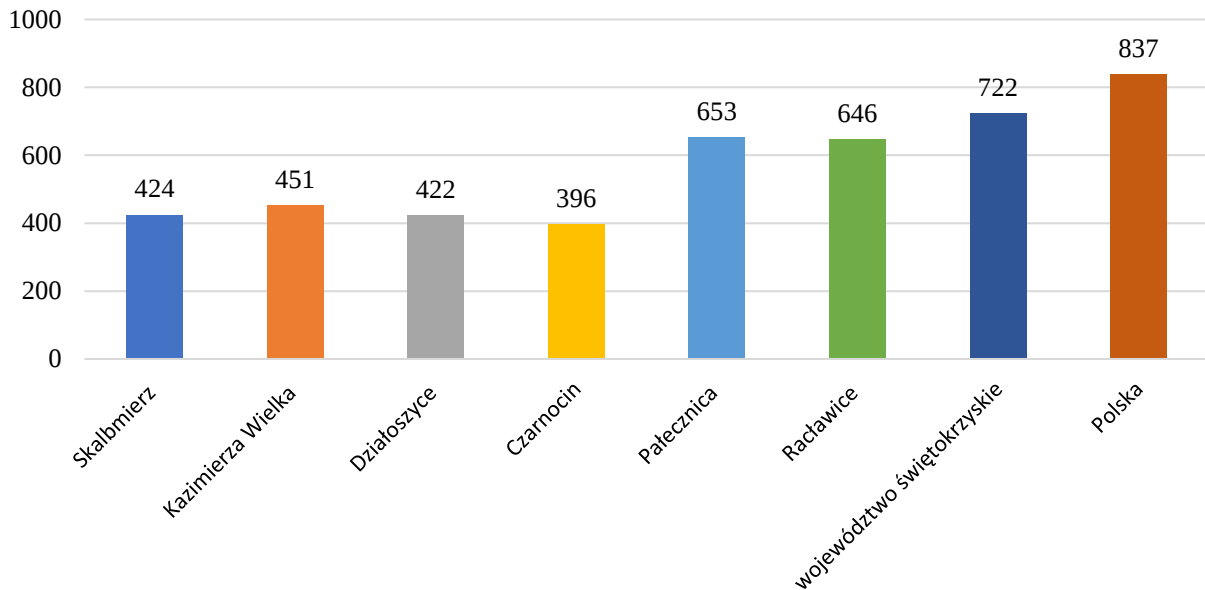
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 20 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

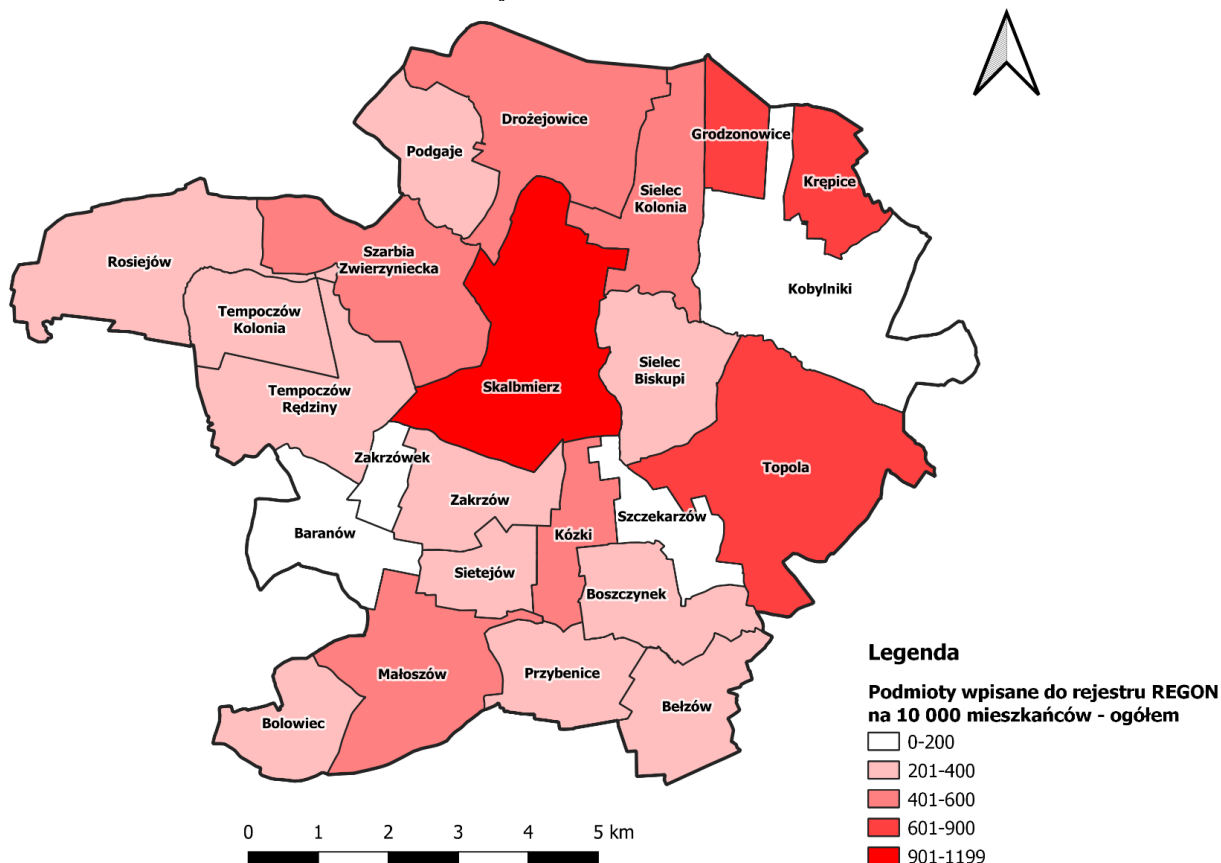
Wykres 21 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

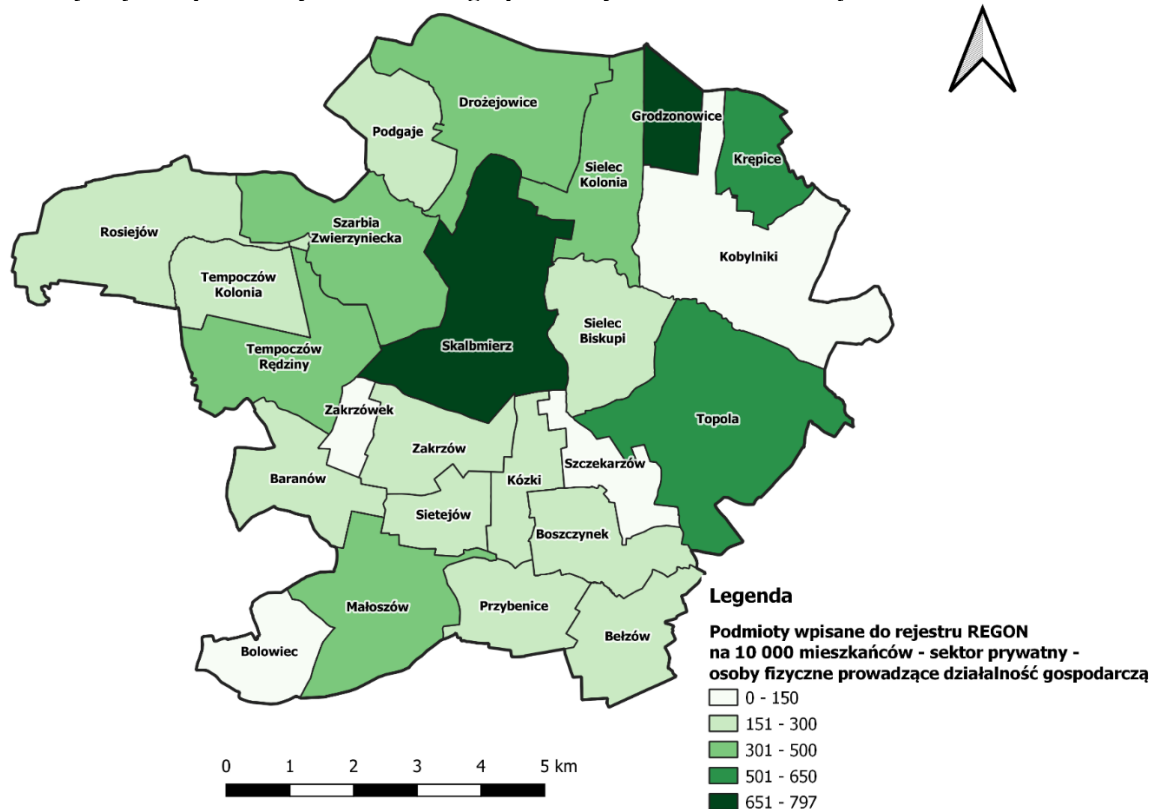
Na mapach od 5 do 8 przedstawiono wartość wskaźników podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców oraz podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach) Gminy Skalmierz. Natężenie wskaźnika odzwierciedlone zostało na kartogramach – im większa intensywność zjawiska, tym ciemniejszy kolor. Największe skupienie działalności gospodarczych ma miejsce w miejscowości z siedzibą władz gminy oraz w 3 sołectwach: Topola, Grodzonowice, Krępice.

Mapa 5 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Skalmierz w roku 2019

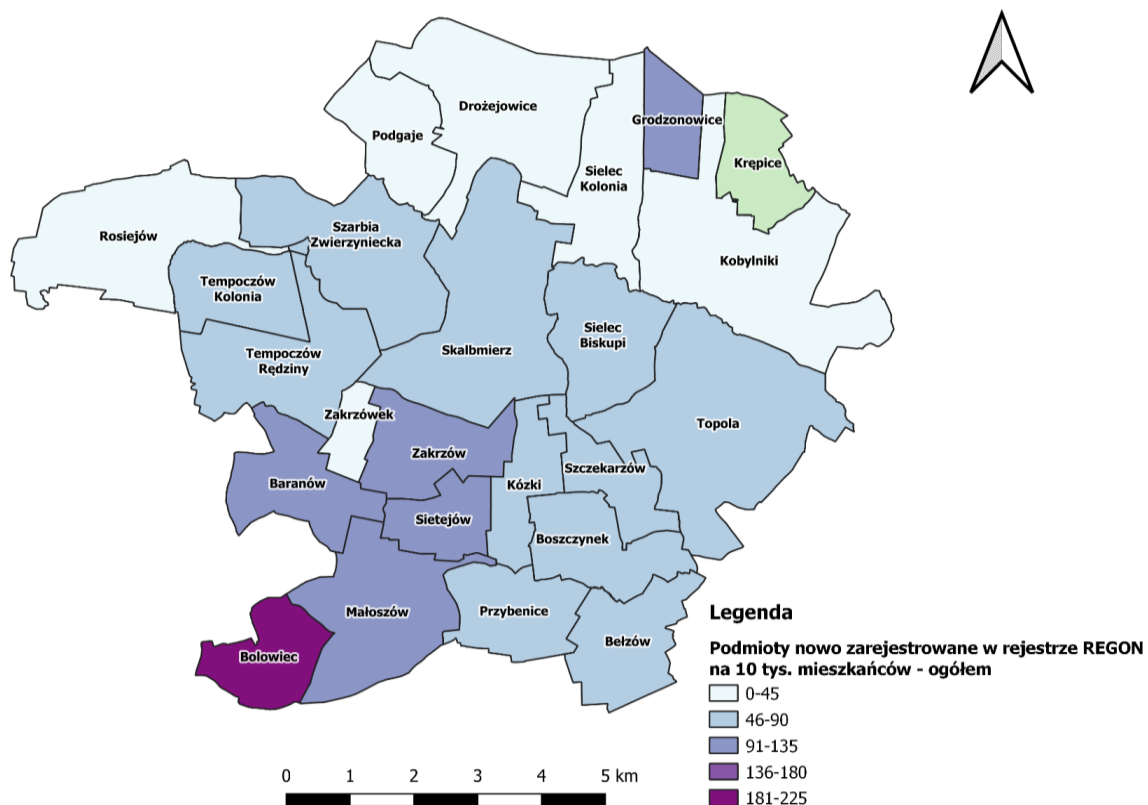
Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Skalmierz oraz danych GUS

Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Skalmierz w roku 2019

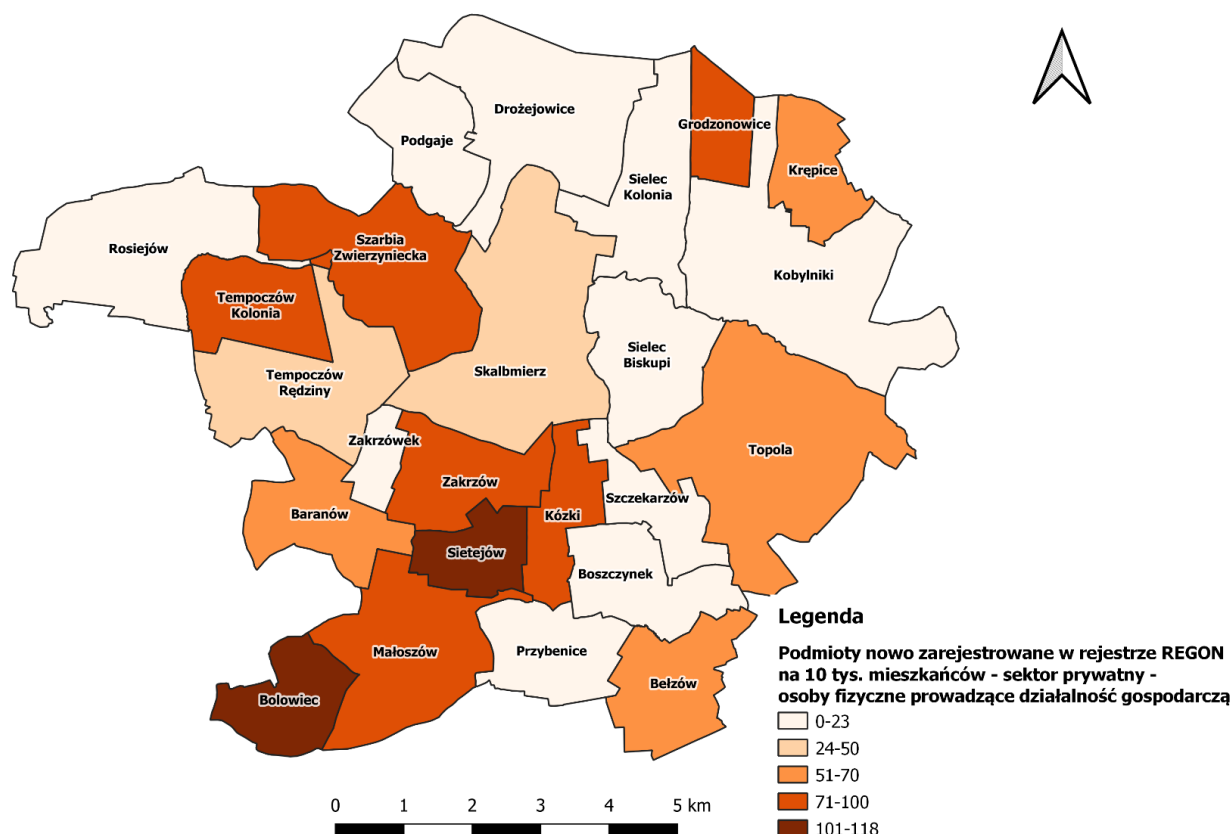
Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Skalmierz oraz danych GUS

Mapa 7 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Skalmierz w roku 2019

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Skalmierz oraz danych GUS

Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Skalmierz w roku 2019

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Skalmierz oraz danych GUS

Poza nowo rejestrowanymi podmiotami warto zwrócić uwagę na wskaźnik udziału % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON. W 2019 roku w Gminie Skalmierz odsetek ten był niższy niż średnia w Polsce oraz w województwie świętokrzyskim, co świadczy o tym, iż firmy utrzymują się statystycznie dłużej na rynku niż średnio w województwie i w kraju. Dane przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	7,0	6,9	6,7	7,6	5,0
województwo świętokrzyskie	7,4	7,5	7,3	7,6	5,3
Miasto i Gmina Skalmierz	7,5	5	7,2	8,1	4,3
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	7,1	9	5,6	5,4	4,1
Miasto i Gmina Działoszyce	6,5	5	4,4	9,7	6,5
Gmina Czarnocin	8,4	4,9	6,7	1,6	2,5
Gmina Pałecznicza	7	6,8	6,6	5,9	4,3
Gmina Raclawice	7,8	7,9	3,8	5,6	6,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

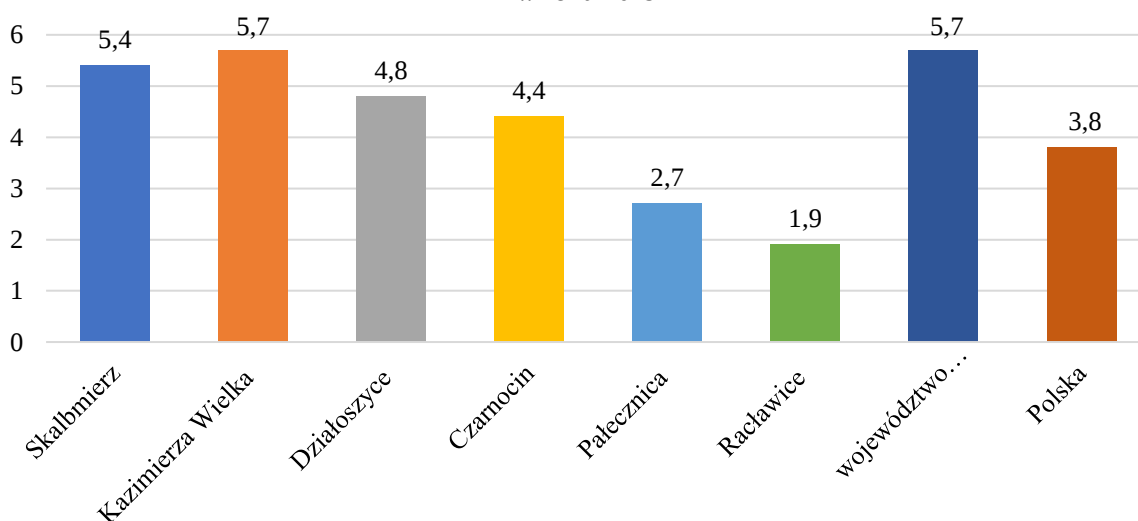
Poza wskaźnikami gospodarczymi o rozwoju gospodarczym regionu świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z takich wskaźników jest udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który na obszarze Gminy Skalbierz wynosił w 2019 roku 5,4 i był wyższy niż w Polsce (3,8) oraz niższy niż w województwie świętokrzyskim (5,7). W tabeli 9 oraz na wykresie 22, przedstawiono powyższy wskaźnik w badanym okresie w porównaniu do innych jednostek terytorialnych – gmin sąsiadujących.

Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8
województwo świętokrzyskie	8,5	7,4	6,1	5,9	5,7
Miasto i Gmina Skalbierz	7,5	6,9	5,8	5,6	5,4
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	9,3	8,6	7,3	6,7	5,7
Miasto i Gmina Działoszyce	6,8	5,7	4,5	5,0	4,8
Gmina Czarnocin	7,8	6,8	4,9	5,3	4,4
Gmina Pałecznica	6,2	5,1	4,6	3,5	2,7
Gmina Raclawice	4,2	3,4	3,4	2,2	1,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 22 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

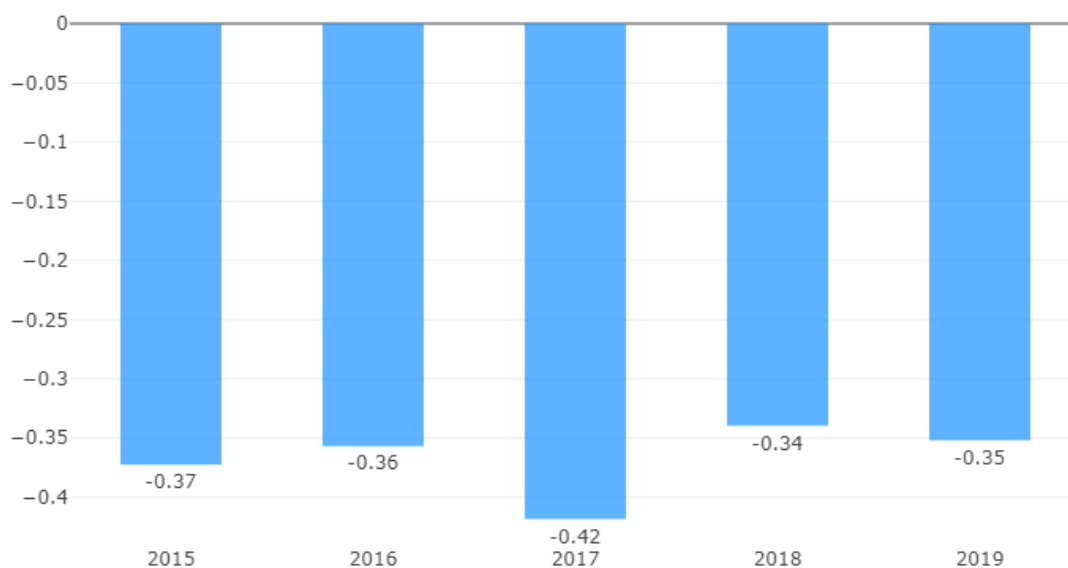

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz wymiaru społecznego opisanego w poprzednim rozdziale w ramach MRL oceniany jest wymiar gospodarczy.

Na rysunku 5 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Skalbmierz w wymiarze gospodarczym. Jak wynika z przedstawionego wykresu słupkowego Gmina Skalbmierz wypada niekorzystnie w swojej grupie porównawczej H3, wskaźnik przyjmuje wartość poniżej „0”. W okresie od 2015 do 2019 roku wskaźnik ten utrzymywał się na podobnym poziomie.

Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019– wymiar gospodarczy

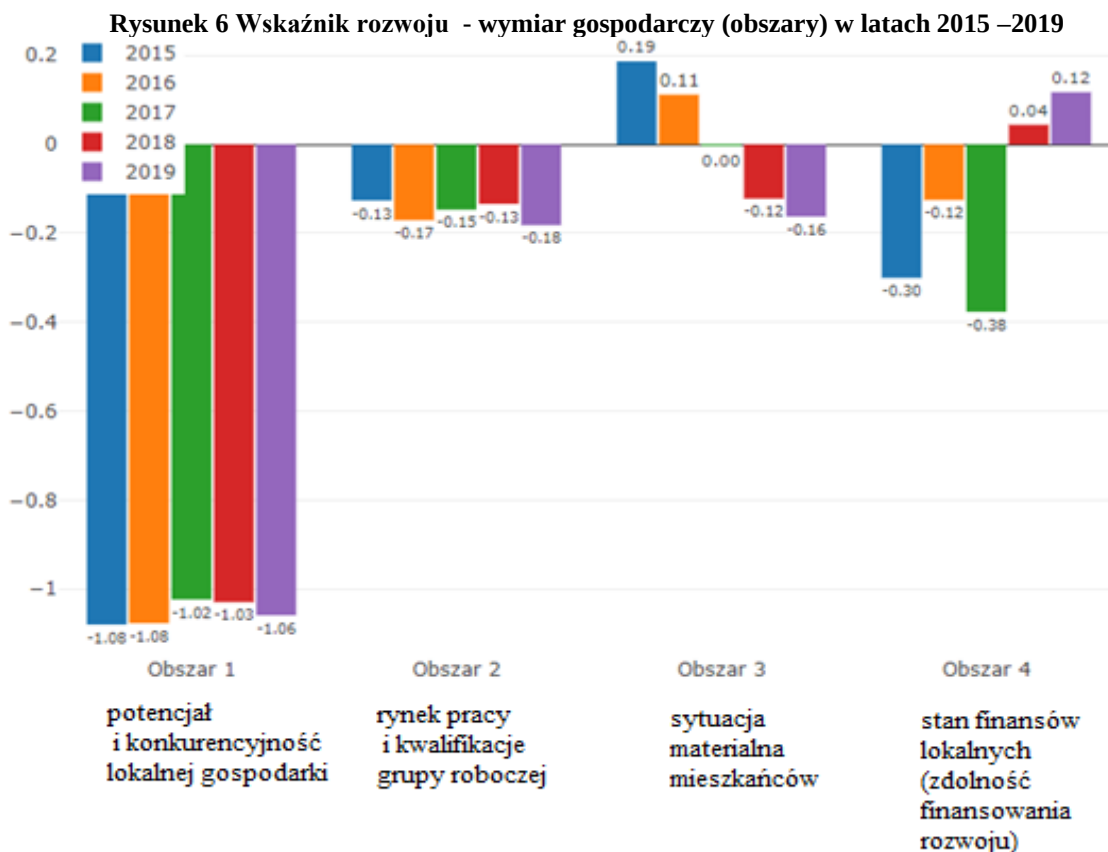
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na wymiar gospodarczy składają się 4 obszary:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4).

Obszary wymiaru gospodarczego zostały przedstawione na rysunku 6. Gmina Skalbmierz najlepiej wypada w obszarze 3 (dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania, poziom sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych, wielkość majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy) oraz w obszarze 4 (wysokość i struktura dochodów, wysokość i struktura wydatków, równoważenie elementów budżetu, wysokość zadłużenia, struktura finansowania działań rozwojowych). W obszarze 1 (przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców, dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej,

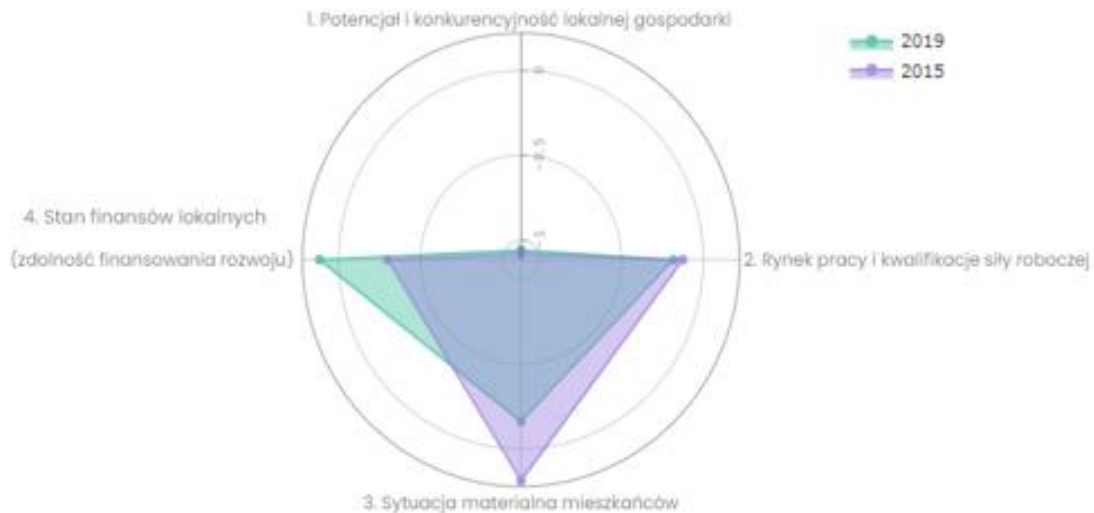
konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych, dostępność usług doradczych i finansowych, współdziałanie przedsiębiorców) oraz w obszarze 2 (dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, jakość kształcenia zawodowego, skala bezrobocia) sytuacja w porównaniu do swojej grupy porównawczej jest najmniej korzystna.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość 0 oznacza grupę porównawczą danej gminy (rysunek 7). Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Skalbmierz w roku 2019 tylko obszar 3 – sytuacja materialna mieszkańców – był na dodatnim poziomie. Niestety pozostałe, tj.: obszar 1 (potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki), obszar 2 (rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej) i obszar 4 (stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)) znalazły się na minusie.

Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Skalbmierz

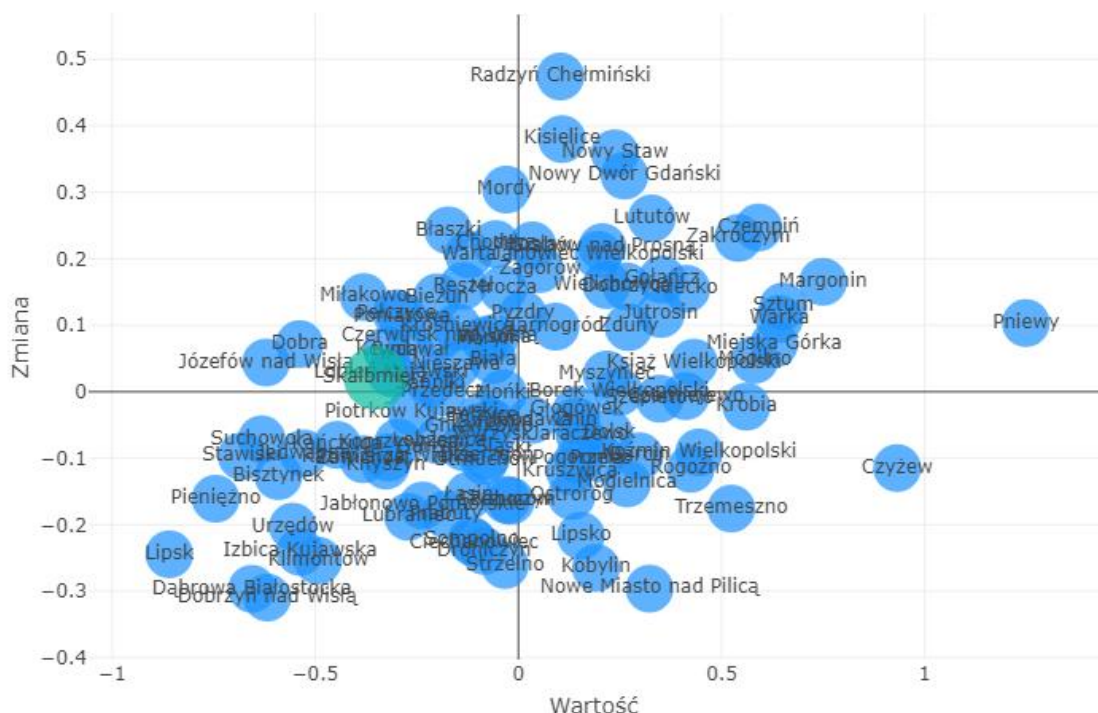

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na rysunku 8 zaprezentowane zostało położenie Gminy Skalbmierz w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, w grupie porównawczej, do której należy Gmina Skalbmierz, przynależy 111 jednostek samorządowych.

Gmina Skalbmierz w wymiarze gospodarczym lokuje się w II ćwiartce (współrzędna wartości jest ujemna, a współrzędna zmiany dodatnia), co oznacza, iż sytuacja gminy jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej, lecz w ciągu ostatnich pięciu latach uległa poprawie w stosunku do średniej dla grupy porównawczej – rozwija się szybciej niż w grupie porównawczej (następuje poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej). Reasumując – wskaźnik jest „gorszy” niż w grupie porównawczej, ale następuje zmiana na lepsze.

Rysunek 8 Pozycja Gminy Skalmierz w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Kolejnym ważnym wskaźnikiem określającym sytuację ekonomiczną w gminie jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie w stosunku do średniej krajowej. Dane dotyczące wynagrodzeń określone są w zestawieniach statystycznych na poziomie powiatu, zatem nie można jednoznacznie określić poziomu dochodów mieszkańców gminy, także sytuacja, która ma miejsce w powiecie kazimierskim nie w pełni obrazuje możliwości finansowe wszystkich poszczególnych gmin, które leżą administracyjnie w jego granicach, ze względu na zróżnicowania w zakresie prowadzonych rodzajów działalności gospodarczych.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2019 r. w powiecie kazimierskim wyniosło 3794,18 zł. Był to wynik odbiegający od przeciętnego wynagrodzenia w kraju (5 181,63 zł) oraz niższy niż w województwie świętokrzyskim (4 490,41 zł).

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Środowisko naturalne czy też środowisko przyrodnicze to ogół elementów ożywionych i nieożywionych przyrody, które pozostają w ciągłej interakcji ze sobą nawzajem, a także z człowiekiem, który żyje w ich obrębie i ma na nie wpływ. Charakterystyczną cechą środowiska naturalnego jest jego równowaga. O środowisku naturalnym możemy więc mówić wtedy, gdy dany zbiór czynników środowiskowych pozostaje w stanie równowagi biologicznej. Środowisko przyrodnicze to twór natury, w mniejszym lub większym stopniu przekształcony jednak przez działalność człowieka⁷.

Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz usuwanie tych już powstałych. Dokonuje się tego m.in. poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nadawanie szczególnie wartościowym terenom statusu parków i rezerwatów czy segregowanie odpadów i recykling w celu ponownego wykorzystania surowców. Narzędziem w walce o lepszy stan środowiska naturalnego jest także poszerzanie świadomości zachodzących procesów i wpajanie dobrych nawyków oraz postaw proekologicznych⁸.

Struktura przyrodnicza obszaru Gminy Skalmierz jest dość zróżnicowana. Teren gminy obejmuje głównie przekształcone antropogenicznie rejony istniejącego osadnictwa. W rejonach zabudowy i ich bezpośredniego sąsiedztwa występują najczęściej agrocenozy i niezbyt intensywnie użytkowane łąki.

Na terenie Gminy Skalmierz nie znajdują się obszary cenne przyrodniczo, takie jak Obszary NATURA 2000 czy Obszary Chronionego Krajobrazu. Gmina graniczy jedynie od północy z Miechowsko-Działoszyckim Obszarem Chronionego Krajobrazu, który chroni kompleksy leśne w postaci zbiorowisk grądowych i świetlistej dąbrowy, a także pagórki kredowe i wąwozy lessowe.

Na terenie Gminy Skalmierz występuje 5 pomników przyrody i jeden użytek ekologiczny (tabela 10). Użytek ekologiczny „Rosiejów” zajmuje 2,86 ha powierzchni. Znajduje się na nim halizna porośnięta w 80% krzewami – leszczyną, robinia i czeremchą.

⁷ Portal Ekologia.pl, www.ekologia.pl/wiedza/slovniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/srodowisko-naturalne

⁸ jw.

Tabela 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Skalbmierz

Lp.	Data utworzenia	Gatunek	Akt utworzenia
1.	08.05.1905 r.	Lipa (<i>Tilia sp.</i>); pierśnica: 99 cm; obwód: 311 cm; wysokość: 26 m – pomnik przyrody	Brak danych
2.	08.05.1905 r.	Topola – park podworski, 75 szt. drzew – pomnik przyrody	Brak danych
3.	12.05.1905 r.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>); pierśnica: 131 cm; obwód: 412 cm; wysokość: 29 m – pomnik przyrody	Brak danych
4.	Brak danych	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>); pierśnica: 142 cm; obwód: 446 cm; wysokość: 25 m – pomnik przyrody	Brak danych
5.	27.12.1986 r.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>); pierśnica: 134 cm; obwód: 421 cm; wysokość: 30 m – pomnik przyrody	Zarządzenie Nr 26/86 Wojewody Kieleckiego z dn. 24.12.1986 r.
6.	28.04.1996 r.	Płaty nieużytkowanej roślinności – użytek ekologiczny	Uchwała Nr XV/105/96 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 28 kwietnia 1996 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu informacyjnego Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, geoserwis.gdos.gov.p

Formy ochrony przyrody w Gminie Skalbmierz stanowią zaledwie 0,03% powierzchni gminy (to obszar użytków ekologicznych). W porównaniu do gmin sąsiednich jest to wskaźnik bardzo niski, gdyż formy ochrony przyrody w poszczególnych gminach stanowią kolejno: Gmina Raławice – 100% (powierzchnia gminy pokryta jest obszarem chronionego krajobrazu), Gmina Działoszyce – 99,89% (powierzchnia gminy pokryta jest obszarem chronionego krajobrazu), Gmina Czarnocin – 16,95% (powierzchnia gminy częściowo pokryta jest obszarem chronionego krajobrazu). Stopień zalesienia obszaru Gminy Skalbmierz wynosi 0,57% obszaru powierzchni gminy ogółem. W porównaniu do gmin sąsiednich wskaźnik ten jest najniższy, co zostało przedstawione w tabeli 11, gdzie zestawiono dane sąsiednich gmin oraz województwa świętokrzyskiego i Polski.

Tabela 11 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Jednostka terytorialna	Grunty leśne		
	ogółem	publiczne	prywatne
Polska	30,26	24,54	5,72
województwo świętokrzyskie	28,90	0,78	0,31
Miasto i Gmina Skalbmierz	0,57	0,11	0,47
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	2,96	1,93	1,04
Miasto i Gmina Działoszyce	12,91	9,88	3,03
Gmina Czarnocin	12,91	9,88	3,03
Gmina Pałecznica	1,01	0,61	0,40
Gmina Raławice	18,38	17,68	0,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Środowisko przyrodnicze to środowisko naturalne częściowo zmienione przez człowieka. W związku z tym istotne jest spojrzenie na strukturę gruntów i sposób ich wykorzystania.

W tabelach 12–14 przedstawione zostały wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem oraz w działach ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu, oświetlenie ulic, placów i dróg, gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi. Jak wynika z załączonych tabel wydatki Gminy Skalbmierz na ochronę środowiska w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2019 roku wynosiły 668 zł – wskaźnik ten był wyższy niż w Polsce i województwie świętokrzyskim. Największy wzrost wydatków na ochronę środowiska dotyczył wydatków poniesionych w 2019 roku na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu – wydano 1 845 272,99 zł (w przeliczeniu na 1 mieszkańca 285,5 zł) i w stosunku do roku poprzedniego był to znaczny wzrost, gdyż w 2018 roku wysokość wydatków wynosiła 0,0 zł.

Tabela 12 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	352,0	312,6	347,5	458,7	505,8
województwo świętokrzyskie	300,3	260,2	270,5	382,0	460,8
Miasto i Gmina Skalbmierz	229,8	241,8	282,8	290,4	668,0
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	203,4	193,7	183,6	213,1	290,7
Miasto i Gmina Działoszyce	767,7	251,9	252,7	341,2	859,9
Gmina Czarnocin	114,6	111,7	106,2	214,2	340,5
Gmina Pałecznica	1 290,0	386,5	452,7	779,4	813,1
Gmina Raclawice	594,1	96,9	92,9	125,3	165,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 13 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Wydatki w rozdziale 90015 - Oświetlenie ulic, placów i dróg				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	14,60	7,77	13,83	35,33	33,85	50,	49,65	51,47	56,17	56,02
województwo świętokrzyskie	29,51	22,97	13,17	40,00	61,94	48,88	44,18	53,06	60,74	69,96
Miasto i Gmina Skalbmierz	0,0	0,0	0,8	0,0	285,5	33,6	39,1	59,4	53,6	58,6
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	0,9	4,4	2,9	0,1	0,1	48,9	44,5	39,9	47,3	57,8
Miasto i Gmina Działoszyce	0,0	0,0	5,7	4,8	75,1	37,5	32,0	36,1	49,5	39,9
Gmina Czarnocin	0,0	0,0	3,0	95,7	195,5	27,6	34,8	30,1	35,4	31,1
Gmina Pałecznica	0,0	2,1	133,2	85,9	26,9	44,5	51,1	49,3	82,8	38,8
Gmina Raclawice	259,2	0,0	2,5	4,7	0,0	16,4	24,6	15,2	33,4	33,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 14 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

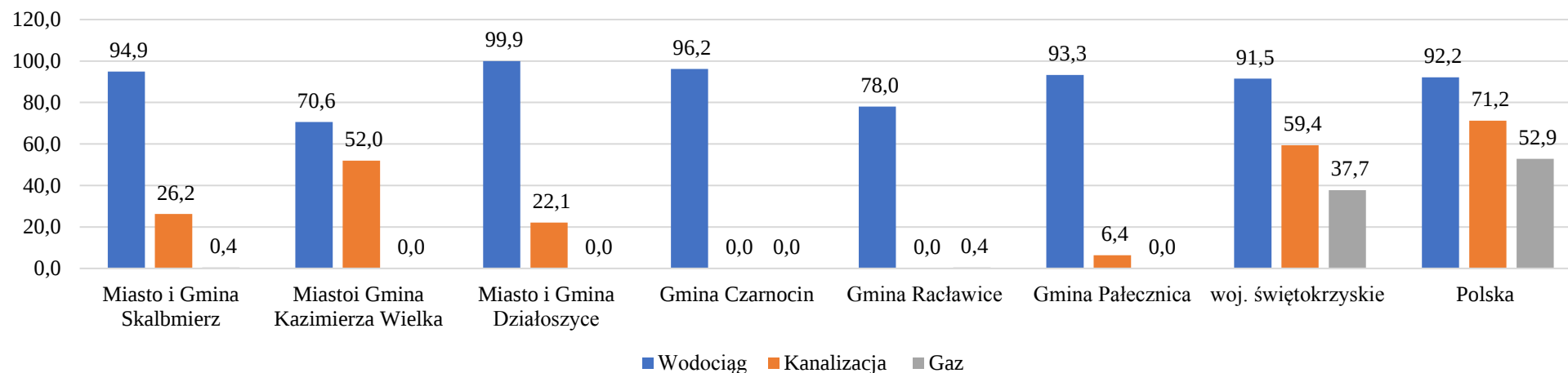
Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90001 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wydatki w rozdziale 90002 - Gospodarka odpadami komunalnymi				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	59,8	33,1	37,7	69,4	74,4	120,0	123,2	129,5	142,9	179,8
województwo świętokrzyskie	47,3	33,3	36,8	78,2	92,6	72,6	79,7	77,5	86,7	101,7
Miasto i Gmina Skalbmierz	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,8	53,2	66,7	68,9	138,0
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	3,5	4,1	0,1	0,0	6,2	67,6	64,0	61,8	75,2	125,5
Miasto i Gmina Działoszyce	540,3	10,6	3,4	58,8	456,1	62,2	62,9	74,6	83,2	146,6
Gmina Czarnocin	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	75,8	65,2	66,7	74,2	101,1
Gmina Pałecznica	25,7	23,7	31,6	29,9	38,5	68,0	81,9	54,3	61,6	110,7
Gmina Raclawice	253,8	7,8	0,0	0,0	0,0	55,4	58,3	60,0	70,5	115,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców obszaru Gminy Skalmierz. W tabeli 15 przedstawiony został udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności. Dla Gminy Skalmierz odsetek osób korzystających z wodociągu w 2019 roku wynosił 94,9% i był wyższy niż średnia dla województwa świętokrzyskiego oraz dla Polski. Natomiast odsetek osób korzystających z kanalizacji na terenie Gminy Skalmierz wynosił 26,2%, co stanowi wartość poniżej średniej wojewódzkiej oraz krajowej. W Gminie Skalmierz istnieje sieć gazowa, odsetek osób z niej korzystających w 2019 roku wyniósł 0,4%, co stanowiło wartość dużo niższą niż średnia wojewódzka oraz krajowa.

Na wykresie 23 przedstawiono udział % osób korzystających z infrastruktury w Gminie Skalmierz, gminach sąsiadujących oraz w województwie świętokrzyskim i w Polsce.

Wykres 23 Udział % korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem w Gminie Skalbmierz, w gminach sąsiednich oraz w województwie świętokrzyskim i w Polsce w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 15 Udział % korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem w Gminie Skalbmierz, w gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim i w Polsce w roku 2019

Jednostki terytorialne	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	Wodociąg					Kanalizacja					Gaz				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9
województwo świętokrzyskie	91,1	91,2	91,3	91,4	91,5	57,9	58,8	58,7	59,0	59,4	36,7	36,8	37,0	37,1	37,7
Miasto i Gmina Skalbmierz	94,7	94,7	94,7	94,8	94,9	23,3	23,5	25,0	25,8	26,2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	67,2	67,2	70,1	70,2	70,6	49,4	51,4	51,7	51,9	52,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Miasto i Gmina Działoszyce	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	17,0	21,7	21,8	22,1	22,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Czarnocin	96,1	96,1	96,1	96,1	96,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Pałecznica	93,1	93,1	93,1	93,2	93,3	6,2	6,2	6,2	6,2	6,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Raclawice	77,7	78,0	78,0	78,0	78,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest jednoczesna dostępność do wody jak również do kanalizacji. Częstym zjawiskiem jest mniejsza ilość sieci kanalizacyjnej niż sieci wodociągowej – z jednej strony ma to związek z inną „trasą” prowadzonej linii wodociągowej i kanalizacyjnej, jednak w większości przypadków bieżą one równolegle bądź w zbliżonych odległościach. Dla Gminy Skalbmierz wskaźnik ten wyniósł w 2019 roku 24,47% i był niższy niż dla Gminy Kazimierza Wielka, województwa świętokrzyskiego i Polski (tabela 16).

Tabela 16 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	50,25	51,17	51,59	52,22	53,10
województwo świętokrzyskie	45,29	45,56	44,64	45,41	46,11
Miasto i Gmina Skalbmierz	27,88	24,47	24,47	24,47	24,47
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	61,39	58,82	51,67	51,13	50,99
Miasto i Gmina Działoszyce	23,15	22,27	22,23	22,23	22,23
Gmina Czarnocin	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Pałecznica	13,38	13,38	15,11	15,11	15,11
Gmina Raławice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Skalbmierz gleby wykształcone zostały z lessów, a także z utworów zwałowych i wodnolodowcowych. Z lessów wykształciły się głównie czarnoziemy i gleby brunatne, a z utworów zwałowych i wodnolodowcowych czarne ziemie i gleby brunatne wyługowane. Ponadto w dolinie rzeki Nidzicy na współczesnym tarasie rzeczny występują młodsze utwory holoceny w postaci osadów aluwialnych (mady pochodzenia lessowego). Są to gleby o wysokiej wartości produkcyjnej. Czynnikiem wpływającym na obniżenie jakości gleb jest nadmierna kwasowość, na którą wpływa działalność człowieka np. poprzez nawożenie oraz lokalizację urządzeń melioracyjnych. Gmina Skalbmierz pod względem gospodarczym jest regionem rolniczym. Rozwojowi rolnictwa sprzyja duży udział gleb wysokich klas bonitacyjnych. W strukturze upraw dominują: zboża, buraki cukrowe i warzywa⁹.

Dnia 1 lipca 2013 roku wszedł w życie nowy system gospodarki odpadami w gminach. W myśl *Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz. U. z 2021 r. poz. 888), to gmina ma zapewniać czystość i porządek na swoim terenie i tworzyć warunki niezbędne do ich utrzymania. Właściciele nieruchomości mają obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych powstających na nieruchomości.

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne;
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej;
- ulice i place;
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich m.in. sposób gospodarowania zasobami, poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Mieszkańcy Gminy Skalbmierz objęci są selektywną zbiórką odpadów. Odpady komunalne gromadzone są w specjalnie oznakowanych do tego celu pojemnikach oraz kolorowych workach.

W 2020 roku odpady komunalne zmieszane kierowane były głównie do Instalacji przetwarzania mechaniczno-biologicznego odpadów komunalnych „Kępny Ług” oraz Zakładu

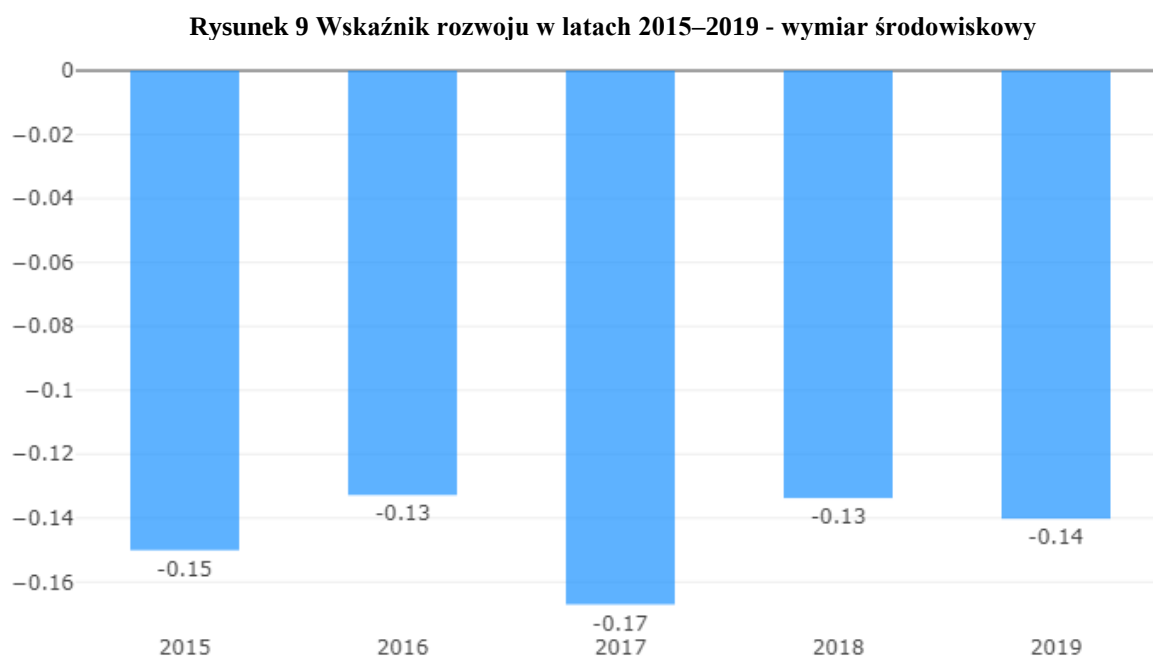
⁹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skalbmierz na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 r., Skalbmierz 2013 r.

unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Zawierciu. Odpady w mniejszych ilościach były również przekazywane do MPGK Sp. z o.o. Instalacja do Mechanicznego Przetwarzania Odpadów, Zakładu Segregacji i Kompostowania Odpadów FCC Tarnobrzeg Sp. z o.o., Zakładu unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Promniku oraz do REMONDIS Kraków Sp. z o.o.

Na terenie Gminy Skalbmierz działa również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Skalbmierzu przy ul. Republiki Partyzanckiej. PSZOK przyjmuje nieodpłatnie segregowane odpady komunalne pochodzące wyłącznie z nieruchomości zamieszkałych (tj. gospodarstw domowych) z przeznaczeniem do unieszkodliwiania lub odzysku.

Kolejnym analizowanym aspektem w zakresie środowiska jest analiza prowadzona przez MRL w wymiarze środowiskowym.

Na rysunku 9 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Skalbmierz w wymiarze środowiskowym. Jak wynika z przedstawionego wykresu słupkowy Gmina Skalbmierz wypada gorzej w swojej grupie porównawczej, wskaźnik przyjmuje wartość poniżej „0”. Na przestrzeni ostatnich 5 lat wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym w poszczególnych latach ulegał nieznacznym zmianom od wartości (-0,13) do (-0,17).

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

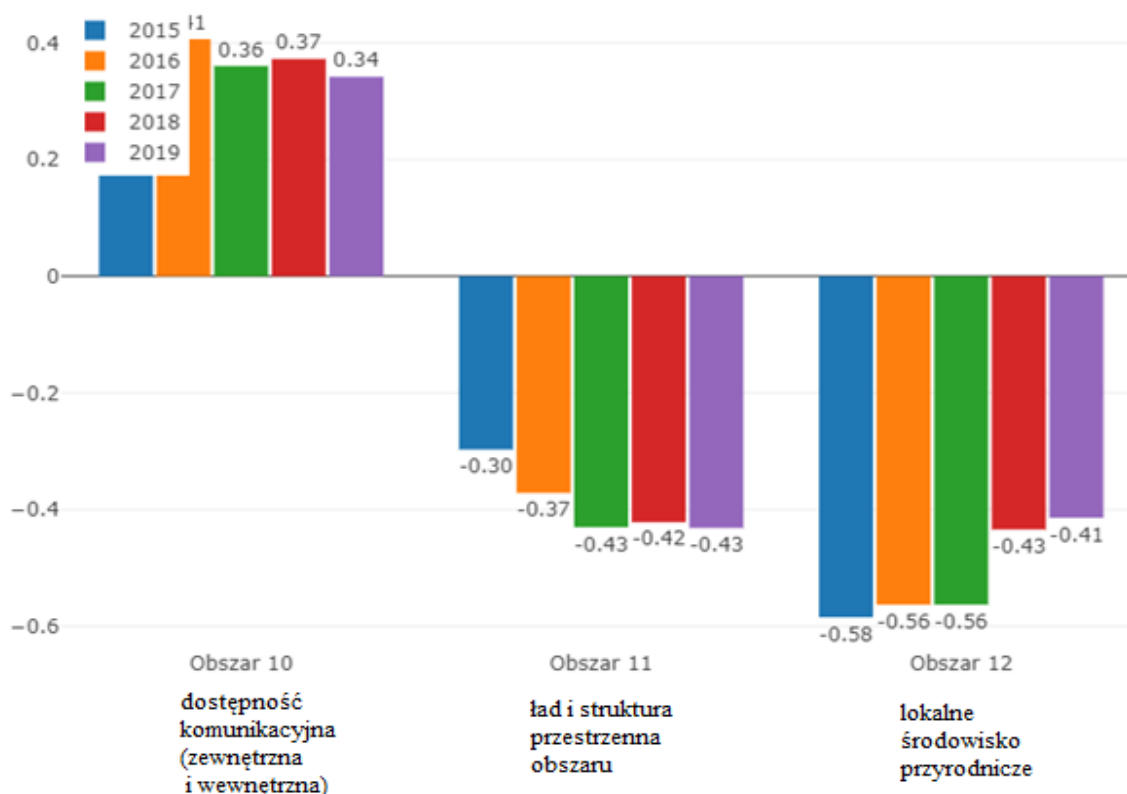
Na wymiar środowiskowy składają się 3 obszary:

- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);

- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Na rysunku 10 przedstawione zostały poszczególne obszary w Gminie Skalbierz. Najkorzystniejsza sytuacja (jedyne dodatni poziom względem grupy porównawczej) ma miejsce w obszarze 10 (długość sieci dróg, jakość sieci dróg, dostępność indywidualnych środków transportu, rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach, inne formy transportu – kolej i transport lotniczy, skala ruchu turystycznego). Zarówno w obszarze 11 (stosowanie instrumentów planowania przestrzeni, udział mieszkańców w procesie planowania, zwartość miasta, zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych, ochrona krajobrazu) jak i w obszarze 12 (stan głównych komponentów środowiska, dostępność walorów/usług przyrodniczych, sposób gospodarowania zasobami środowiska) wartości są poniżej średniej wśród swoich grup porównawczych.

Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary – Gmina Skalbierz

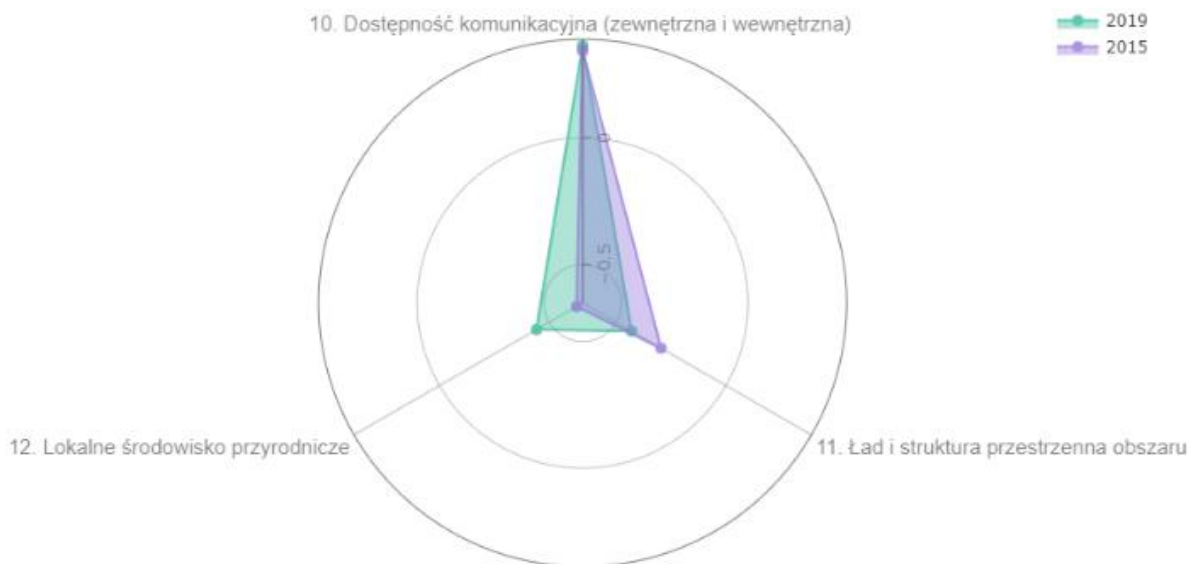

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym (rysunek 11), w którym to wartość 0 oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią

oznacza, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemne – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Skalbmierz na dodatnim poziomie (+) w roku 2019 był obszar 10, natomiast obszary 11 i 12 były na minusie (-).

Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Skalbmierz

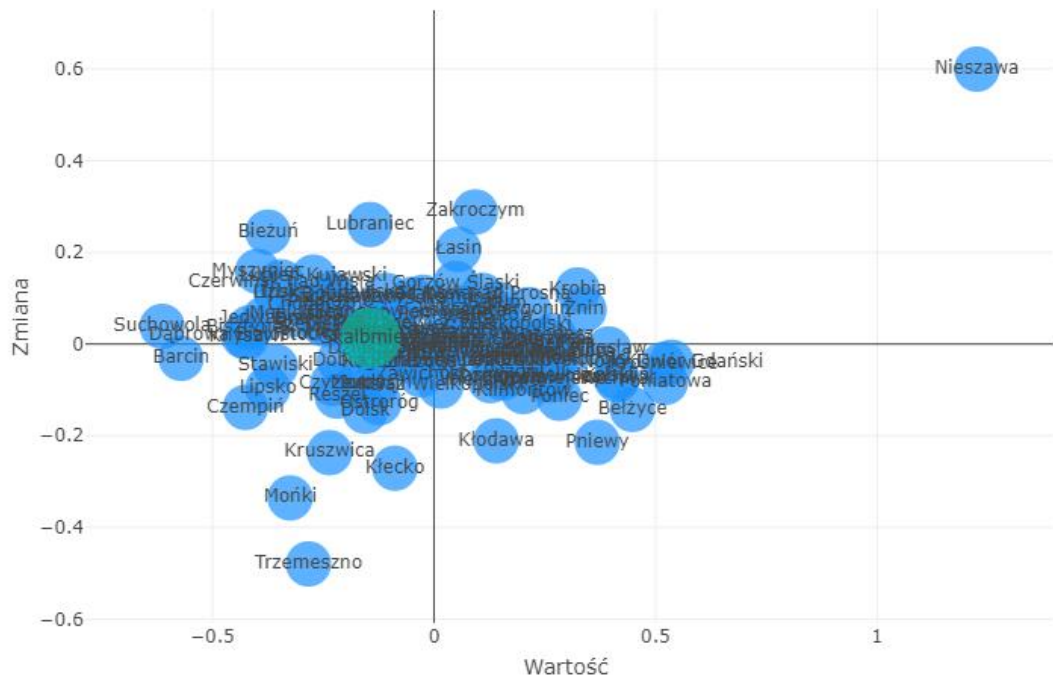

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na rysunku 12 zaprezentowane zostało położenie Gminy Skalbmierz w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, w grupie porównawczej, do której należy Gmina Skalbmierz, przynależy 111 jednostek samorządowych.

Gmina Skalbmierz znajduje się w II ćwiartce (współrzędna wartości jest ujemna, a współrzędna zmiany dodatnia), co oznacza, iż sytuacja gminy jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej, lecz w ciągu ostatnich pięciu lat uległa poprawie w stosunku do średniej dla grupy porównawczej – rozwija się szybciej niż w grupie porównawczej (następuje poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej). Reasumując – wskaźnik jest „gorszy” niż w grupie porównawczej, ale następuje zmiana na lepsze

Rysunek 12 Pozycja Gminy Skalmierz w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe to zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi uznawanymi za podstawę ochrony prawnej dla dobra konkretnego społeczeństwa i jego rozwoju oraz dla przekazania ich następnym pokoleniom, z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej¹⁰.

Na terenie Gminy Skalmierz zlokalizowane są obiekty dziedzictwa kulturowego świadczące o historii obszaru, które są objęte ścisłą ochroną konserwatorską. Według Rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na dzień 31 marca 2021 roku) do zabytków nieruchomych na terenie gminy zalicza się¹¹:

- Drożejowice – park, XVIII, XIX/XX, nr rej.: A.204 z 30.09.1959;
- Kobylniki – park, XVIII, nr rej.: A.205 z 9.12.1957;
- Małoszów – kościół par. pw. św. Mikołaja, 1648, 1878, nr rej.: A.206/1-2 z 15.01.1957 i z 15.02.1967; dzwonnica, XIX, nr rej.: jw.;
- Skalmierz – kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 1 ćw. XIII, 1 poł. XV, XVI, 2 poł. XIX, nr rej.: A.207 z 15.01.1957 i z 11.02.1967;
- Topola – kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, drewniany (przeniesiony z Kazimierzy Małej), 1839-40, 1973, nr rej.: A/208/1-2 z 15.02.1967; dzwonnica, XIX, XX, nr rej.: jw.; park, XIX, nr rej.: A.209 z 30.09.1959.

Przez teren Gminy Skalmierz przebiega jedna z tras Szlaku Architektury Drewnianej województwa świętokrzyskiego, a obiektem na trasie szlaku jest drewniany kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Topoli¹².

Ważnym aspektem dziedzictwa kulturowego jest działalność centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, co świadczy o aktywności kulturalnej mieszkańców, ich chęci wspólnej realizacji przedsięwzięć i przywiązania – więzi z miejscem zamieszkania.

¹⁰ Pruszyński J., *Dziedzictwo kultury Polski. Jego straty i ochrona prawna*, T. 1, Kantor Wydawniczy „Zakamycze”, Kraków 2001, s. 50.

¹¹ Rejestr zabytków – Narodowy Instytut Dziedzictwa, www.nid.pl

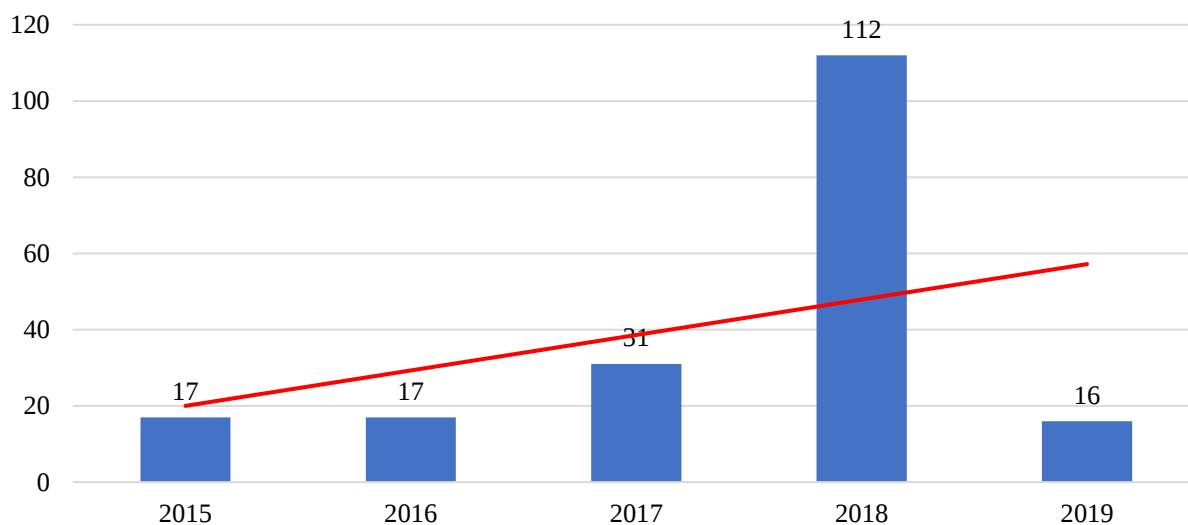
¹² Portal turystyczny regionu świętokrzyskiego, www.rot.swietokrzyskie.travel

Na terenie Gminy Skalmierz działalność kulturalna skupia się wokół Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury oraz Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Skalmierzu. Instytucje te prowadzą działalność w zakresie organizacji m.in.: wydarzeń, warsztatów, spotkań autorskich, konkursów, organizacją wypoczynku dla dzieci spędzających wakacje/ferie w mieście. W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury funkcjonuje kino „Lotnik”. Ośrodek kultury przy organizacji wydarzeń współpracuje z bardzo aktywnym środowiskiem Kół Gospodyń Wiejskich (14 zarejestrowanych KGW) oraz organizacjami pozarządowymi (7 zarejestrowanych stowarzyszeń)¹³.

Jak wynika z danych statystycznych GUS, na terenie Gminy Skalmierz w roku 2019 zostało zorganizowanych 16 imprez, w których uczestniczyło łącznie 1120 osób – był to znaczny spadek w stosunku do roku 2015, w którym zorganizowano 17 imprez, a udział w nich wzięło 8700 osób.

Na wykresie 24 przedstawiono liczbę organizowanych imprez w latach 2015–2019 przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie Gminy Skalmierz, natomiast na wykresie 25 przedstawiono liczbę uczestników tych wydarzeń.

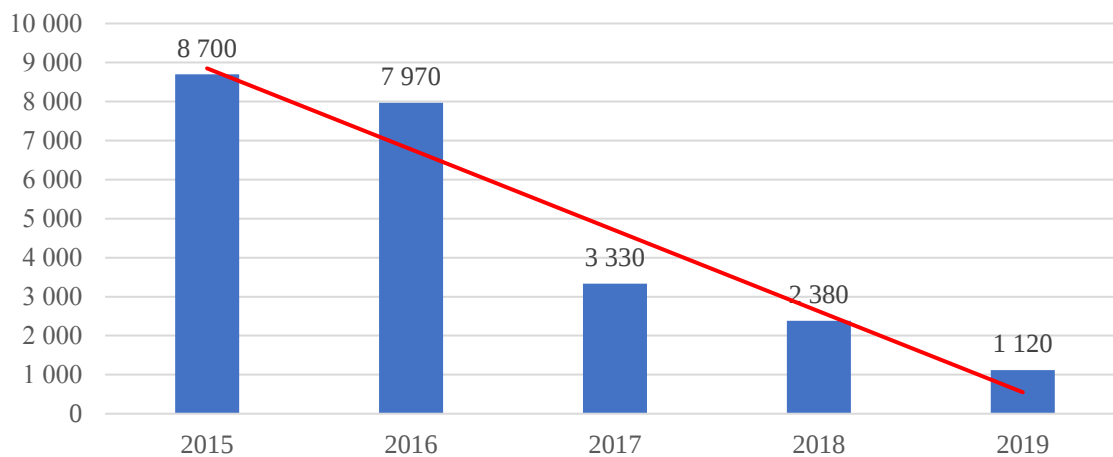
Wykres 24 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Skalmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹³ Raport o stanie Gminy Skalmierz za 2020 r., Urząd Miasta i Gminy w Skalmierzu, Skalmierz, maj 2021 r., www.skalmierz.eobip.pl/bip_skalmierz

Wykres 25 Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Skalmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza działalnością widniejącą w statystykach GUS, centra kultury i świetlice wiejskie prowadzą działalność na mniejszą skalę – stanowią miejsca spotkań lokalnej społeczności, integracji, wymiany doświadczeń i dają możliwość spędzania czasu w ciekawy sposób. Organizowane są w takich miejscach wystawy, odczyty, prelekcje, wieczorki, konferencje, zebrania, spotkania dyskusyjne, zabawy taneczne, festyny, loterie, aukcje.

7. Sport, rekreacja i turystyka

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce. O atrakcyjności danego miejsca decydują również atrakcje turystyczne, zagospodarowanie terenu oraz dostęp komunikacji¹⁴.

Atrakcja turystyczna to z kolei cokolwiek, co przyciąga ludzi w dane miejsce i ich zaciekawia¹⁵. Są to również wszystkie atrakcje, które skłaniają danego turystę bądź grupę turystów do opuszczenia miejsca zamieszkania. Określone bogactwa, produkty, wizerunki, miejsca unikalne, cechy oraz atrybuty¹⁶.

Na obszarze Gminy Skalmierz można wyróżnić następujące atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia¹⁷:

- Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Skalmierzu – budowla w stylu gotyckim z zachowanymi elementami stylu romańskiego;
- Pomnik upamiętniający ofiary pacyfikacji z dnia 5 sierpnia 1944 r. oraz Pomnik Niepodległości przy skwerze im. Stanisława ze Skalmierza w pobliżu kościoła pw. św. Jana Chrzciciela;
- Rynek Skalmierski – zachowany zabytkowy układ urbanistyczny;
- Krzyż z figurami św. Rozalii i św. Rocha – zlokalizowany na skalmierskim rynku, ufundowany przez ocalałych od cholery mieszkańców miasta w 1849 r.;
- Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Topoli (obiekt na Szlaku Architektury Drewnianej województwa świętokrzyskiego).

Miejscem służącym rekreacji jest zbiornik rekreacyjno-retencyjny „Skalmierz” położony na tarasie rzeczny w widłach Nidzicy i Szarbiówki oraz kompleks rekreacyjno-sportowy przy stadionie. Od strony północnej zbiornika znajduje się plaża oraz molo. Istniejąca infrastruktura: wypożyczalnia sprzętu pływającego, restauracja, pole biwakowe umożliwiają wypoczynek w okresie letnim. Kompleks sportowo-rekreacyjny stanowią: pełnowymiarowe boisko, kort

¹⁴ Kowalczyk A., *Fenomenologia przestrzeni turystycznej*, s. 12, Turyzm 2014, [w]: Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl

¹⁵ Lundberg D., *The Tourist Business*, s. 33, New York Van Nostrand Reinhold, 1985, [w]: Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl

¹⁶ Nowacki M. *Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny*, s. 3, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań 2013, [w]: Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl

¹⁷ Strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz, skalbmierz.eu, Informacja turystyczna, inf. z dnia 5.07.2021 r.

tenisowy, plac zabaw dla dzieci, siłownia plenerowa, miejsce na ognisko pod wiatą. Ze zbiornika wodnego do stadionu rekreacyjnego prowadzi ścieżka pieszo-rowerowa o długości około 800 m.

O atrakcyjności turystycznej danego obszaru decydują walory środowiska przyrodniczego oraz infrastruktura turystyczna (obiekty noclegowe, gastronomiczne). Na terenie Gminy Skalbmierz, spośród form ochrony przyrody, zlokalizowanych jest 5 pomników przyrody oraz 1 użytek ekologiczny „Rosiejów”. Na obszarze gminy działają obiekty noclegowo-gastronomiczne, prowadzące głównie działalność w zakresie organizacji wesel, imprez okolicznościowych (

Na terenie Gminy Skalbmierz działania z zakresu kultury fizycznej i sportu skierowanych dla dzieci i młodzieży oraz seniorów w 2019 roku były realizowane przez klub sportowy „Victoria 2015”. Oferta stowarzyszenia dotyczyła organizacji współzawodnictwa i upowszechniania kultury fizycznej i sportu z wykorzystaniem istniejącej bazy sportowej poprzez prowadzenie zajęć szkoleniowych w piłce nożnej.

W Szkole Podstawowej w Skalbmierzu prowadzone są szkolne koła sportowe organizujące zajęcia sportowe: piłka nożna, siatkowa, taniec, gimnastyka dla dzieci i młodzieży¹⁸.

¹⁸ Raport o stanie Gminy Skalbmierz za 2020 r., Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu, Skalbmierz, maj 2021 r., www.skalbmierz.eobip.pl/bip_skalbmierz

8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

System planowania przestrzennego w Polsce odbywa się zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741). Struktura systemu jest zhierarchizowana, podzielona na 3 szczeble, tj.: krajowy, regionalny, lokalny. Zgodnie z art. 1 ustawy określa się:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej;
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób jego zagospodarowania i wykorzystania, pod uwagę brany jest interes publiczny, interesy prywatne, a także analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej Studium. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, w których określa się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu¹⁹.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz zostało przyjęte Uchwałą Nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 4 października 1999 r. W dniu 24 października 2019 r. uchwałą Nr XVII/65/2019 Rady Miejskiej w Skalmierzu podjęto decyzję o podjęciu prac związanych ze zmianą Nr 1 „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalmierz”.

Wyniki analizy ustaleń obowiązującego Studium wykazały, że określona dotychczasowa polityka przestrzenna Gminy Skalmierz nie zapewnia w pełni realizacji rzeczywistych potrzeb

¹⁹ *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

inwestycyjnych społeczności lokalnej, precyzowanych we wnioskach o ustalenie warunków zabudowy, a także we wnioskach inwestorskich zgłoszonych przed przystąpieniem do sporządzania zmiany Studium.

Przedmiotowa zmiana polega na uwzględnieniu w ustaleniach Studium uwarunkowań wynikających z konieczności:

- korekty granic i przeznaczenia wydzielonych obszarów Miasta Skalmierz przewidzianych pod usługi komercyjne w zakresie handlu i usługi nieuciążliwe (w tym hotelowo-gastronomiczne) oraz usługi publiczne w zakresie turystyki i rekreacji wraz z zielenią urządzoną – gwarantujące optymalne wykorzystanie zbiornika wodnego;
- dostosowania zapisów Studium do obowiązujących przepisów wynikających z wniosków przeprowadzonej „Oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Skalmierz oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z analizą zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta i Gminy Skalmierz” oraz analizy potrzeb w tym zakresie.

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” przyjęty Uchwałą Sejmiku Woj. Świętokrzyskiego Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 r. jest głównym dokumentem określającym politykę Samorządu Województwa na obszarze gminy. Gmina Skalmierz została zaliczona w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” do „małych i średnich miast, posiadających najstarszą metrykę osiedleńczą, w których zachowały się wartościowe układy i zespoły urbanistyczno-architektoniczne” (obok takich ośrodków jak: Bodzentyn, Busko-Zdrój, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Działoszyce, Opatów, Nowy Korczyn, Pińczów, Secemin, Stopnica, Szydłów i Wiślica). W części tekstowej Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego Gmina Skalmierz nie została osadzona w żadnej strefie polityki przestrzennej. Jednakże preferowanym kierunkiem polityki przestrzennej na obszarze Gminy Skalmierz winien być rozwój wielofunkcyjny, łączący zagospodarowanie rolnicze z innymi funkcjami środowiskowymi – turystyką, gospodarką rolno-środowiskową oraz mieszkalnictwem i przedsiębiorczością.

Zgodnie z zapisem w Studium, do głównych celów zagospodarowania przestrzennego obszaru należą:

- osiągnięcie harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju przestrzennego miasta i gminy – zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb oraz warunków umożliwiających wzrost poziomu życia mieszkańców, a także zaspokojenia potrzeb dla następnych pokoleń;

- utrzymanie równowagi między koniecznością zachowania cennych walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych a potrzebą wskazania atrakcyjnej oferty terenów pod różne formy zabudowy;
- ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie.

Cele uzupełniające to:

- podnoszenie ładu przestrzennego w zagospodarowaniu miasta i gminy przy równoczesnym zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych, estetycznych i krajobrazowych;
- wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania obszarów;
- racjonalne wykorzystanie obszarów istniejącego zainwestowania osiedleńczego przez intensywne zagospodarowanie obszarów wolnych – niezainwestowanych;
- ochrona gruntów rolnych, przydatnych na cele produkcji polowej;
- zagospodarowanie na cele nierolne gruntów nieekonomicznych w użytkowaniu rolniczym;
- stwarzanie warunków dla efektywnego rozwoju rolnictwa i gospodarki żywnościowej na obszarze miasta i gminy z jednoczesnym umożliwieniem rozwoju wielofunkcyjnego na wybranych obszarach i ośrodkach oraz wyrównywania dysproporcji rozwojowych.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy określono w odniesieniu do stref polityki przestrzennej obejmującej cały obszar gminy, a różniących się funkcją, charakterem, zainwestowaniem i dostępnością do urządzeń infrastruktury technicznej.

Na obszarze Gminy Skalmierz określono następujące strefy polityki przestrzennej:

- I. Strefa urbanizującego się obszaru wielofunkcyjnego rozwoju – obejmująca tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania przestrzennego w obrębie Miasta Skalmierz wraz z przyległym sołectwem Sielec Biskupi oraz sołectwami Topola, Drożejowice i Kobylniki, gdzie przewiduje się rozwój mieszkalnictwa, usług i przedsiębiorczości. Są to tereny o przewidywanej ekspansji urbanistycznej i rozwoju miejsc pracy w zawodach pozarolniczych. Obszar ten posiada korzystne warunki dla zapewnienia pełnego uzbrojenia technicznego terenu.
- II. Strefa osadniczo-rolna – obejmująca wszystkie pozostałe jednostki włącznie z otaczającymi je terenami rolniczymi. W obrębie tej strefy wydzielono obszary:
 - II.A – obszar położony w północnej części gminy o skoncentrowanym charakterze istniejącego osadnictwa i korzystnych warunkach zapewnienia pełnego uzbrojenia technicznego terenu.

Obszar ten obejmuje następujące sołectwa: Krępice, Grodzonowice, Sielec Kolonia, Podgaje, Szarbia Zwierzyniecka, Tempoczków Kolonia, Tempoczków Rędziny i Rosiejów.

II.B – obszar położony w południowej części gminy o ekstensywnym charakterze istniejącego osadnictwa i mniej korzystnych warunkach terenowych zapewnienia uzbrojenia technicznego (szczególnie dotyczy to kanalizacji sanitarnej). Obszar ten obejmuje następujące sołectwa: Baranów, Zakrzówek, Zakrzów, Sietejów, Bolowiec, Małoszów, Kózki, Przybenice, Szczekarzów, Boszczynek i Bełzów.

III. Strefa doliny rzeki Nidzica – regionalny korytarz ekologiczny, wyłączony z zabudowy, który jest biologicznie czynnym ekosystemem łąkowo-wodnym.

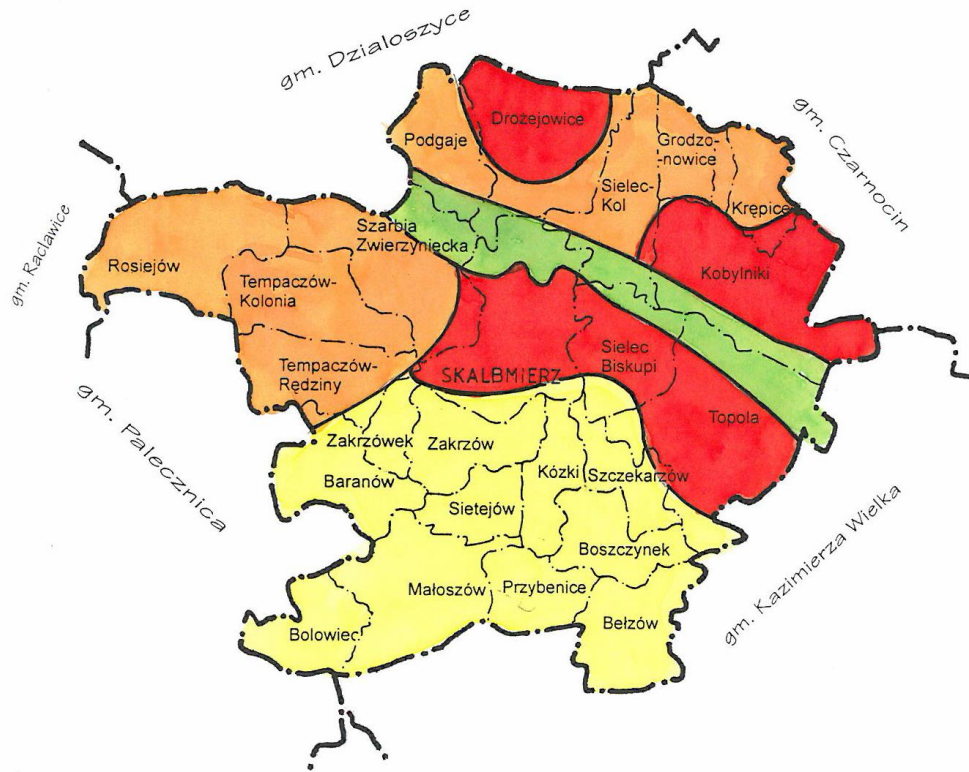
Omówione strefy zostały przedstawione w sposób graficzny na rysunku 13.

Rysunek 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skalbmierz

GMINA SKALBMIERZ

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

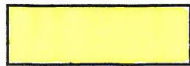
STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

STREFA I - urbanizującego się obszaru wielofunkcyjnego rozwoju

STREFA II A - osadniczo - rolna o skoncentrowanej zabudowie i korzystnych warunkach uzbrojenia terenu

STREFA II B - osadniczo - rolna o ekstensywnej zabudowie i mniej korzystnych warunkach uzbrojenia terenu

STREFA III - dolina rzeki Nidzicy - regionalny korytarz ekologiczny - wyłączony z zabudowy

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skalbmierz, Załącznik nr 1 do Uchwały nr IX/65/99 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 4 października 1999 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP) to akt prawa miejscowego przyjmowany w formie uchwały rady gminy, określający przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Składa się z części tekstowej (uchwała) oraz graficznej (załącznik do uchwały)²⁰.

Plan miejscowy stanowi podstawę planowania przestrzennego w gminie. Ustanawia przepisy powszechnie obowiązujące na danym terenie, będące podstawą wydawania decyzji administracyjnych (w przeciwieństwie do Studium, które wyraża jedynie politykę przestrzenną gminy). W planie miejscowym dokonuje się również zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

W okresie obowiązywania Studium, w Gminie Skalmierz sporządzono jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jest on zatem przedmiotem oceny w zakresie aktualności. Miejscowy plan jest dokumentem planistycznym, opracowanym i przyjętym przez Radę Miejską w Skalmierzu w 2003 r. i dotyczy terenów zbiornika wodnego retencyjno-rekreacyjnego „Skalmierz” na rzece Nidzicy i Szarbiówce na obszarze Miasta Skalmierz. Przyjęty został Uchwałą nr IV/36/03 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 3 marca 2003 r.

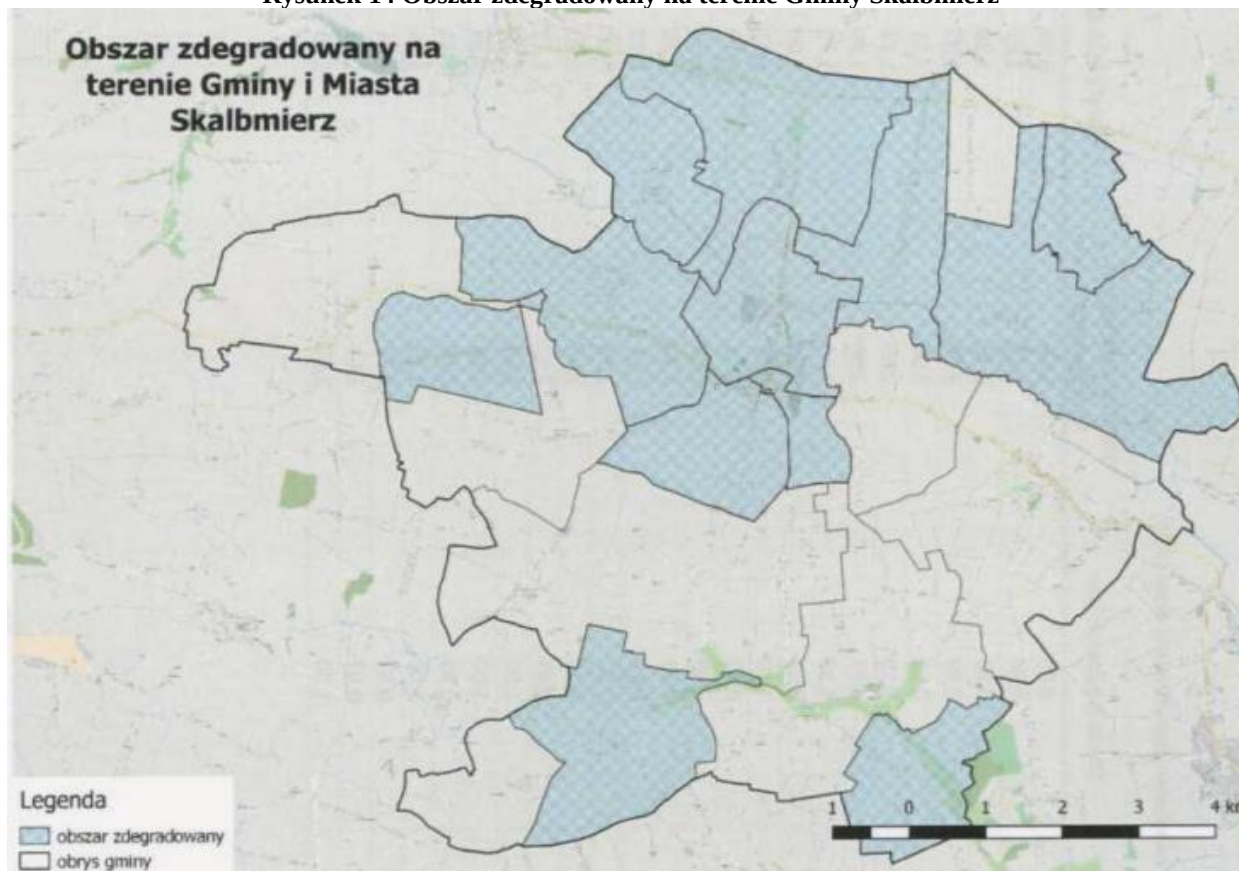
W okresie obowiązywania Studium Uwarunkowań i Kierunków Gminy Skalmierz (od 2001 roku) nie złożono żadnych wniosków o zmianę oraz opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Poza Studium oraz MPZP, dokumentem, który określa przeznaczenie terenu oraz charakteryzuje obszar, jest *Program Rewitalizacji dla gminy Skalmierz* przyjęty uchwałą nr XXVI/141/2017 Rady Miejskiej w Skalmierzu z dnia 8 czerwca 2017 r. o zmianie uchwały w sprawie uchwalenia „Programu Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz”. Na podstawie wyników przeprowadzonej diagnozy na potrzeby Programu zostały wskazane obszary zdegradowane, które wskazują kumulację negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych oraz dodatkowo w pozostałych analizowanych zjawiskach wykazują również nagromadzenie negatywnych cech (zjawiska techniczne, funkcjonalno-przestrzenne, środowiskowe). Opierając się na przeprowadzonych badaniach wyznaczono sołectwa, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego, w pierwszej kolejności społecznych oraz pozostałych. Wśród nich znalazły się następujące miejscowości: Skalmierz, Bełzów, Boszczynek, Drożejowice, Krępice, Kobylniki, Małoszów, Przybenice, Podgaje, Sielec

²⁰ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

Kolonia, Szarbia Zwierzyniecka, Tempoczków Kolonia. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Skalbmierz przedstawiono na rysunku 14.

Rysunek 14 Obszar zdegradowany na terenie Gminy Skalbmierz

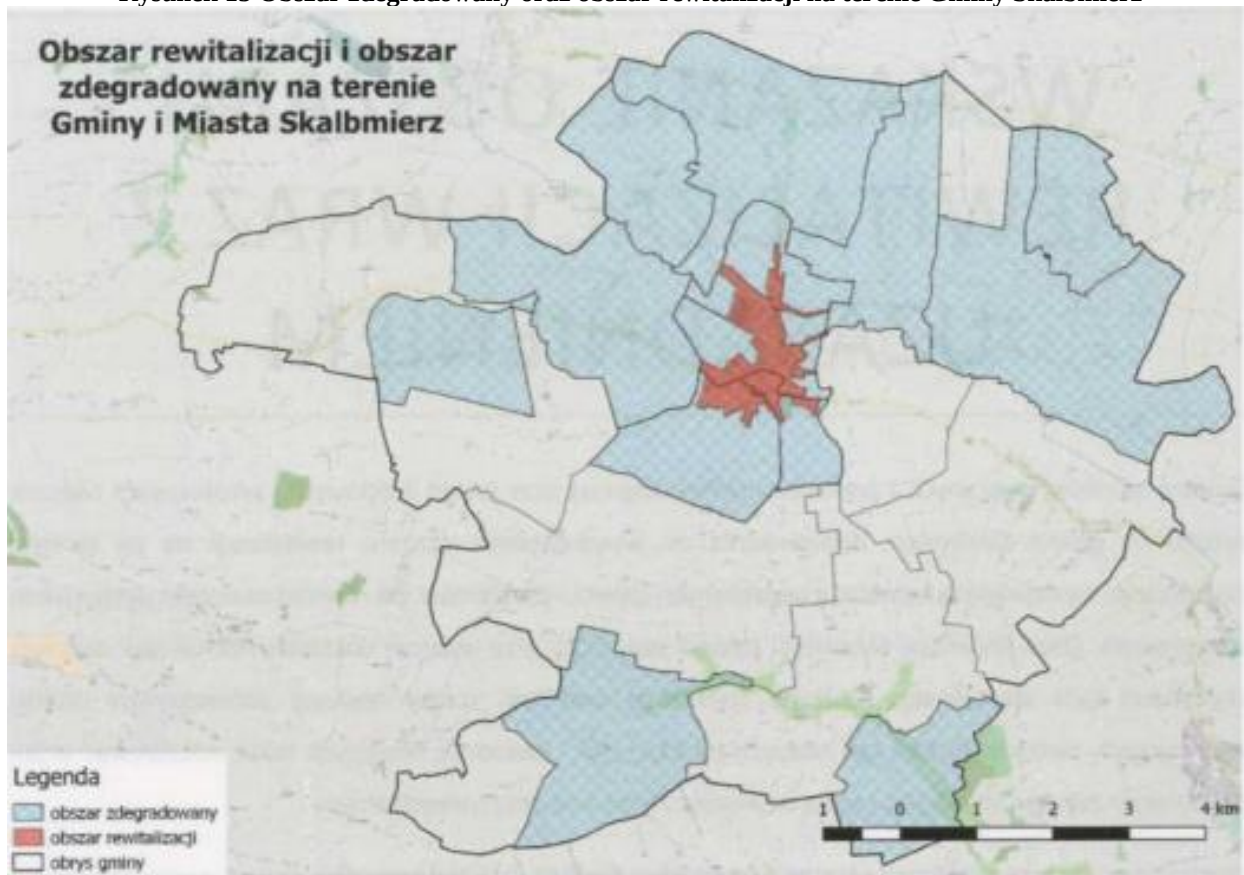

Źródło: Program Rewitalizacji dla Gminy Skalbmierz, Opracowanie CDE Sp. z o.o.

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badań ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w Gminie Skalbmierz, stanowiła podstawę do wyodrębnienia obszaru rewitalizacji na jej terenie, cechującego się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów, jak również znacznym potencjałem rozwojowym. Obok kryterium wysokiego stopnia degradacji, przy wyborze obszarów rewitalizacji istotnym czynnikiem była identyfikacja możliwie szerokiego spektrum szansy realizacji potencjalnych działań naprawczych, zarówno działań tzw. miękkich, jak i twardych, mających jak najszerszy zasięg oddziaływania, stwarzając realną możliwość kreowania pozytywnych zmian.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje obszar o łącznej powierzchni 4 km², co stanowi 4,65% powierzchni gminy, obszar ten zamieszkiwany jest przez 1 200 osób, tj. 19,45% populacji Gminy Skalbmierz. Rozmieszczenie poszczególnych podobszarów rewitalizacji w układzie przestrzennym gminy oraz w odniesieniu do wyznaczonych obszarów zdegradowanych przedstawiono na rysunku 15.

Rysunek 15 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skalmierz

Źródło: Program Rewitalizacji dla Gminy Skalmierz, Opracowanie CDE Sp. z o.o.

Obszar rewitalizacji zlokalizowany jest w centrum Gminy Skalmierz i obejmuje swoim zasięgiem teren przy budynku Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz, budynek Urzędu przy ul. Kościuszki 1, budynek ośrodka zdrowia przy ul. Ppor. Sokoła 19 wraz z terenem przy ośrodku, teren przy budynku szkoły podstawowej przy ul. Ppor. Sokoła 55, plac przy ul. Szkolnej oraz drogę w ciągu ul. 5-go Sierpnia, teren kościoła i teren przy kościele parafialnym w Skalmierzu, działki obejmujące teren zbiornika wodnego zlokalizowanego na terenie sołectw Skalmierz oraz Szarbia Zwierzyniecka. Dodatkowo teren rewitalizacji obejmuje swym zasięgiem Kościół Parafialny św. Jana Chrzciciela.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowościowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych²¹. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, np. powódzie.

Na obszarze Gminy Skalbmierz działają następujące jednostki zaangażowane w bezpieczeństwo publiczne:

- Komenda Powiatowa Policji w Kazimierzy Wielkiej – posterunek Policji w Skalbmierzu;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kazimierzy Wielkiej i jej podległe jednostki.

Na terenie powiatu kazimierskiego funkcjonuje 8 jednostek włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), z czego 2 na terenie Gminy Skalbmierz. Należą do nich:

- ✓ OSP Skalbmierz
- ✓ OSP Sielec Kolonia

Poza jednostkami włączonymi do KSRG, na terenie powiatu kazimierskiego funkcjonuje 61 jednostek niewłączonych do KSRG, z czego 14 na terenie Gminy Skalbmierz, należą do nich:

- ✓ OSP Baranów
- ✓ OSP Bełzów
- ✓ OSP Boszczynek
- ✓ OSP Drożejowice
- ✓ OSP Kobylniki
- ✓ OSP Kózki
- ✓ OSP Krępice
- ✓ OSP Małoszów
- ✓ OSP Podgaje

²¹ Encyklopedia PWN, www.encyklopedia.pwn.pl

- ✓ OSP Rosiejów
- ✓ OSP Szarbia Zwierzyniecka
- ✓ OSP Tempoczków Rędziny
- ✓ OSP Topola
- ✓ OSP Zakrzów

Głównym celem OSP jest działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami²².

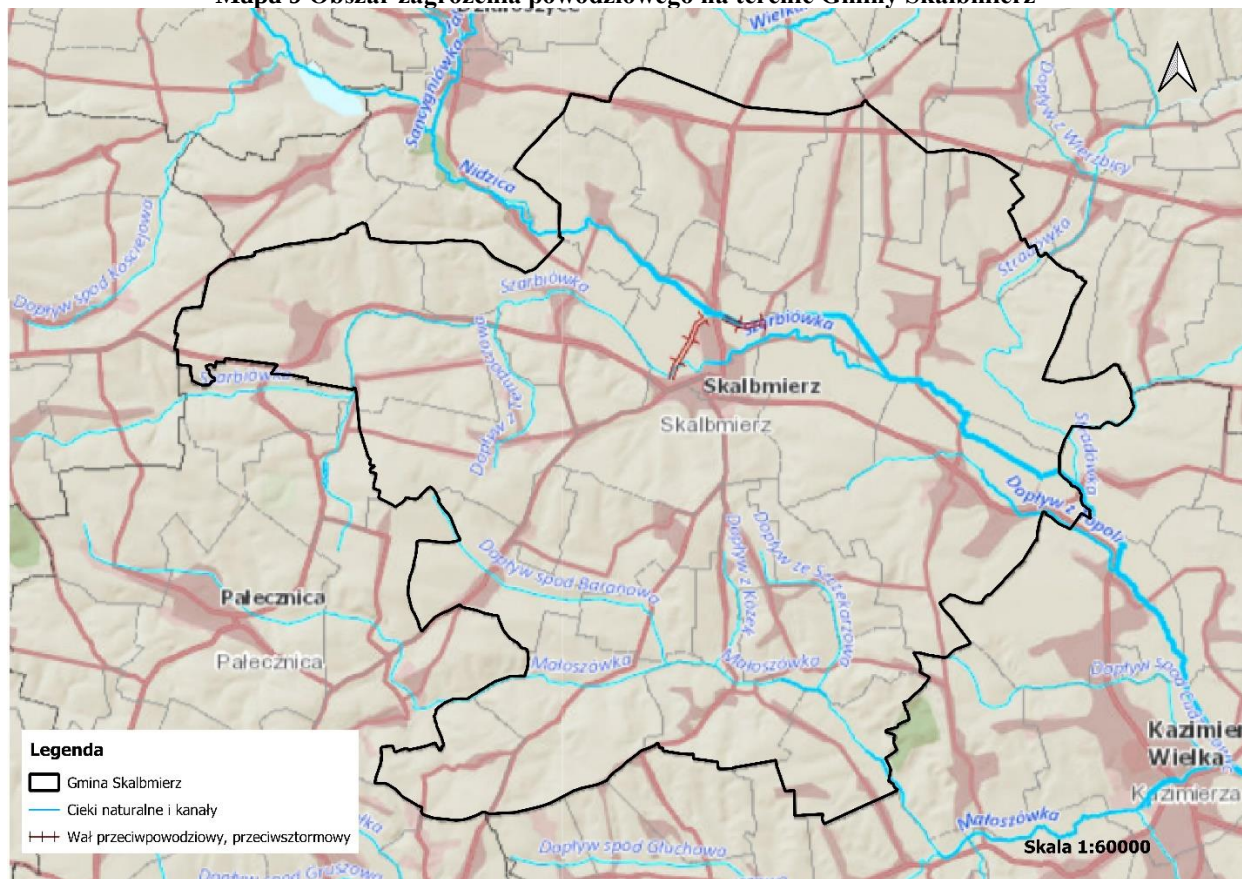
W roku 2019 w Gminie Skalmierz liczba zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności wynosiła 19, co stanowiło wyższy wskaźnik niż średnie dla Polski (13) i województwa świętokrzyskiego (13). W ramach wskazanych zdarzeń, wskaźnik dla pożarów wynosił 4 – tyle samo, co wskaźnik dla Polski (4) i mniej niż dla województwa świętokrzyskiego (5)²³.

W granicach Gminy Skalmierz nie występuje zagrożenie powodziowe. Nie ma zatem średniego prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi wynoszącego raz na 100 lat (Q1%) oraz nie są to obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Na terenie gminy nie występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%, co przedstawiono na mapie 9.

²² Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl, www.gov.pl/web/kgpsp/komendy-wojewodzkie

²³ Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Mapa 9 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Skalbmierz

Opracowanie własne na podstawie Hydroportalu Wód Polskich, wody.gov.pl

Na terenie powiatu kazimierskiego w roku 2020 odnotowano 391 przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, z czego o charakterze kryminalnym 182, natomiast o charakterze gospodarczym 110. Wśród przestępstw ogółem tych przeciwko życiu i zdrowiu odnotowano 7, zaś przeciwko mieniu 115 przestępstwa²⁴.

²⁴jw.

10. Polityka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Bezpośrednio realizacją zobowiązań wobec ludności na obszarze Gminy Skalbmierz zajmuje się Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skalbmierzu.

Odzwierciedlenie sytuacji panującej na obszarze Gminy Skalbmierz w zakresie polityki społecznej obrazują wskaźniki: gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego, beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności, udział [%] beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem, udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku oraz odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach.

Pierwszy ze wskaźników, który należy poddać analizie, to wskaźnik liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

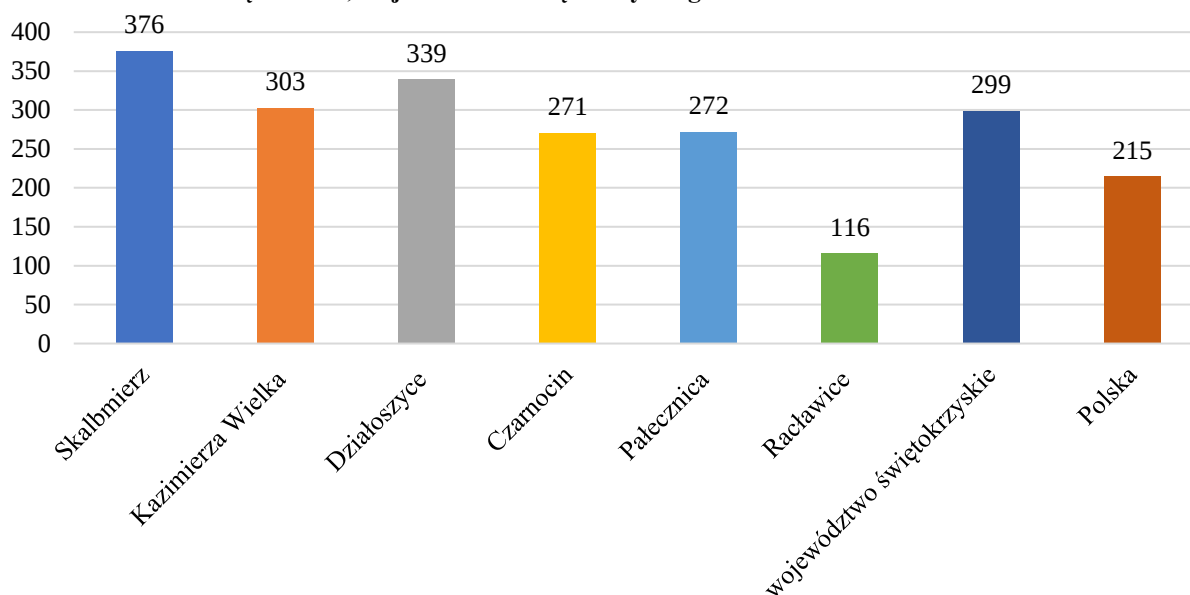
Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 17, Gmina Skalbmierz w 2019 roku miała wskaźnik ogółem znacznie wyższy od średniej w województwie świętokrzyskim i w Polsce, również wskaźnik gospodarstw poniżej kryterium dochodowego był znacznie wyższy w Gminie Skalbmierz (212) niż w Polsce (119) i województwie świętokrzyskim (162). Na wykresie 26 zaprezentowano dane dotyczące wskaźnika liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Skalbmierz w porównaniu do innych jednostek terytorialnych.

Tabela 17 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego														
	ogółem					poniżej kryterium dochodowego					powyżej kryterium dochodowego				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	283	268	249	233	215	197	178	155	139	119	86	90	94	94	95
województwo świętokrzyskie	374	358	335	315	299	254	235	204	182	162	120	124	131	133	138
Miasto i Gmina Skalbmierz	349	339	325	346	376	248	225	208	212	212	101	114	116	134	164
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	296	276	262	297	303	208	187	173	172	174	88	89	89	125	130
Miasto i Gmina Działoszyce	389	409	378	355	339	278	278	250	236	192	111	131	127	119	147
Gmina Czarnocin	268	264	263	281	271	129	101	99	105	98	139	163	164	176	173
Gmina Pałecznica	248	249	278	257	272	112	90	97	89	73	136	158	180	167	199
Gmina Raławice	143	145	148	147	116	94	93	88	75	68	49	52	60	71	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 26 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

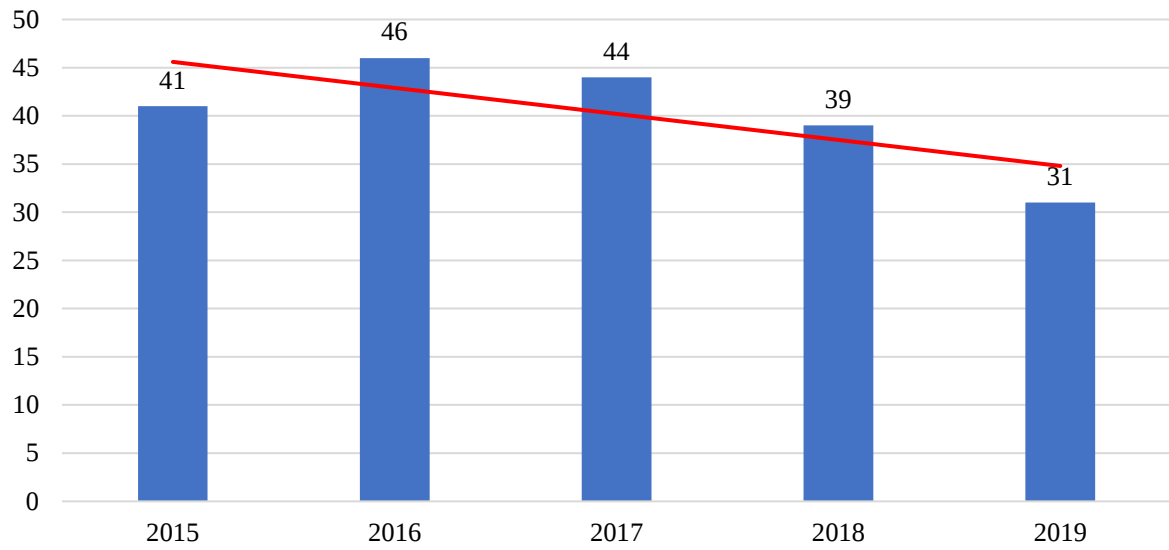

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnikami, na które należy zwrócić uwagę, są udzielane zasiłki rodzinne. W tabeli 18 przedstawiono w podziale na lata 2015–2019 następujące wskaźniki: liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci ogółem oraz w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Jak wynika z przedstawionych danych, wskaźnik liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Skalbmierz w 2019 roku wynosił 31 – wartość wskaźnika była wyższa niż średnia w Polsce (26) lecz niższa niż w województwie świętokrzyskim (33). W porównaniu z gminami sąsiednimi, dwie gminy posiadają wskaźnik wyższy: Gmina Kazimierza Wielka (32) i Gmina Działoszyce i Gmina Raclawice (35). Optymistycznym zjawiskiem jest fakt systematycznego spadku wskaźnika, co przedstawiono na wykresie 27.

Dane te przekładają się również na udział % dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłki w stosunku do wszystkich dzieci w tej grupie wiekowej. W Gminie Skalbmierz w 2019 roku prawie 34% dzieci w wieku do 17 objętych było zasiłkami rodzinnymi, podczas gdy w Polsce 27%, a w województwie świętokrzyskim 34,4%. Porównując wskaźnik dla gmin sąsiadujących, Gmina Skalbmierz wypada korzystnie, niższy wskaźnik posiadają dwie gminy: Czarnocin oraz Pał

Wykres 27 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Skalmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 18 Zasilki rodzinne w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasilki rodzinne na dzieci					Rodziny otrzymujące zasilki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem					Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	1 034 175	1 118 069	1 119 246	1 115 800	1 008 127	27	29	29	29	26	26,8	29,4	29,3	29,4	27,0
województwo świętokrzyskie	44 960	48 618	47 789	45 811	40 496	36	39	38	37	33	35,3	39,0	38,6	37,7	34,4
Miasto i Gmina Skalbmierz	272	301	290	255	199	41	46	44	39	31	43,0	47,9	47,1	41,6	33,9
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	638	667	648	593	509	39	41	40	37	32	42,4	45,1	44,7	41,5	37,0
Miasto i Gmina Działoszyce	219	248	236	209	172	43	49	47	42	35	44,9	50,1	49,0	44,0	38,6
Gmina Czarnocin	113	135	129	123	102	29	35	34	32	27	34,1	40,8	40,5	37,8	33,2
Gmina Pałecznica	147	161	141	131	100	40	44	39	37	28	40,2	46,0	41,3	37,8	31,0
Gmina Raławice	74	93	108	99	87	30	37	43	39	35	37,8	41,4	46,3	43,1	35,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych świadczy odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową dla Gminy Skalbmierz wyniósł w 2019 roku 0,0%, podczas gdy średnia w Polsce wynosiła 12,4%, zaś średnia dla województwa świętokrzyskiego 8,5%. Spośród gmin sąsiednich wskaźnik ten był dodatni jedynie w Gminie Kazimierza Wielka (6,1%).

Jak wynika z tabeli 19 ilość dzieci w wieku do 3 lat ogółem w latach 2015–2019, nieznacznie, lecz systematycznie rośnie.

Tabela 19 Dzieci w wieku do lat 3 oraz odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dzieci w wieku do 3 lat ogółem					Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	1 106 141	1 121 533	1 149 976	1 167 837	1 159 025	6,8	7,8	8,6	10,5	12,4
województwo świętokrzyskie	31 672	31 712	31 892	31 966	31 481	4,3	5,3	5,8	6,9	8,5
Miasto i Gmina Skalbmierz	140	147	144	155	158	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	322	349	339	343	327	0,0	0,0	0,0	7,3	6,1
Miasto i Gmina Działoszyce	106	98	103	109	110	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Czarnocin	78	73	72	77	83	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Pałecznica	118	120	106	99	91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Raclawice	72	95	98	94	86	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. Na terenie Gminy Skalmierz funkcjonują 2 przychodnie:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skalmierzu „SKALBMED”,
- Przychodnia św. Rity w Skalmierzu.

W tabeli 20 przedstawione zostały dane dotyczące liczby udzielonych porad lekarskich w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Liczba udzielonych porad lekarskich na 100 mieszkańców w Gminie Skalmierz w roku 2019 wyniosła 173. W porównaniu do gmin sąsiednich ilość porad jest wartością jedną z niższych. Niski wskaźnik wynikać może ze dostępności do placówek medycznych – obie placówki medyczne zlokalizowane są w Mieście Skalmierz.

Tabela 20 Udzielone porady lekarskie na 100 mieszkańców w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Porady lekarskie na 100 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Skalmierz	256	263	255	223	173
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	262	224	253	309	342
Miasto i Gmina Działoszyce	380	365	358	324	306
Gmina Czarnocin	177	182	177	180	192
Gmina Pałecznicza	298	304	310	345	401
Gmina Raławice	418	434	379	372	392

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym elementem systemu opieki zdrowotnej jest dostępność aptek na terenie gminy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2019 na obszarze gminy zlokalizowane były 3 apteki.

Bardzo istotnym aspektem jest wsparcie i oferta skierowana do osób starszych – seniorów. Od lipca 2021 roku w Gminie Skalmierz działa Klub Seniora, który powstał dzięki dotacji w ramach „Programu wieloletniego Senior+ na lata 2015-2020, Edycja 2020”. W wyremontowanym i wyposażonym lokalu w Skalmierzu, korzystający z oferty seniorzy mają możliwość uczestniczyć, między innymi w zajęciach z fizjoterapeutą, warsztatach kulinarnych, plastycznych.²⁵

Kolejnym istotnym elementem polityki społecznej jest dostępność mieszkań i lokali komunalnych będących zasobem gminy. Na obszarze Gminy Skalmierz w 2018 roku

²⁵ Strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz, skalmierz.eu, *Aktualności*, inf. z dnia 19.07.2021

zlokalizowanych było 11 mieszkań komunalnych. W roku 2019 ilość lokali komunalnych wynosiła 0. W tabeli 21 przedstawiono liczbę mieszkań komunalnych oraz liczbę lokali komunalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015–2019 w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski.

Tabela 21 Zasoby komunalne na obszarze Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Mieszkania komunalne ogółem na 1 000 mieszkańców					Lokale komunalne ogółem na 1 000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	23	23	bd ²⁶	22	bd	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0
województwo świętokrzyskie	10	9	bd	9	bd	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Miasto i Gmina Skalmierz	2,1	1,7	bd	1,7	bd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	3,3	1,6	bd	2,5	bd	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5
Miasto i Gmina Działoszyce	19,4	19,6	bd	20,2	bd	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0
Gmina Czarnocin	3,4	2,8	bd	3,4	bd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Pałecznicza	1,6	1,6	bd	1,7	bd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Raławice	4,5	4,4	bd	4,4	bd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

²⁶ Brak danych w latach 2017 oraz 2019 w mieszkaniach komunalnych ogółem wynika z powodu: zmiany poziomu prezentacji, zmian wprowadzonych do wykazu jednostek terytorialnych lub modyfikacji listy cech w danym okresie sprawozdawczym.

11. Edukacja i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność dzieci do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwia najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. O jakości wychowania przedszkolnego na obszarze gminy świadczy odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Analizie poddano dane z Gminy Skalbmierz, porównano wartości między gminami sąsiednimi, województwem świętokrzyskim i Polską. Na terenie Gminy Skalbmierz w 2019 roku działały 3 publiczne placówki wychowania przedszkolnego. W strukturze placówek wychowania przedszkolnego znajduje się 6 oddziałów przedszkolnych, co stanowi 150 miejsc wychowania przedszkolnego. W roku 2019 opieką przedszkolną objętych było 113 osób²⁷.

W tabeli 22 przedstawiono liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczbę dzieci przypadającą na jedną placówkę wychowania przedszkolnego. Jak wynika z przedstawionych danych liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na 1 000 dzieci w tej grupie wiekowej w roku 2019 w Gminie Skalbmierz była niższa niż średnia województwa świętokrzyskiego i w Polsce.

²⁷ Na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Tabela 22 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	54	60	62	63	63	842	811	847	873	885
województwo świętokrzyskie	40	46	47	47	47	806	768	803	835	852
Miasto i Gmina Skalbierz	37	54	48	46	38	536	530	556	551	609
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	37	58	59	58	58	793	878	856	943	914
Miasto i Gmina Działoszyce	28	30	31	32	31	558	460	468	550	564
Gmina Czarnocin	22	33	26	24	19	851	860	816	658	746
Gmina Pałecznicza	23	28	22	23	23	898	803	838	890	866
Gmina Raławice	70	90	91	94	84	827	923	886	643	707

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. W 2019 roku na terenie Gminy Skalbierz funkcjonowały 2 placówki podlegające JST, do których uczęszczało 462 uczniów, były to:

- Zespół Placówek Oświatowych w Skalbierzu,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Reja w Topoli.

Na obszarze gminy działają dwie placówki ponadpodstawowe:

- Zespół Szkół Zawodowych w Skalbierzu,
- Centrum Edukacji Ustawicznej w Skalbierzu.

W Zespole Szkół Zawodowych istnieje możliwość kształcenia w 4-letnim technikum oraz w 3-letniej Zasadniczej Szkole Zawodowej. Ponadto w zespole szkół funkcjonuje 3-letnie Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych oraz szkoła policealna²⁸.

Centrum Edukacji Ustawicznej prowadzi edukację w oparciu o Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące i technikum dla młodzieży, Szkoły Policealne oraz Szkoły Medyczne²⁹.

W tabeli 23 przedstawiony został współczynnik skolaryzacji netto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W 2019 roku w Gminie Skalbierz liczba uczniów

²⁸ strona internetowa Zespołu Szkół Zawodowych w Skalbierzu, <http://www.zszskalbmierz.edu.pl>, *Kierunki kształcenia*, inf. z dnia 05.07.2021 r.

²⁹ Strona internetowa Centrum Edukacji Ustawicznej w Skalbierzu, ceuskaalbierz.edu.pl, *Oferta edukacyjna*, inf. z dnia 05.07.2021 r.

w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wynosiła 60 i była to wartość niższa niż średnia w Polsce (80) oraz w województwie świętokrzyskim (73).

Wskaźnik współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy wskaźnika należy dokonać z uwzględnieniem poziomu nauczania. Wskaźnik ten w Gminie Skalbmierz w 2019 roku wynosił blisko 90% – wysoka wartość wskaźnika wynika z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych bądź część dzieci zameldowanych w Polsce kształci się za granicą, gdzie przebywa wraz z rodzicami. Należy też zwrócić uwagę na to, że liczba uczniów odnosi się do uczniów w szkołach podstawowych, a w latach 2015–2018 część dzieci uczęszczała jeszcze do gimnazjów, których działalność wygasła z dniem 1 września 2019 roku.

Tabela 23 Wskaźniki dotyczące szkolnictwa podstawowego w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto ³⁰					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	90,1	92,5	93,4	93,9	93,7	65	60	69	79	80
województwo świętokrzyskie	89,2	91,4	92,0	92,3	92,1	59	54	63	72	73
Miasto i Gmina Skalbmierz	93,0	93,1	91,5	91,1	89,0	67	58	67	75	71
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	91,6	91,9	92,9	94,2	95,2	57	51	60	70	71
Miasto i Gmina Działoszyce	84,5	85,3	86,9	87,1	86,1	49	43	50	58	59
Gmina Czarnocin	87,9	87,1	88,5	88,7	89,0	49	42	50	58	60
Gmina Pałecznica	92,1	95,2	96,9	94,7	96,2	73	66	79	90	92
Gmina Raclawice	111,7	109,7	105,8	109,2	101,8	74	69	81	90	91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odzwierciedleniem poziomu nauki są wyniki uzyskiwane przez uczniów w ogólnopolskich egzaminach. W związku z reformą szkolnictwa, która zlikwidowała gimnazja, oraz trudnym okresem wywołanym pandemią COVID-19 i wprowadzeniem nauki zdalnej, w niniejszej diagnozie prezentowane są dane za rok 2020, tj. egzamin ósmoklasisty dla rocznika nauki szkolnej 2019/2020. Jak można zaobserwować w tabeli 24, uczniowie z Gminy Skalbmierz osiągnęli wyniki poniżej średniej wojewódzkiej. Również w pozostałych analizowanych gminach z obszaru województwa świętokrzyskiego wyniki uczniów były poniżej średniej wojewódzkiej –

³⁰ Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

wyjątek stanowi Gmina Czarnocin, gdzie wyniki z języka polskiego i języka angielskiego były wyższe.

Tabela 24 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa świętokrzyskiego

Jednostka terytorialna	liczba zdających	język polski	matematyka	język angielski
		średni wynik %		
województwo świętokrzyskie	10 145	59	46	52
Miasto i Gmina Skalbmierz	49	52	42	43
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	135	58	42	49
Miasto i Gmina Działoszyce	36	52	43	37
Gmina Czarnocin	23	67	42	55
Gmina Pałecznica	48	50	36	36
Gmina Raławice	30	67	48	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to wiedza, która jest osadzona w relacjach i stosunkach społecznych. Wiąże się on z zaufaniem członków organizacji do siebie, normami i wartościami. Można mówić o różnych wymiarach tego kapitału – społecznym, ekonomicznym i kulturowym. Na kapitał społeczny składają się m.in. jakość stosunków międzyludzkich, relacje, stosunki, efekt synergii. Można powiedzieć, że jest on kapitałem ludzkim wzbogaconym o relacje i współpracę (kapitał ludzki jest statyczny; daje potencjalne korzyści, zaś społeczny – dynamiczny; daje faktyczne korzyści). Kształtowanie kapitału społecznego wymaga doskonalenia jakości stosunków międzyludzkich, umiejętności współpracy, norm, klimatu organizacyjnego i zaufania. Podstawą do budowy kapitału jest struktura organizacyjna z jasno wskazanymi zadaniami, uprawnieniami i odpowiedzialnością³¹.

Poziom kapitału społecznego można mierzyć za pomocą obiektywnych wskaźników empirycznych. Robert Putnam skonstruował Social Capital Index, na który składa się 14 wskaźników podzielonych na pięć głównych sekcji³²:

- życie społeczne,
- zaangażowanie w sprawy publiczne,
- wolontariat,
- nieformalne zaangażowanie społeczne,
- mierniki zaufania.

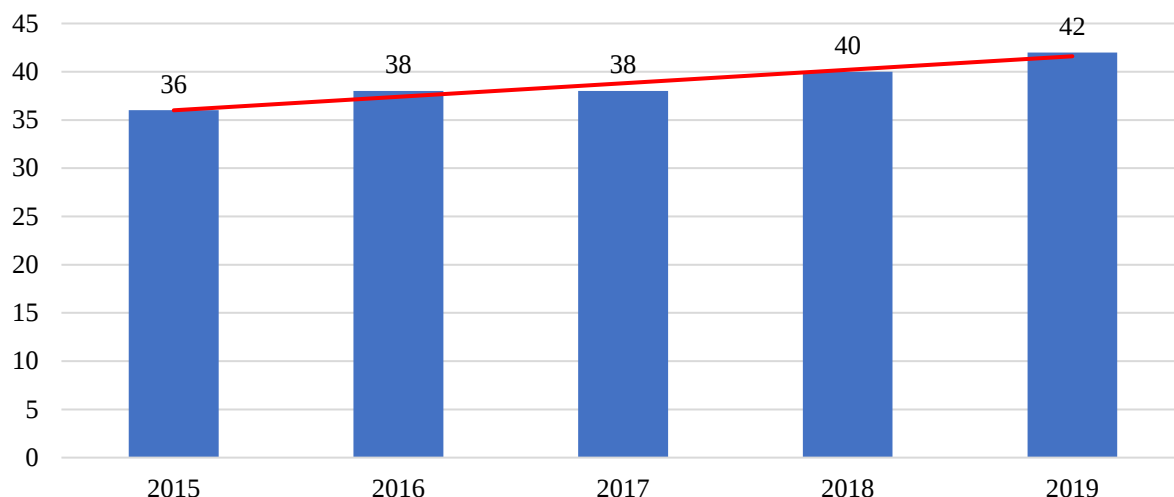
Bazując na powyższym zostały wybrane wskaźniki obrazujące kapitał społeczny na obszarze Gminy Skalmierz.

Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. W latach 2015–2019 na terenie Gminy Skalmierz wskaźnik ten stale wzrastał (wykres 28). W 2019 roku wskaźnik dla Gminy Skalmierz był wyższy (42) w porównaniu do Polski (38) i województwa świętokrzyskiego (37), co przedstawiono na wykresie 29.

³¹ Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl/pl/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna

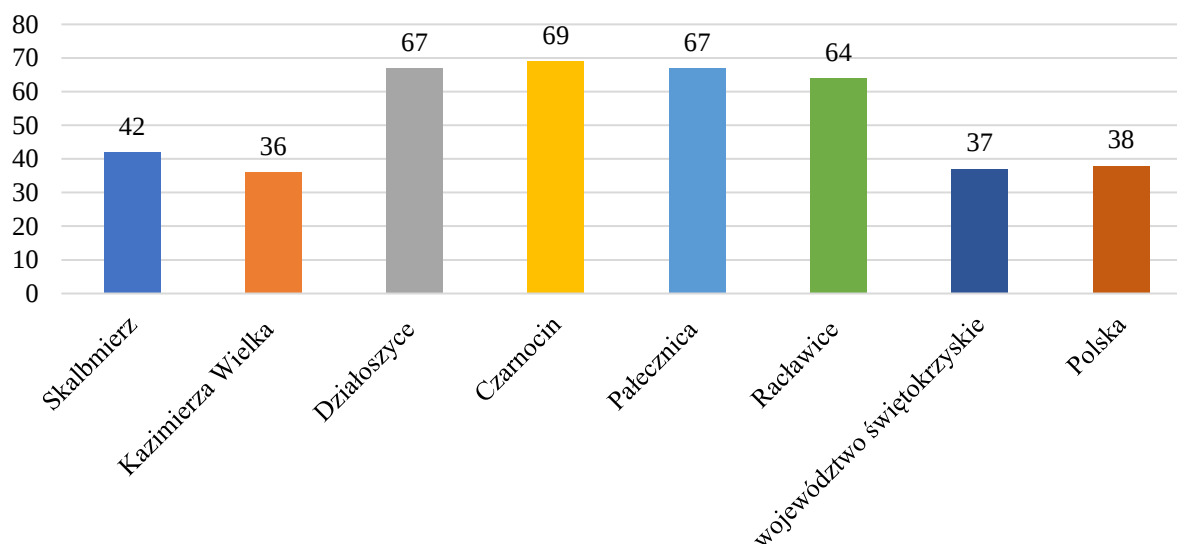
³² jw.

Wykres 28 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 29 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną jest wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten dla mieszkańców Gminy Skalbmierz na przestrzeni lat 2015–2018 utrzymywał się na zbliżonym poziomie, natomiast w roku 2019 wyniósł 0, podczas gdy dla Polski i województwa świętokrzyskiego wynosił 2. Spośród gmin sąsiadujących w roku 2019 dodatni wskaźnik w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców odnotowano w Gminie Kazimierza Wielka (1) oraz w Gminie Pałecznicza (3).

W tabeli 25 przedstawione zostały fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne oraz nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019.

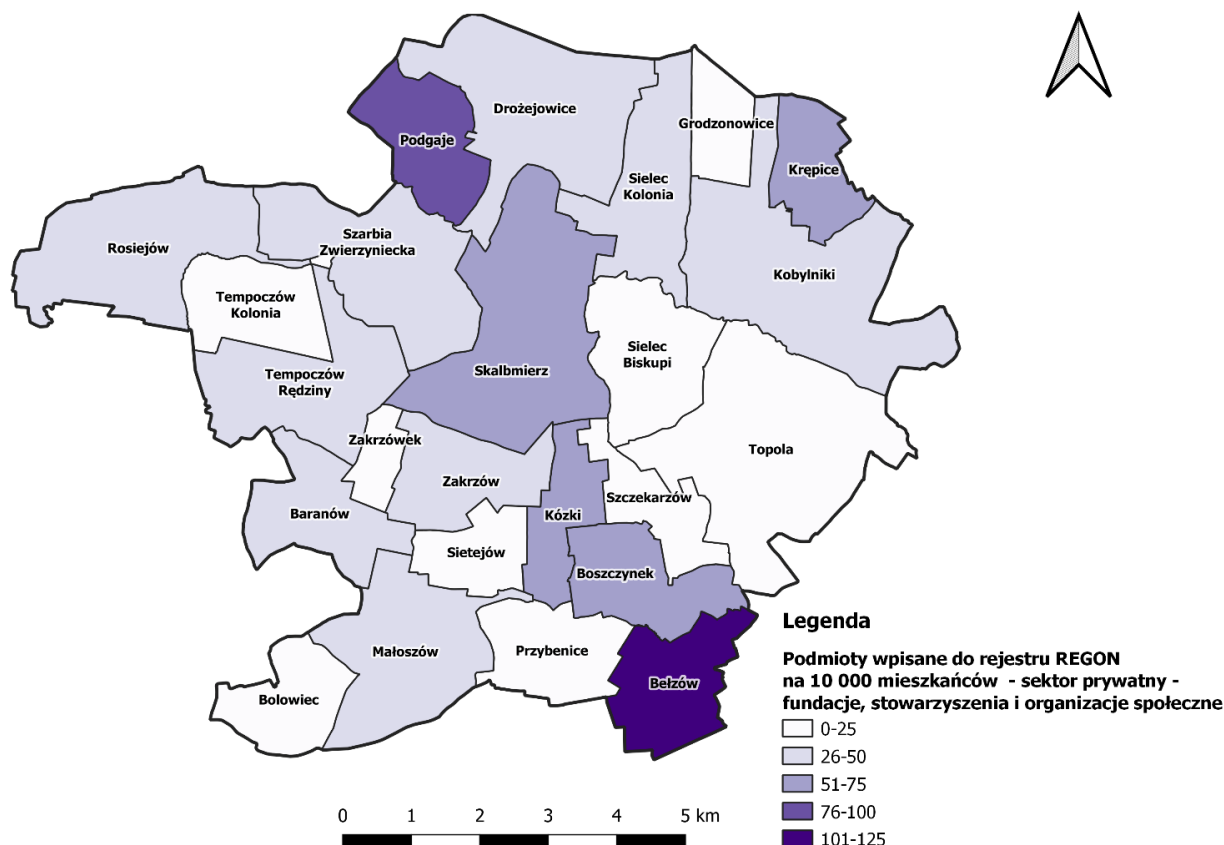
Tabela 25 Wskaźniki kapitału społecznego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	35	37	38	37	38	2	2	2	2	2
województwo świętokrzyskie	33	34	36	35	37	2	2	2	2	2
Miasto i Gmina Skalmierz	36	38	38	40	42	2	2	2	2	0
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	31	33	37	35	36	1	2	3	0	1
Miasto i Gmina Działoszyce	41	43	44	44	45	0	2	0	0	0
Gmina Czarnocin	59	60	63	68	69	5	0	3	5	0
Gmina Pałecznica	46	55	61	64	67	5	11	5	3	3
Gmina Raławice	65	68	68	64	64	0	4	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na mapie 10 przedstawione zostały fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne ogółem w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Skalmierz. Natężenie zjawiska odzwierciedla intensywność kolorystyczna na kartogramie.

Mapa 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w sołectwach Gminy Skalmierz w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz oraz danych GUS

O poziomie aktywności mieszkańców świadczą udziały w wyborach. W tabeli 26 przedstawiono frekwencję wyborczą w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiadujących, Polski i województwa świętokrzyskiego w poszczególnych typach wyborów od roku 2018.

Tabela 26 Frekwencja wyborcza wg typu wyborów w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Jednostka terytorialna	Frekwencja [%] wg typu wyborów			
	Sejmiki województw 2018	Sejm i Senat 2019	Parlament Europejski 2019	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 2020
Polska	54,84	61,74	45,68	68,18
województwo świętokrzyskie	56,59	57,70	44,49	66,37
Miasto i Gmina Skalmierz	56,41	47,57	37,84	62,62
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	51,96	50,19	39,12	59,80
Miasto i Gmina Działoszyce	62,13	48,19	37,18	61,23
Gmina Czarnocin	48,59	47,72	39,38	58,92
Gmina Pałecznicza	64,73	56,60	41,69	67,35
Gmina Raclawice	62,52	49,05	37,89	63,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, pkw.gov.pl

Zgodnie z przedstawionymi w tabeli danymi, w Gminie Skalbmierz jedynie w wyborach do sejmiku województwa w 2018 roku frekwencja była wyższa niż w Polsce, a jednocześnie niewiele niższa niż w województwie świętokrzyskim. W pozostałych wyborach tj. do Sejmu i Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz wyborach prezydenckich frekwencja w gminie była niższa niż frekwencja w Polsce i województwie świętokrzyskim.

Ważnym aspektem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Współpraca międzysektorowa to dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel. Działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Dzięki połączeniu możliwości każdego z nich współpraca taka gwarantuje nowy, lepszy rozwój³³.

Gmina Skalbmierz w dniu 22 listopada 2017 roku podjęła Uchwałę w sprawie uchwalenia wieloletniego programu współpracy Gminy Skalbmierz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2018–2020. Głównym celem Programu jest budowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie stopnia zaspokojenia potrzeb społecznych, wśród celów szczegółowych znalazły się³⁴:

- wspieranie lokalnych inicjatyw i działań obywatelskich,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną,
- tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznych,
- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych,
- poprawa jakości współpracy międzysektorowej pomiędzy sektorem pozarządowym a administracją publiczną,
- umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną.

Przedmiotem współpracy władz Gminy Skalbmierz z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego było przede wszystkim:

- prowadzenie programów edukacyjnych oraz organizowanie konkursów o tematyce przeciwpożarowej;
- organizowanie imprez, zawodów, turniejów sportowych;
- organizowanie i prowadzenie sportowych zajęć pozalekcyjnych;

³³ Internetowy serwis informacyjny, www.prawo.pl

³⁴ Wieloletni Program Współpracy Gminy Skalbmierz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2018–2022.

- bieżące utrzymanie i poprawa stanu technicznego istniejącej bazy sportowej;
- organizowanie wystaw, konkursów, warsztatów i przeglądów twórczości artystycznej;
- wspieranie akcji wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin patologicznych, realizowanie programów profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży;
- organizowanie szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień oraz przemocy w rodzinie.

Współpraca pomiędzy gminą a organizacjami będzie prowadzona m.in.: poprzez:

- zlecanie realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie, w ramach organizowanych otwartych konkursów ofert;
- konsultowanie z organizacjami projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań;
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym inicjatywnym;
- promocję działalności organizacji uczestniczących w realizacji programu na stronach internetowych gminy;
- wspólne rozpoznawanie potrzeb społeczności lokalnej i wspólne wspieranie działań służących zaspokojeniu tych potrzeb.

Wśród priorytetowych zadań gminy, które mogą być zlecane do realizacji organizacjom, znalazły się zadania w zakresie:

- kultury fizycznej i sportu (upowszechnianie kultury fizycznej i rekreacji ruchowej, wspieranie działań sportowych promujących zdrowy i aktywny tryb życia wśród mieszkańców gminy, wspieranie szkolenia sportowego, organizowanie zawodów sportowych);
- pomocy społecznej (wspieranie różnych form pracy kulturalno-oświatowej z dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi).

Program współpracy jest finansowany ze środków własnych Gminy Skalbmierz, a wysokość środków finansowych przeznaczonych na jego realizację w latach 2018–2020 została określona na kwotę około 50 000 zł rocznie.

Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Skalbmierz w roku 2020 ogłoszono otwarty konkurs ofert na wykonanie zadania publicznego zleconego przez Gminę Skalbmierz, do realizacji w 2020 roku przez organizacje pozarządowe i inne podmioty³⁵:

Na ogłoszony konkurs została złożona jedna oferta przez Klub Sportowy „Victoria 2015”

³⁶: Wysokość środków przeznaczonych na realizację powyższych zadań w roku 2020 – 60 000 zł.

³⁵ Sprawozdanie z realizacji „Programu Współpracy Gminy Skalbmierz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za rok 2020”.

³⁶ jw.

13. Finanse samorządowe

Sytuację finansową Gminy Skalmierz obrazują wskaźniki dochodów i wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w 2019 roku wynosiły 4 706 zł, co było wartością dużo niższą niż średnia w Polsce (5 969 zł) oraz w województwie świętokrzyskim (5 372 zł). W tabeli 27 przedstawione zostały dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz oraz w gminach sąsiednich. Na podstawie tych danych można zauważyć, że wśród omawianych gmin najlepsza sytuacja w 2019 roku miała miejsce w sąsiadującej Gminie Pałecznica (8 051 zł), a spośród gmin w województwie świętokrzyskim – w Gminie Skalmierz oraz w Gminie Działoszyce.

Tabela 27 Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	4 115	4 586	4 938	5 387	5 969
województwo świętokrzyskie	3 561	3 999	4 312	4 681	5 372
Miasto i Gmina Skalmierz	3 045	3 966	3 736	4 402	4 706
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	2 786	3 133	3 357	3 724	4 160
Miasto i Gmina Działoszyce	3 346	3 673	3 619	3 674	4 706
Gmina Czarnocin	3 385	3 429	3 868	4 465	4 684
Gmina Pałecznica	5 912	4 978	5 184	6 022	8 051
Gmina Raclawice	3 858	3 961	4 296	5 633	5 261

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

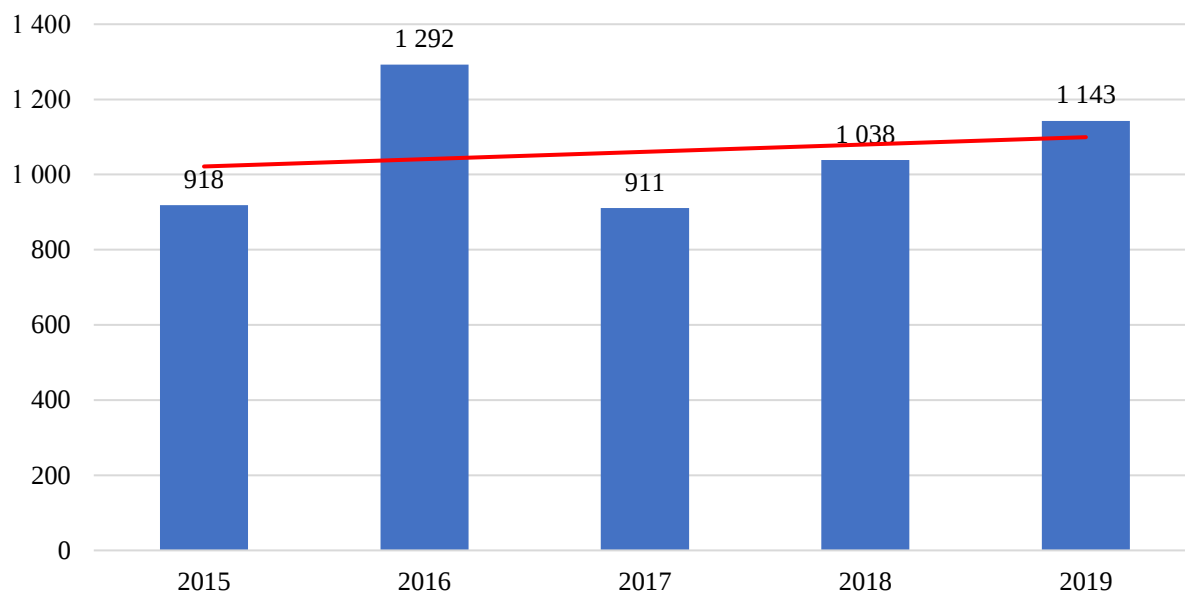
Podobnie przedstawia się sytuacja w ramach dochodów własnych na 1 mieszkańca. W Gminie Skalmierz wartość ta w 2019 roku wynosiła 1 143 zł i była niższa niż w Polsce (2 959 zł) oraz w województwie świętokrzyskim (2 122 zł). Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost dochodów własnych, który obserwujemy od roku 2017 (wykres 30). W tabeli 28 przedstawiono dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz, w gminach sąsiednich oraz w województwie świętokrzyskim i w Polsce. Tak jak w poprzednim analizowanym wskaźniku, najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w Gminie Pałecznica (1 632 zł), jednak wartość wskaźnika dla Gminy Skalmierz jak również dla każdego z analizowanych podmiotów była dużo niższa niż w województwie świętokrzyskim i w Polsce.

Tabela 28 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	2 297	2 368	2 509	2 732	2 959
województwo świętokrzyskie	1 589	1 666	1 707	1 842	2 122
Miasto i Gmina Skalbierz	918	1 292	911	1 038	1 143
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	1 100	994	1 036	1 122	1 263
Miasto i Gmina Działoszyce	1 026	1 046	978	1 027	1 255
Gmina Czarnocin	941	841	1 113	1 238	1 404
Gmina Pałecznicza	2 689	1 268	1 232	1 319	1 632
Gmina Raławice	1 374	925	1 032	1 120	1 102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

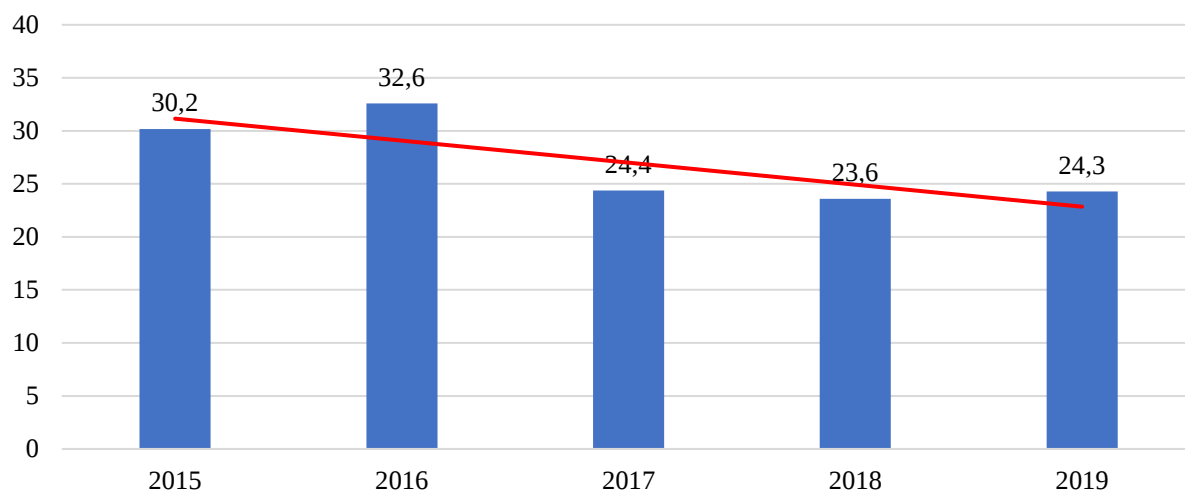
Wykres 30 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

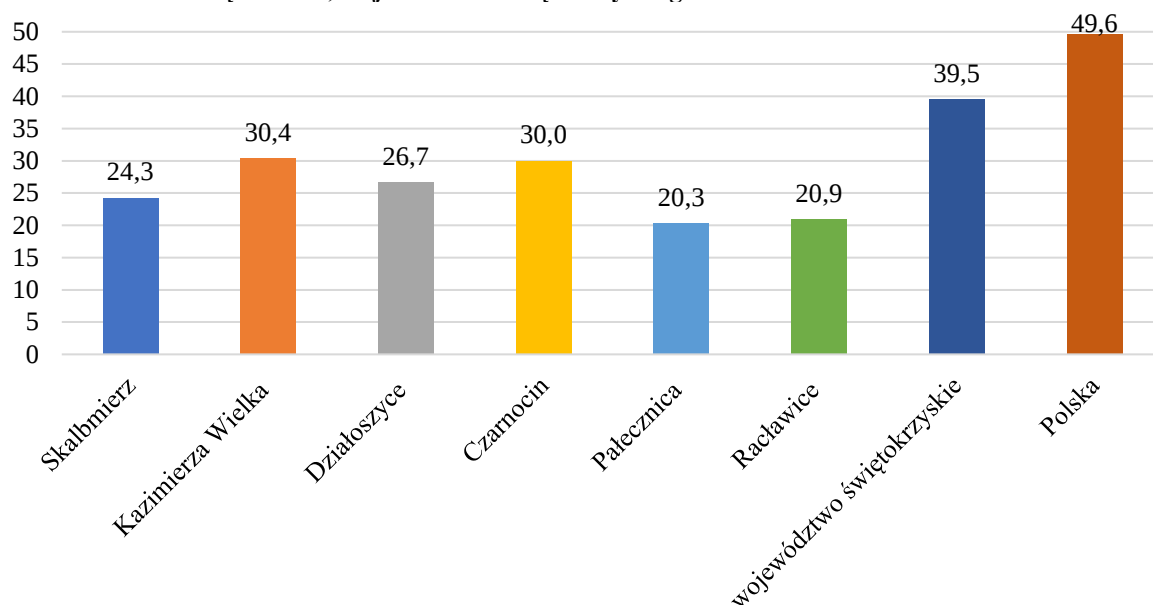
Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy wskaźnik dochodów własnych w dochodach ogółem (wykres 31). Udział dochodów własnych w 2015 roku wynosił 30,2%, natomiast w 2019 roku równy był 24,3% (zmałał o 5,9 punktu procentowego). Wynik ten był niższy niż średnia dla województwa świętokrzyskiego oraz Polski (wykres 32).

Wykres 31 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Skalmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

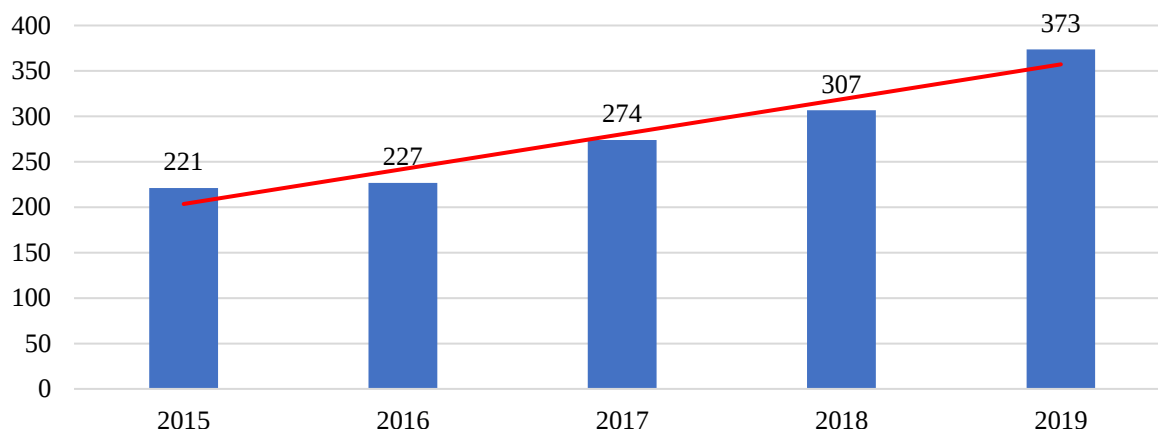
Wykres 32 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

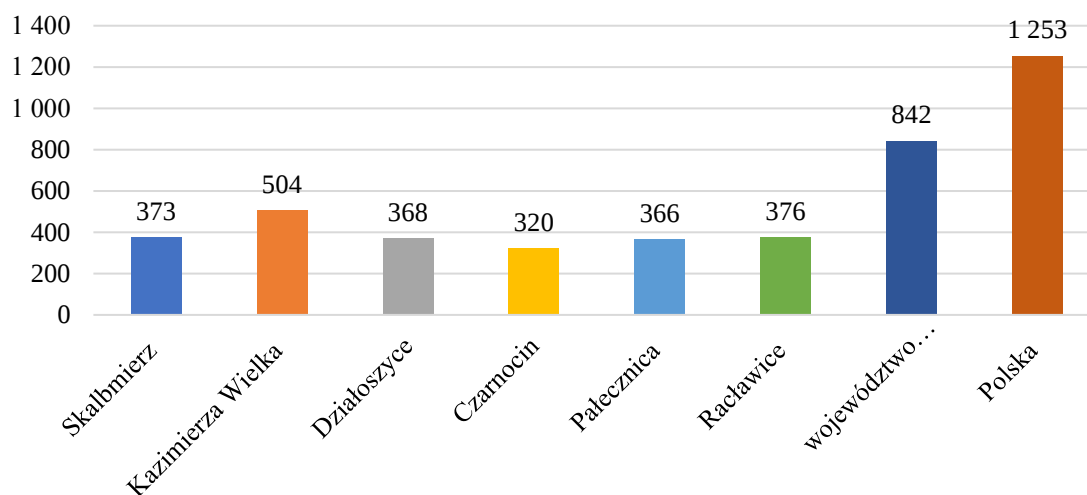
Na dochody własne Gminy Skalmierz składają się m.in. udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy oraz od osób prawnych mających siedzibę na jej terenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na wykresie 33 można zauważyć, iż wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w analizowanych latach rosły. W 2019 roku wynosiły 373 zł, podczas gdy w województwie świętokrzyskim 842 zł, a w Polsce 1 253 zł (wykres 34).

Wykres 33 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

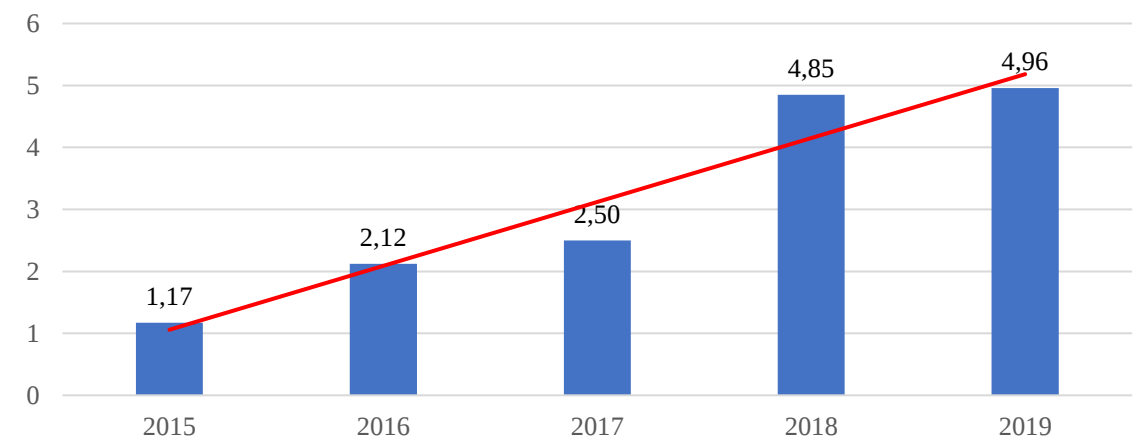
Wykres 34 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

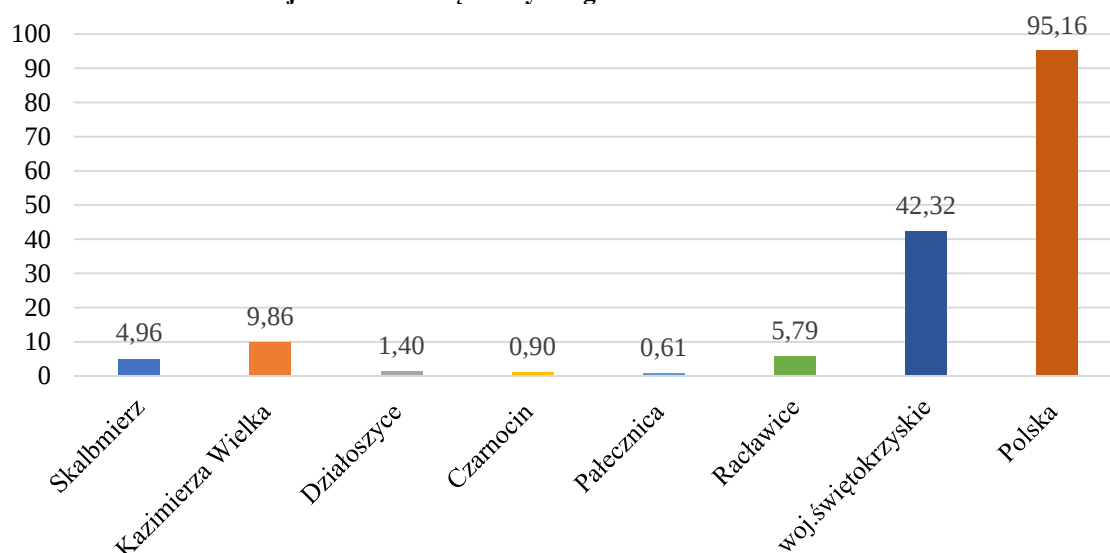
W Gminie Skalbierz podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca od 2015 roku systematycznie rósł, w roku 2015 wynosił 1,17 zł, natomiast w 2019 roku 4,96 zł (wykres 35). Wskaźnik ten dla Gminy Skalbierz plasuje się w połowie, jest dużo niższy od średniej krajowej i wojewódzkiej (wykres 36).

Wykres 35 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 36 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

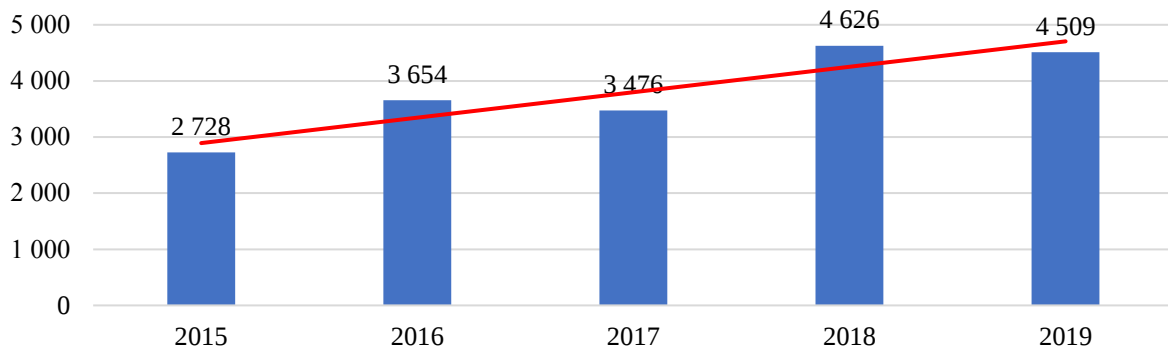

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza dochodami odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Skalbierz wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok jest coraz wyższa, w 2015 wynosiły 2 728 zł, a w 2019 już 4 509 zł, choć wielkość wydatków w roku 2019 w stosunku do roku 2018 uległa zmniejszeniu. Wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów, wskaźnik zobrazowano na wykresie 37.

Wydatki ogółem porównano również do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski (tabela 29). Wysokość wydatków ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz w 2019 roku wyniosła 4 509 zł, co było wartością niższą w porównaniu do województwa świętokrzyskiego i Polski, a w porównaniu do gmin sąsiednich wskaźnik nie wyróżniał się (wykres 38).

Wykres 37 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019

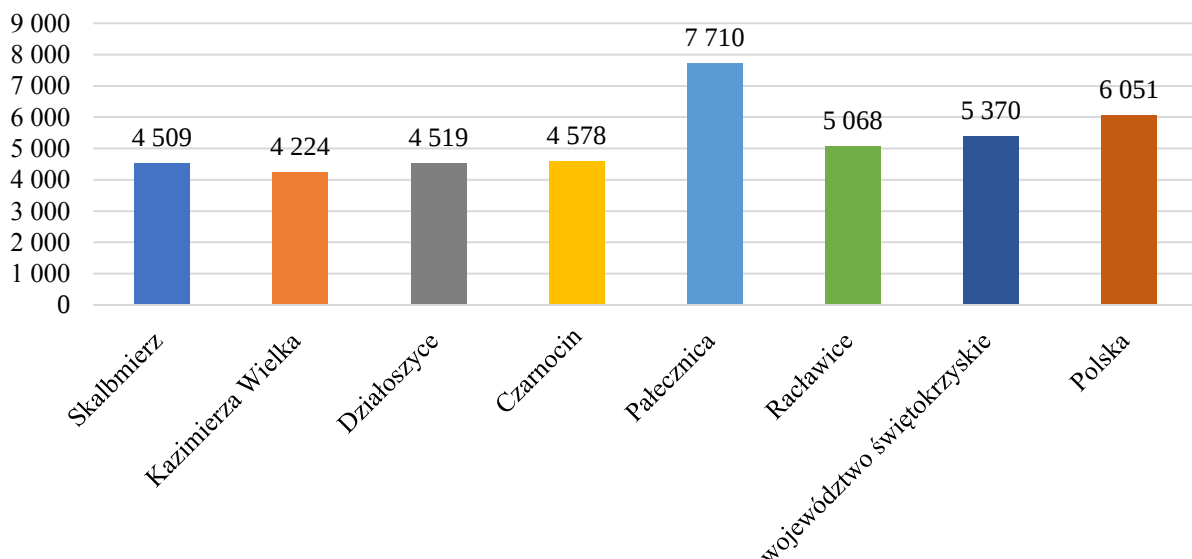
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 29 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	4 051	4 427	4 958	5 575	6 051
województwo świętokrzyskie	3 595	3 869	4 343	4 931	5 370
Miasto i Gmina Skalbmierz	2 728	3 654	3 476	4 626	4 509
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	2 787	3 003	3 373	3 763	4 224
Miasto i Gmina Działoszyce	3 392	3 107	3 282	4 257	4 519
Gmina Czarnocin	2 932	3 545	4 491	4 224	4 578
Gmina Pałecznicza	5 855	4 687	4 992	6 231	7 710
Gmina Raławice	3 962	3 727	4 064	5 668	5 068

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

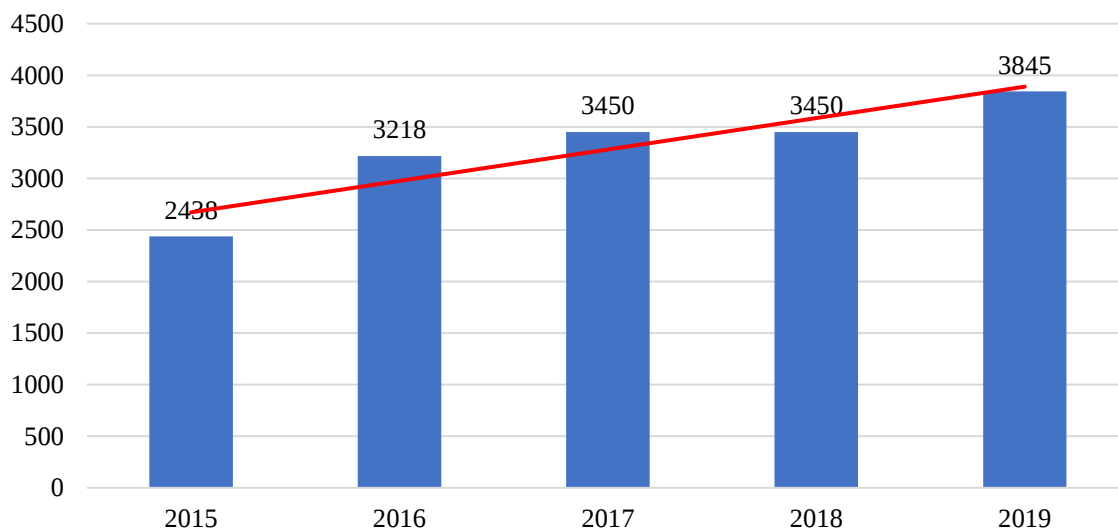
Wykres 38 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

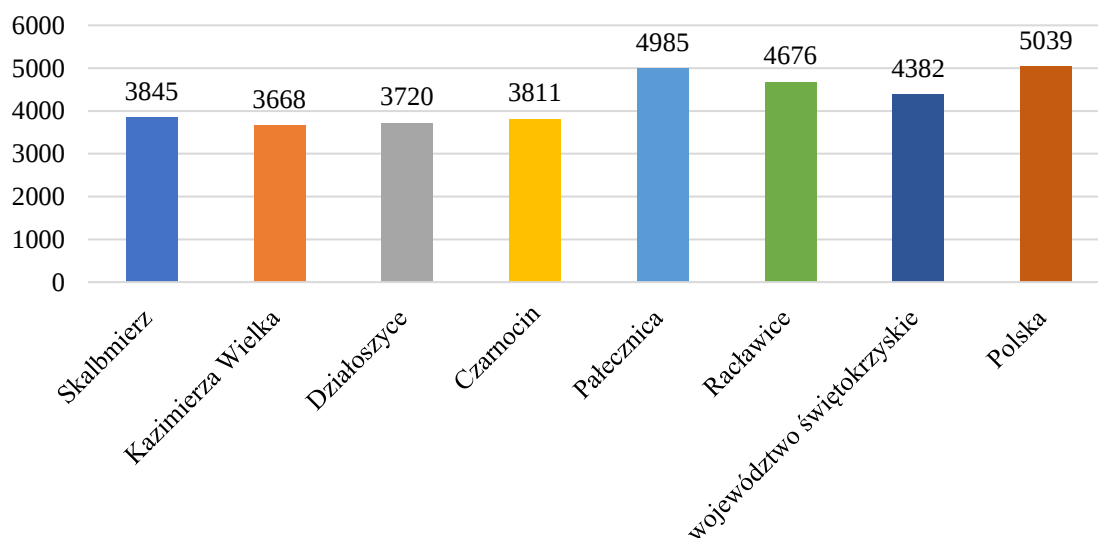
Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w badanym okresie systematycznie wzrastają. W 2015 roku wynosiły 2438 zł, a w 2019 już 3845 zł (wykres 39) i były niższe niż wydatki w województwie świętokrzyskim (4 382 zł) i Polsce (5 039 zł) – wykres 40. W tabeli 30 przedstawiono porównanie Gminy Skalmierz z gminami sąsiednimi oraz Polską i województwem świętokrzyskim. Jak wynika z zamieszczonych danych, w 2019 roku najwyższe wydatki wśród gmin sąsiednich miała Gmina Kazimierza Wielka (3638 zł), a najniższe Gmina Pałecznicza (4985 zł).

Wykres 39 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 40 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

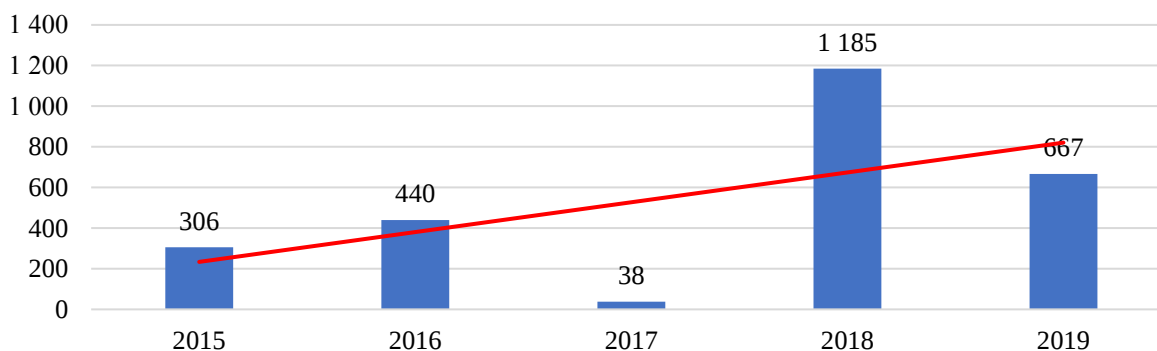
Tabela 30 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	3340	3918	4259	4509	5039
województwo świętokrzyskie	2942	3519	3804	4001	4382
Miasto i Gmina Skalbmierz	2438	3218	3450	3450	3845
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	2274	2885	3096	3265	3668
Miasto i Gmina Działoszyce	2292	2990	3117	3228	3720
Gmina Czarnocin	2472	2931	3299	3527	3811
Gmina Pałecznica	3229	4333	4488	5006	4985
Gmina Raławice	3144	3544	3859	5203	4676

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

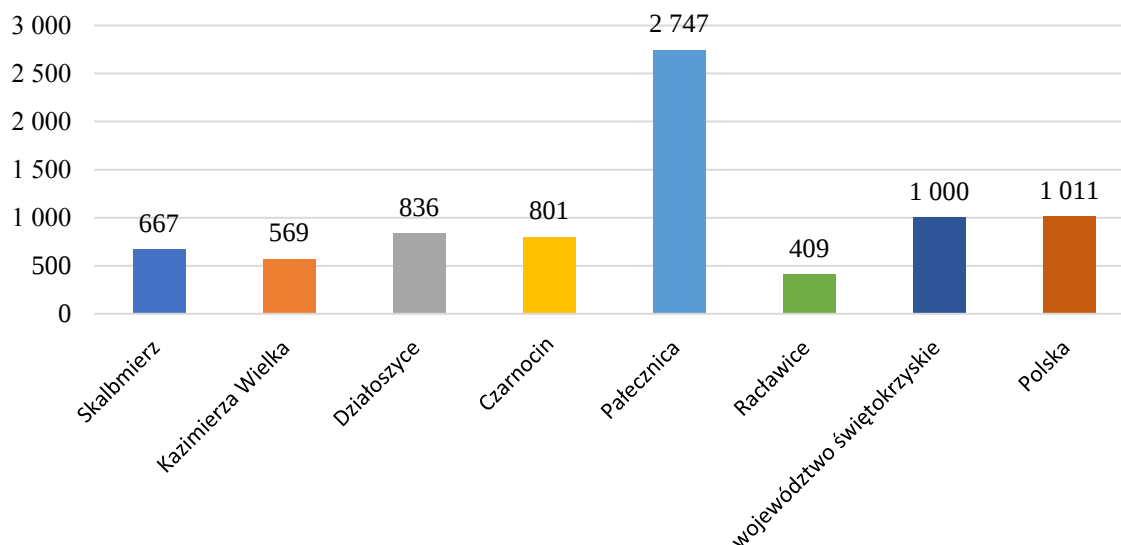
Ostatnią analizowaną kategorią wydatków są wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Suma wydatków w Gminie Skalbmierz w analizowanym okresie ulegała wahaniom, od roku 2015 do 2019 wzrosła dwukrotnie (wykres 41) – jest to odzwierciedlenie wzrostu dochodów na przestrzeni badanych lat. Pomimo systematycznego wzrostu, wartość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w 2019 roku była dużo niższa niż w województwie świętokrzyskim i w Polsce (wykres 42). W tabeli 31 porównano wydatki majątkowe Gminy Skalbmierz z gminami sąsiednimi oraz Polską i województwem świętokrzyskim.

Wykres 41 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 42 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 31 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	712	508	698	1 066	1 011
województwo świętokrzyskie	660	354	545	939	1 000
Miasto i Gmina Skalmierz	306	440	38	1 185	667
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	510	119	278	501	569
Miasto i Gmina Działoszyce	1 116	124	177	1 064	836
Gmina Czarnocin	465	615	1 192	707	801
Gmina Pałecznica	2 634	348	555	1 245	2 747
Gmina Raławice	808	163	209	417	409

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Skalmierz jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań przez samorząd lokalny. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie wg programów operacyjnych. W tabeli 32 przedstawiono ogólną liczbę podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Skalmierz oraz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski. Łącznie w Gminie Skalmierz podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w roku 2019 było 32.

Tabela 32 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	2017	2018	2019
Polska	30 616	46 173	58 399
województwo świętokrzyskie	1 231	2 076	2 603
Miasto i Gmina Skalmierz	19	31	32
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	26	48	56
Miasto i Gmina Działoszyce	14	32	33
Gmina Czarnocin	19	33	34
Gmina Pałecznica	6	11	15
Gmina Raclawice	5	9	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najwięcej umów/decyzji o dofinansowanie było w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, tj. 31, co stanowiło ponad 97% wszystkich umów/decyzji o dofinansowanie, natomiast 1 umowa/decyzja – w ramach krajowego Programu Operacyjnego.

14. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 33 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 34 Analiza SWOT Gminy Skalmierz

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Liczba ludności w wieku produkcyjnym wyższa niż średnia w województwie świętokrzyskim i w Polsce. 2. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jest niższa od średniej wojewódzkiej. 3. Rosnąca liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców na terenie Gminy Skalmierz. 4. Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON poniżej średniej krajowej. 5. Wzrost wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Skalmierz. 6. Wysoki wskaźnik osób korzystających z wodociągu – wyższy niż średnia dla Polski i województwa świętokrzyskiego.	1. Spadek liczby ludności na obszarze Gminy Skalmierz. 2. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym niższa niż średnia w Polsce. 3. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wyższa niż średnia w Polsce. 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Skalmierz znacznie wyższa niż średnia w Polsce. 5. Przyrost naturalny na 1000 osób na ujemnym poziomie, dużo niższy niż w Polsce i na zbliżonym poziomie co w województwie świętokrzyskim. 6. Saldo migracji na 1 000 osób ujemne i znacznie gorsze niż średnia w województwie świętokrzyskim i w Polsce. 7. Wskaźnik pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na

7. Udział % korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem powyżej średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim. 8. Spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Skalmierz. 9. Wzrost liczby dzieci w wieku do lat 3 10. Wzrost udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 11. Wzrost wydatków ogółem na 1 mieszkańca. 12. Wzrost wydatków bieżących na 1 mieszkańca. 13. Wzrost wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 14. Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalmierz wyższa od średniej w województwie świętokrzyskim i w Polsce. 15. Wysoka aktywność społeczna mieszkańców – duża liczba Kół Gospodyń Wiejskich na terenie Gminy Skalmierz. 16. Wysoki stopień bezpieczeństwa – liczne jednostki OSP działające na terenie gminy, brak zagrożenia powodziowego. 17. Wysoka klasa bonitacyjna gleb występujących na terenie Gminy Skalmierz – warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa. 18. Opracowanie i wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej. 19. Bliskość Krakowa (dostępność do szkół, kultury, pracy). 20. Bogate zaplecze sprzyjające aktywności mieszkańców. 21. Przynależność Gminy do LGD „Perły Poniidzia”.	10 tys. mieszkańców niższy niż średnia w Polsce. 8. Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny niższy niż średnia w grupie porównawczej. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalmierz poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski. 10. Wskaźnik jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności znacząco niższy od średnich dla Polski i województwa świętokrzyskiego. 11. Wskaźnik podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym jedną z najniższych wartości wśród porównywanych gmin, średniej dla Polski, dla województwa świętokrzyskiego. 12. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż w Polsce. 13. Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2019 r. w powiecie kazimierskim niższe niż średnie wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim i w Polsce. 14. Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy jest niższy niż w grupie porównawczej. 15. Wskaźnik rozwoju-wymiar środowiskowy jest niższy niż w grupie porównawczej. 16. Wskaźnik udzielonych porad lekarskich niższy niż w gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim i w Polsce. 17. Brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych. 18. Słabo rozwinięta sieć komunikacyjna wewnątrz gminy (brak bezpośrednich połączeń do większych ośrodków miejskich). 19. Nieliczne obiekty zabytkowe na terenie Gminy Skalmierz 20. Niskie walory przyrodnicze (niski % obszarów prawnie chronionych). 21. Wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Skalmierz poniżej średniej dla województwa świętokrzyskiego. 22. Niski stopień zalesienia obszaru Gminy Skalmierz. 23. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalmierz poniżej średniej dla województwa świętokrzyskiego i dla Polski. 24. Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2019 r. w powiecie kazimierskim poniżej średniej w Polsce. 25. Spadek liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych na terenie gminy. 26. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg
--	---

	kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców powyżej średniej w Polsce. 27. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku znacznie powyżej średniej w Polsce. 28. Brak dostępu do placówek żłobkowych na terenie Gminy Skalbierz. 29. Niska dostępność mieszkań i lokali komunalnych. 30. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Skalbierz niższy niż średnia w Polsce i województwie świętokrzyskim. 31. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbierz niższe niż średnia w Polsce i województwie świętokrzyskim. 32. Frekwencja wyborcza poniżej średniej dla Polski.(nie dotyczy wyborów do sejmików województw z 2018 r).
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Członkostwo Polski w UE. 2. Wzrost mobilności społeczeństwa. 3. Cyfryzacja życia codziennego. 4. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 5. Wzrost świadomości obywatelskiej. 6. Wzrost średniej długości życia. 7. Moda na zdrowy styl życia.	1. Niska atrakcyjność inwestycyjna województwa świętokrzyskiego. 2. Konsekwencje gospodarcze i społeczne związane z występowaniem pandemii COVID-19. 3. Wykluczenie cyfrowe. 4. Malejąca opłacalność produkcji rolnej. 5. Wysoki stopień zużycia agrochemikaliów w produkcji rolnej. 6. Wzrost kosztów życia mieszkańców. 7. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 8. Zmiany klimatu. 9. Emigracja mieszkańców Polski. 10. Depopulacja województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne

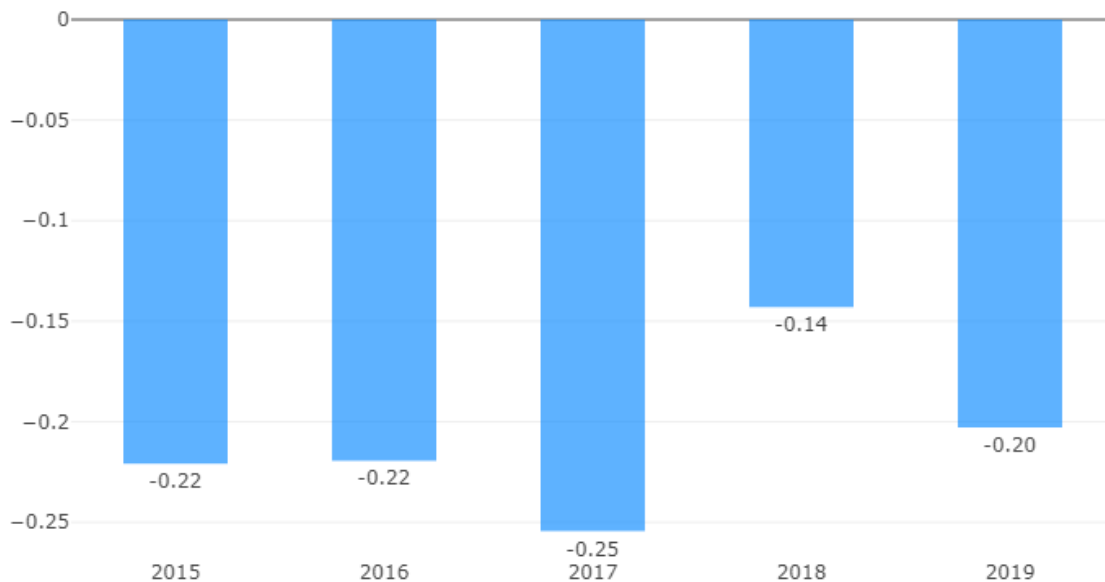
15. Podsumowanie i wnioski z Diagnozy

15.1. Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy

Podsumowując sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Skalbmierz należy zwrócić szczególną uwagę na ogólny wskaźnik rozwoju gminy określony w Monitorze Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich. W poprzednich rozdziałach zostały zaprezentowane wskaźniki syntetyczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Gmina Skalbmierz w każdym z omawianych obszarów znajduje się w II ćwiartce, co oznacza, iż sytuacja gminy jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej, lecz w ciągu ostatnich czterech lat uległa poprawie w stosunku do średniej dla grupy porównawczej – rozwija się szybciej niż w grupie porównawczej, następuje poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej.

Wskaźnikiem podsumowującym ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego jest ogólny wskaźnik rozwoju gminy – stanowi on średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach, przedstawia stan i zmianę wskaźnika w latach 2015–2019. Na rysunku 16 przedstawiono ww. wskaźnik dla Gminy Skalbmierz. Ogólny wskaźnik rozwoju jest poniżej średniej w gminach porównawczych.

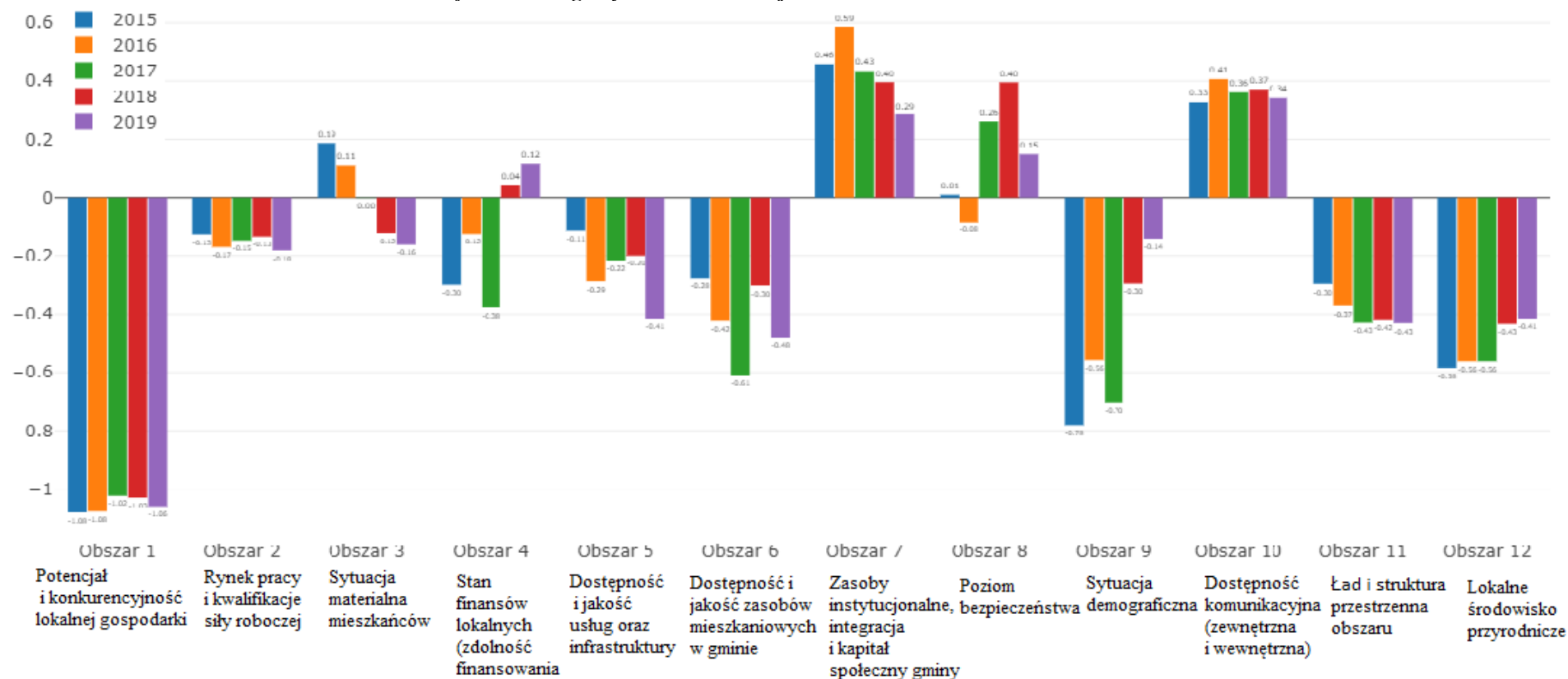
Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Skalbmierz

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na rysunku 17 przedstawiono graficznie 12 obszarów poddanych analizie w ramach oceny wskaźnika rozwoju (tabela 33), obszary te zostały opisane przy ocenie wymiarów środowiskowego, gospodarczego i społecznego.

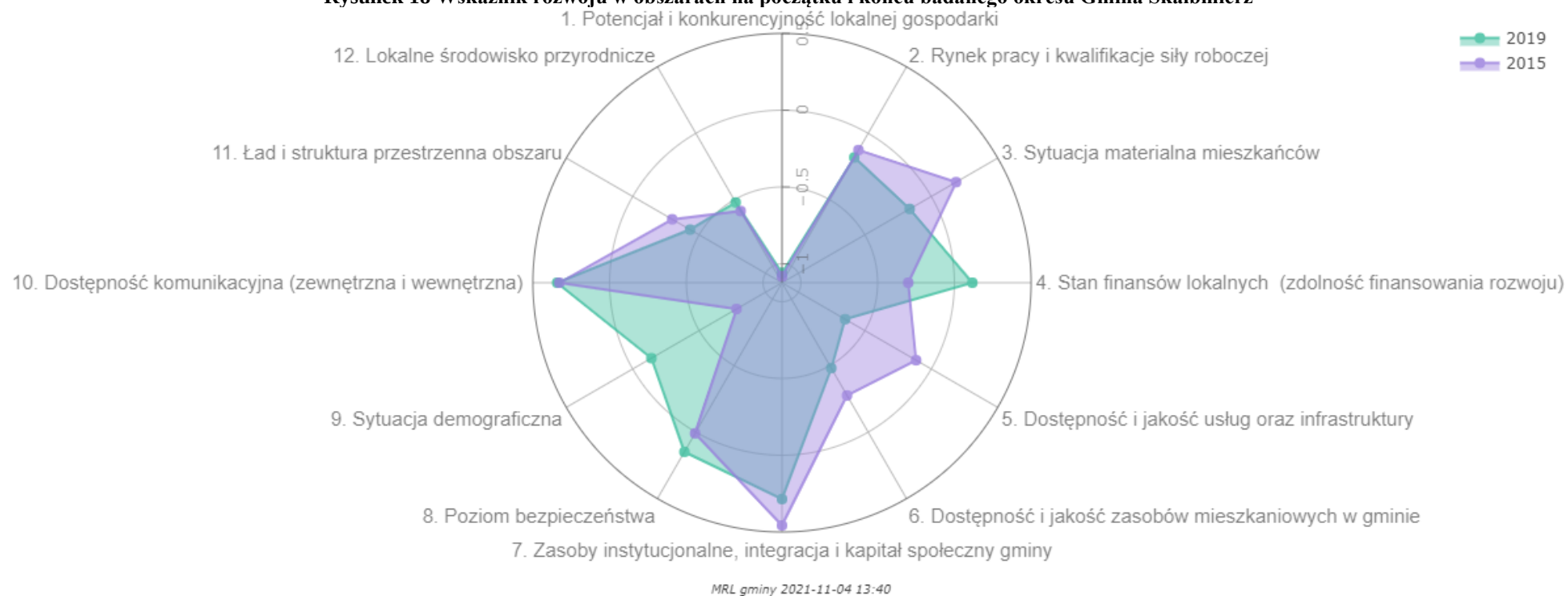
Rysunek 17 Ogólny wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 Gmina Skalbmierz

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl

Na rysunku 18 przedstawiono obszary rozwojowe na wykresach radialnych z porównaniem sytuacji między 2015 a 2019 rokiem, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

Rysunek 18 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu Gmina Skalbmierz

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl

Scatter plot showing the relationship between 'Wartość' (Value) on the x-axis and 'Zmiana' (Change) on the y-axis for various locations. The x-axis ranges from -0.6 to 0.8, and the y-axis ranges from -0.2 to 0.3. Data points are blue circles of varying sizes, representing different locations. Notable points include 'Nowy Staw' at the top, 'Margonin' on the right, and 'Dobra' at the bottom left.

103

15. 2. Wyniki badania ankietowego

W celu poznania opinii na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, aktualnych potrzeb oraz przyszłych kierunków rozwoju gminy przeprowadzono wśród mieszkańców badanie ankietowe. Wersja elektroniczna ankiety została udostępniona w okresie od 19 maja do 11 czerwca 2021 roku na stronie internetowej gminy oraz wersja papierowa była dostępna w urzędzie Miasta i Gminy Skalbierz. W badaniu ankietowym uczestniczyło 129 osób.

Pierwsza część ankiety dotyczyła oceny wybranych dziedzin funkcjonowania Miasta i Gminy Skalbierz (ocen w skali od 1 do 5), w części drugiej ankietowany określał główne problemy występujące na obszarze gminy, w trzeciej należało wskazać maksymalnie dwa główne kierunki rozwoju omawianego obszaru, zaś w czwartej części zaznaczyć cztery obszary priorytetowe, mające wpływ na rozwiązanie istniejących problemów i pokonanie barier rozwoju. Szczegółowy raport wyników ankiety stanowi *Załącznik nr 1* do Diagnozy.

Wśród głównych problemów wskazanych przez respondentów znalazły się: niska aktywność lokalna mieszkańców (43%), stan infrastruktury technicznej (drogi, chodniki, wodociągi, kanalizacja) – 35% odpowiedzi, niska estetyka przestrzeni publicznej oraz sytuacja na rynku pracy (dostęp do miejsc pracy) – 32 % odpowiedzi oraz słaba oferta turystyczna i usługowo–rekreacyjna (26%).

Powyższa ocena dokonana przez mieszkańców znajduje częściowe potwierdzenie w danych statystycznych, które zostały poddane analizie w diagnozie, m.in. sytuacja na rynku pracy. Z wyników badania, wynika, że mieszkańcy stawiają głównie (79%) na rozwój rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, a drugim kierunkiem jest rozwój przedsiębiorczości (67%).

Wśród wskazanych przez mieszkańców priorytetów mających wpływ na rozwój Miasta i Gminy Skalbierz, znalazły się: rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych (84%), zagospodarowanie i poprawa estetyki przestrzeni publicznych (63%), rozwój infrastruktury technicznej (52%).

15.3 Wnioski z diagnozy

Na podstawie analizy danych zebranych w celu opracowania niniejszej Diagnozy, wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy oraz na podstawie wywiadów fokusowych przeprowadzonych z liderami gminy (przedstawicielami lokalnego samorządu, sektora przedsiębiorców, sektora społecznego), możemy zobrazować obecny stan Gminy Skalbmierz oraz określić obszary rozwoju gminy.

Jednym z największych problemów omawianego obszaru jest sytuacja demograficzna: spadek liczby urodzeń, spadek liczby mieszkańców, spowodowany przede wszystkim migracją ludzi młodych, starzejące się społeczeństwo. Wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym ma znaczny wpływ na sytuację na rynku pracy – udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, pomimo, że od 2015 roku maleje, to nadal jest wyższy niż średnia dla Polski. Wzrost liczby osób starszych w społeczeństwie powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne, rozszerzenie usług w zakresie pomocy społecznej, stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy w lokalnej społeczności.

Oferta edukacyjna nie jest wystarczająca, szczególnie na etapie edukacji ponadpodstawowej, której poziom nie jest zadawalający. W znacznym stopniu przyczynia się to do migracji ludzi młodych do większych ośrodków miejskich (głównie Krakowa). Ilość miejsc w placówkach przedszkolnych, w opinii mieszkańców, jest wystarczająca, jednak na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek, zapewniający opiekę dla dzieci w wieku do 3 lat.

Duży problem stanowi brak oferty mieszkaniowej, uzbrojonych działek budowlanych, co wpływa na brak zainteresowania młodych ludzi do osiedlania się.

Niezbyt korzystnie gmina wypada w obszarze gospodarki. Pomimo, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w badanym okresie systematycznie wzrasta, nadal wskaźnik ten jest niższy niż średnia dla województwa, Polski oraz części gmin sąsiednich. Również liczba podmiotów nowo zarejestrowanych oraz liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jest niższa w porównaniu z województwem świętokrzyskim oraz Polską. Jak wskazują wyniki badania ankietowego, rozwój przedsiębiorczości został wskazany, jako wiodący kierunek rozwoju gminy. Stworzenie dogodnych warunków do powstawania nowych przedsiębiorstw, możliwości dofinansowania na założenie nowych podmiotów gospodarczych oraz podjęcie działań edukacyjnych skierowanych szczególnie do ludzi młodych stanowi perspektywę rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy. Szansę na rozwój gospodarczy upatrywany jest w obszarze rolnictwa i przetwórstwa. Sprzyjają temu istniejące uwarunkowania:

wysoka klasa bonitacyjna gleb, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko. Działające obecnie gospodarstwa rolne mają charakter niewielkich i niewyspecjalizowanych gospodarstw, które w większości prowadzone są przez osoby w wieku starszym. Barierą rozwoju tej dziedziny gospodarki jest problem z rynkiem zbytu, brak infrastruktury okołorolniczej (chłodnie, hurtownie). Rozwój rolnictwa nie musi dotyczyć jedynie dużych gospodarstw rolnych, ale również gospodarstw prowadzących uprawy ekologiczne, czy też tradycyjne z możliwością sprzedaży bezpośredniej.

Gmina Skalbmierz nie wyróżnia się wyjątkowymi walory środowiska przyrodniczego oraz kulturowego, co sprawia, że atrakcyjność turystyczne gminy jest niewielka. Podmioty świadczące usługi noclegowe to głównie domy weselne. Infrastruktura drogowa w opinii mieszkańców nie jest zadawalająca, również na terenie gminy problem stanowią połączenia komunikacyjne, zarówno wewnątrz gminy, jak i możliwość połączeń z większymi miastami (brak wystarczającej liczby połączeń bezpośrednich, brak dostępu do linii kolejowej, brak dróg dla rowerów).

Perspektywą rozwoju Gminy Skalbmierz stanowi jej bliskie położenie względem Miasta Kazimierza Wielka, która od 2018 roku posiada status uzdrowiska. Rozwój uzdrowiska, wzrost odwiedzających sprzyjać będą rozwojowi usług turystycznych i okołoturystycznych (np.: bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej). Budowa tras rowerowych na terenie gminy oraz ich zintegrowanie z trasą rowerową przebiegającą przez powiat kazimierski sprzyałoby wzrostowi atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej Skalbmierza. Działania dążące do poprawy i rozbudowy infrastruktury, dostęp mieszkańców do nowoczesnych technologii (budowa światłowodu), nowoczesnej edukacji oraz stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości, budownictwa mieszkaniowego oraz poprawa sieci komunikacyjnej wewnątrz gminy stanowią wyzwanie dla lokalnego samorządu. Poprawa wskazanych obszarów priorytetowych w znaczny sposób wpłynie na wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Skalbmierz przy wykorzystaniu posiadanych walorów i potencjału.

Zgodnie z obowiązującym prawem, diagnoza nie stanowi tylko dobrej praktyki czy standardu opracowania, ale jest obowiązkiem ustawowym, który wynika z art. 10 a ust. 1 (wymóg przeprowadzenia „diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378).

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju Gminy Skalbmierz. Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale stanowi podstawę dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy Skalbmierz.

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	9
Wykres 2 Piramida wieku mieszkańców w roku 2019	12
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	13
Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	13
Wykres 5 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	15
Wykres 6 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Skalbmierz i w gminach podobnych w latach 2015–2019.....	15
Wykres 7 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	16
Wykres 8 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019	16
Wykres 9 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Skalbmierz i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	17
Wykres 10 Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	18
Wykres 11 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców dla Gminy Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	20
Wykres 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Skalbmierz.....	26
Wykres 13 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	26
Wykres 14 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalbmierz.....	27
Wykres 15 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	27
Wykres 16 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Skalbmierz w latach 2015–2019	28

Wykres 17 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	28
Wykres 18 Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Skalbmierz w latach 2015–2019	28
Wykres 19 Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019...	29
Wykres 20 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	29
Wykres 21 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	30
Wykres 22 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	34
Wykres 23 Udział % korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem w Gminie Skalbmierz, w gminach sąsiednich oraz w województwie świętokrzyskim	44
Wykres 24 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Skalbmierz w latach 2015–2019	52
Wykres 25 Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Skalbmierz w latach 2015–2019.....	53
Wykres 26 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu	69
Wykres 27 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019.....	70
Wykres 28 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	80
Wykres 29 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	80
Wykres 30 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	87
Wykres 31 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	88

Wykres 32 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	88
Wykres 33 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019.....	89
Wykres 34 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019	89
Wykres 35 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	90
Wykres 36 Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019	90
Wykres 37 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	91
Wykres 38 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	91
Wykres 39 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w latach 2015–2019	92
Wykres 40 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	92
Wykres 41 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz	93
Wykres 42 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	94

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności ogółem Gminy Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	10
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich,.....	12
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	14

Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	18
Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	19
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020	19
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	25
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	33
Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego	34
Tabela 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Skalmierz	40
Tabela 11 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019	40
Tabela 12 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	41
Tabela 13 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	42
Tabela 14 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	42
Tabela 15 Udział % korzystających z instalacji w liczbie ludności ogółem w Gminie Skalmierz, w gminach sąsiednich,	44
Tabela 16 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	45

Tabela 17 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	68
Tabela 18 Zasiłki rodzinne w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego.....	71
Tabela 19 Dzieci w wieku do lat 3 oraz odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	72
Tabela 20 Udzielone porady lekarskie na 100 mieszkańców w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich w latach 2015–2019.....	73
Tabela 21 Zasoby komunalne na obszarze Gminy Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	74
Tabela 22 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	76
Tabela 23 Wskaźniki dotyczące szkolnictwa podstawowego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	77
Tabela 24 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa świętokrzyskiego	78
Tabela 25 Wskaźniki kapitału społecznego w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	81
Tabela 26 Frekwencja wyborcza wg typu wyborów w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	82
Tabela 27 Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	86
Tabela 28 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	87
Tabela 29 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	91
Tabela 30 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	93
Tabela 31 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Skalmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	94

Tabela 32 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Skalbmierz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019	95
---	----

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Skalbmierz.....	6
Mapa 2 Główna sieć komunikacyjna w Gminie Skalbmierz	8
Mapa 3 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Skalbmierz	8
Mapa 4 Liczba ludności w sołectwach Gminy Skalbmierz w roku 2019	11
Mapa 5 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Skalbmierz w roku 2019.....	31
Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Skalbmierz w roku 2019.....	32
Mapa 7 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Skalbmierz w roku 2019	32
Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Skalbmierz w roku 2019.....	33
Mapa 9 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Skalbmierz.....	66
Mapa 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w sołectwach Gminy Skalbmierz w 2019 roku.....	82

Spis rysunków

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – wymiar społeczny	21
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny(obszary) w latach 2015–2019	22
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Skalbmierz.....	23
Rysunek 4 Pozycja Gminy Skalbmierz w grupie porównawczej – wymiar społeczny	23
Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019– wymiar gospodarczy	35
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju - wymiar gospodarczy (obszary) w latach 2015 –2019	36
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Skalbmierz.....	37

Rysunek 8 Pozycja Gminy Skalbmierz w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy	38
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 - wymiar środowiskowy	47
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary – Gmina Skalbmierz.....	48
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Skalbmierz.....	49
Rysunek 12 Pozycja Gminy Skalbmierz w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy	50
Rysunek 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skalbmierz.....	60
Rysunek 14 Obszar zdegradowany na terenie Gminy Skalbmierz	62
Rysunek 15 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie Gminy Skalbmierz	63
Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Skalbmierz	99
Rysunek 17 Ogólny wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 Gmina Skalbmierz	100
Rysunek 18 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu Gmina Skalbmierz.....	102
Rysunek 19 Pozycja Gminy Skalbmierz w grupie porównawczej H3.....	103